અથોરનાનની આરાસ્તગી.

લખનાર

એરવદ માણેકજી નસરવાનજી ધાલા.

તે

"રવાનની રાહબરી" ના કર્તા.

કરાંચી.

વીકટોરીઆ પ્રીંટીંગ પ્રેસ.

સને ૧૨૬૮ યઝદેજરદી.

અથોરનાનની આરાસ્તગી.

લખનાર

એરવદ માણેકજી નસરવાનજી ધાલા.

તે

“રવાનની રાહબરી” ના કર્તા.

કરાંચી.

વીકટોર્યા પ્રીંટીંગ પ્રેસ.

સને ૧૨૫૮ યઝદેઝરદી.

મારા માનવંત મુરબ્બી,

મે.એદ સાહેબ હોરમજી નવરોજી ધાલા.

મારા સરતાજ પીતાજીની ગરીબીના દીંગામમાં સંગીન સહાયના સાથનો તમારો ઓસ્તવાર હાથ લંબાવી જે અસંખ્ય અને અનેક અંગત ઉપકારોની નાદર નવાજેશોથી મને નવાજી આજનો મારો સુખી, સ્વતંત્ર હાલત તરફ લાવી મેળવાનું મોતેબર કારણ તમોએ આપ્યું છે, તે સઘળી નવાજેશોમાંની હાલના દીંગામને અનુસરતી એકજ નવાજેશ માટે ઇસારો કરી સંતોષ પકડીશ, કે જેને હું તમામ દુન્યવી નવાજેશો કરતાં વધુ કીમતી અને વધુ બુલંદ ગણું છું, જેને આ કંગીની કલમ પોતાની દરએક શાખામાં આભારી છે, અને જેણે મને જાહેર જીંદગીના તખ્તા ઉપર દેખાવ દેવાની મારી ઉમરની શરૂઆત સાથેજ એક અદના લેખક તરીકે મને સાહીત્યનાં ખુશનુમાં ખેતરમાં બહાર પાડયો છે; તે તમારી નેક તરબીયત અને રોશન રાહબરી મારફતે ધર્મ સાહીત્યના ઉમંગી અભ્યાસ તરફ મારી દોરવાએલી વળણ, સંગીન સાહીત્ય તરફ ખેંચાએલી શોખીન લાગણી, અને ધર્મ જ્ઞાનનાં બહોળાં ખેતરમાં ઉમંગી અભ્યાસનાં બળે આગળ વધવાનો તમારો ઉમદા ઉલટનો ઉતમ વારસો હાથ કરવાને લગતી છે. મારી રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન તમારી નેકી, નીતી, અને ભલાઇના સદગુણો સદા નીહાળવાનાં મારાં મન ઉપર મજબુત અસર થતી રહી છે, અને એક સાચા મોબેદ તરીકેની તમારી પહરેજગારી અને અશોઇમાં વીંટળાએલી નમુનેદાર સવાબી જીંદગીએ મને ઘણુંક નકલ કરવા જોગ સાધણુ પુરૂં પાડયું છે. તમારી એ નુરમંદ જીંદગાની નાદર નકલ કરતાં મેં અત્યારમાં ઘણું મેળવ્યું છે, અને આ ફાની જીંદગીના તખ્તા ઉપર મારો ફાની ફેરો ખતમ થવાનો દીંગામ આવી પુગતાં, તમારા જેવીજ નેકી, અશોઇ અને શાંતીમાં વીંટળાએલી જીંદગી વચે મીનોઇ તરફ આગળ વધવાની લાયકાત મેળવવામાં જો હું મારી મોટામાં મોટી ઉમેદ સમાએલી માની લેતો હોઉં ; તો તેમાં હું લેશભાર સરાહગાત કરતો કહેવાઇશ નહી. અને હવે અથોરનાન વર્ગને લગતી મારી આ કેતાબને તમારાં માનવંત મુબારક નામ સાથે જોડવામાં તમો તરફની મારી વળતી પવીત્ર ફરજનો બહુજ નાનો હીસો અદા કરૂં છું, કે જેમાં પણ વળી મને પોતાને હું મોતેબર માન મળતું માનું છુંજી.

માણેકજી નસરવાનજી ધાલા.

દીબાચો.

જ્યારે નીસ્તીમાંથી હસ્તી હળમળી રહી, અને જ્યારે દાદાર અહુરમજ્દે આ ફાની જહાનના તખ્તા ઉપરની રંગીન રચના રચી, પેદાયશોને અનુક્રમે સીંચી, સઘળું નીયમીત રીતે મચી રાખ્યું, ત્યારે તે સઘળાં ઉપર અવલોકન કરનાર અને સરદારી ભોગવનાર ખીલેલી મનશક્તી સાથની માનવી મંડળ નામની એક બહુજ નમુનેદાર પેદાયશને આ ફાની જીંદગીના તખ્તા ઉપર નીચે ઉતારી. બીજી પેદાયશો કરતાં પોતા ઉપર વધુ ઉમદા નવાજેશ થયલી હોવા છતાં, યાને અક્કલનાં ઉતમ ગોહરનો પોતામાં સમાવેશ કરવામાં આવેલો હોવા છતાં, નીસ્તીના અંધકારમાંથી હસ્તીનાં અજવાળાંમાં આવતાંજ તે અંજાણ નવી રોશનીના ચકચકીત ચળકાટથી તે અંજાઇ ગઈ, અને પોતાની તેવી હાલત વચ્ચે ક્યાં અને કેમ પગલાં ભરવાં તે તેને સુજ્યું નહી. પોતાની તેવી ગુમરાહ હાલત વચ્ચે રોશન રાહ શોધી લેવાને જોકે અકલનું એજમતી ગોહર તેને બખશવામાં આવેલું હતું, તો પણ કદી અનુભવેલાં નહી એવાં તે નવાં સાધણુનો ઘટતો ઉપ્યોગ કરવાની તરબીયતની ગેરહાજરીમાં ગુચવાડો ઉભો થયો. તે નવાં સાધણુની હસ્તીથી પોતાની અને આસપાસ હળમળી રહેલી કુદરતની નાદર કરામતની પીછાણ મેળવવાની ઉલટ ઉછાળા સાથે બહાર પડતી, પણ તે નવાં સાધણુનો નવો અને પહેલોજ ઉપ્યોગ કરવાનું કામ લગાર અપડું માલમ પડયું. કોઇ એવાં સાધણુની હસ્તીની હવે જરૂર જણાઇ કે જે વળી પેલાં બહુ ઉપ્યોગી અકલનાં સાધણુને ઘટતે રાહે કામ કરતું કરી તેનો વાજબી લાભ લેવામાં ભલી મદદ કરી શકે. અંહી હવે ખલકના ખાવીંદે યારી આપી. તે માનવી મંડળની મોતેબર પેદાયશને એક વખત આ ફાની જહાનમાં ઉતાર્યા પછી તેણે તેને વીસારી મેળી નહી, પણ હવે અકલનાં ઉમદા ગોહરની બુલંદ બક્ષેશ ઉપરાંત તેને કાંઇ વધુ મદદ કરવાની તેણે જરૂર વીચારી. જે ઉપ્યોગમાં આવી શકતું નહી, તેને તેની નીયમીત કામ કરતી હાલતમાં લાવી મેળવા માટે એક બીજાં મદદગાર સાધણુની તેણે મદદ પુરી પાડી. પોતાની તે મોતેબર પેદાયશની રોશન રાહબરો

માટે તેણે વખત આવ્યે પોતાના પ્રતીનીધી તરીકે અશા મહાન નરો, જેઓ ઉપર સાધારણ માનવીઓ કરતાં કાંઇક વધુ ઉતમ બક્ષેશ તેણે ઉતારી હતી, તેઓને માનવી મંડળની રૂડી રાહબરી કરી શકે તેવી હાલત સાથે ફાની જહાનના તખ્તા ઉપર ફરતા કીધા. ખુદાવંદને પંહોચેલા, તેના ઉમદા ગુણોનો વારસો પામેલા અને સંગીન મીનોઇ અંશ પોતામાં ધરાવતા તે રાહબરો જે ફરજ બજાવવા માટે ખુદાએ તેઓને ફાની જહાનમાં મોકલ્યા હતા, તે હવે બજાવવા લાગ્યા. અને સાધારણ માનવી મંડળને દુન્યવી સહમજના પોતાના કાચા અનુભવ વચ્ચે ગુમરાહીનાં જે મેદાનમાં ભુલાં પડવાનો સંભવ રહેતો, ત્યાંથી તેને રોશન રાહ ઉપર લાવી મેળવવાની શુભ શરૂઆત કરી તેની રાહબરી કરવા માંડી. ખુદાવંદના પ્રતીનીધી તરીકે આવેલા તે મહાન નરો મારફતે માનવી મંડળ રફતે રફતે પોતાની, પોતાની આસપાસની હળમળી રહેલી કુદરતની, અને તે સઘળાંને હસ્તી બખશનાર મીનો માલેકની પીછાણ્યત પામવા લાગી. પોતાની આ ફાની જીંદગીની નેમ, પોતાની પવીત્ર ફરજો, અને એવીજ બીજી સઘળી જરૂરયાતોની માહીતી હવે મળતી ગઇ. અક્કલનો ચેરાગ જે શરૂઆતમાં ઝાંખો બળતો હતો, તે હવે રોશન થતો ગયો, અને ધીમે ધીમે વધુ અને વધુ ઉજાશ સાથે તે રોશન થતો ચાલ્યો. અકલનું જે ગોહર તેના ઉમંગી વપરાસની ગેરહાજરીમાં પોતાની પડત પડેલી હાલત વચ્ચે કીટાઇ જતું હતું, તે હવે ચાલુ વપરાસના ઘસારાથી ચળકાટ મેળવવા લાગ્યું. આંટી હવે ગુંચવણ દુર થતી ગઈ, રાહ ભુલેલા મુસાફરો મુજબની માનવીઓની હાલતમાં સુધારો થતો ચાલ્યો, અને તેઓ રસ્તે પડતા ચાલ્યા. અને આ સઘળા લાભ માટે ખુદાવંદ તરફના પ્રતીનીધીઓ જેઓ પેગમ્બરોને નામે ઓળખાતા અને જેઓની રાહનુમાઇ મારફતે માનવી મંડળની કીસ્તી સુધારાનાં રોશન સાગરમાં તરતી થઇ, તેઓ તરફ અસાધારણ માન રાખવામાં આવ્યું. તે મહાન નરોએ જે નેક ફરમા અને કાયદા તેઓની રાહબરી માટે જાહેર કર્યા તે હવે સતાવાર ફરમાનો ગણાવા લાગ્યાં, અને તેવા કાયદાનો ખરડો ધર્મ તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો. ત્યારપછી ખુદાવંદને પીછાણવાનો, ફાની અને મીનોઇને લગતી સહમજ મેળવવાનો, પોતાની તમામ પવીત્ર ફરજોની વાકેફી મેળવવાનો, દીઠ અને અણદીઠનો

ખ્યાલ મેળવવાનો એકસો આધાર ધર્મ ઉપર રહયો, અને માનવી મંડળ પોતાને તેવી રોશન હાલતમાં લાવી મેળનાર ધર્મને વહાલથી બાઝયું. વખતે વખત આવેલા એવા પ્રતીનીધીઓમાં ફીલસુફોના ફીલસુફ, અશો, રાસ્ત, નેક અને કદી થઇ ગયલા નહી એવા એક મહાન નર રૂહશાદ જરથોસ્તે આ ફાની જહાનમાં પગ મેળ્યો, કે જેમ થવા સાથેજ તમામ કુદરત ગોયા હળમળી રહી. તે અશો નર મારફતે માનવી મંડળમાંથી બદીનો ઘટાડો થવાની શુભ આગાહી સાથે નેકીનું ખુશનુમાં પંખેરૂં મધન થઇ ચોમેર ઉડવા લાગ્યું, જ્યારે બદીનું બદસુરત પંખેરૂં ગમગીની સાથે પાતાલમાં ગરક ગયું. બદી અને એબના સીહા અંધકારને નેકીના રોશન આફતાબે પોતાના નુરમંદ ઝળકાટથી ઝાંખ પમાડી. સ્પેંતોમઇન્યુશની ભલી પેદાયશોમાં ખુશનુદી પ્રગટી રહી, જ્યારે બુરાઇના સરદાર અંગ્રેમઇન્યુશને પોતાની તમામ બુરી પેદાયશો સાથે ધ્રુજના શરૂ થઇ. ત્યાર પછી તે અશો નરે પોતાની પેગમ્બરીનાં પરીણામમાં એક ફીલસુફીથી ભરેલા બહુજ મોતેબર ધર્મને જન્મ આપ્યો, અને પોતાનું તે આરંભેલું મહાભારત કામ સદા જાળવી રાખવાના હેતુથી પોતાની હૈયાતીના છેલા દીવસે ઉપર પહરેજગારોના હાથમાં સોંપ્યું. તે નવા પાસબાનોએ ધર્મની જાળવણી અને ખીળવણી કરવાનું માથે લીધું, અને તેનાં મોતેબર ફરમાનોને અનુસરીને માનવી મંડળની રોશન રાહનુમાઇ કરનારા તરીકે તેઓ હવે ધર્મગુરૂને નામે ઓળખાયા. તે મહાન નરે જાહેર કરેલા મોતેબર ધર્મનાં ફીલસુફી ભર્યાં ફરમાનોમાં. કુદરતની નુરમંદ પેદાયશો મારફતે કુદરતના કર્તાને પંહોચવાની ફીલસુફીની રૂહે નુરમંદ આતશની જાળવણી કરવાનું મુખ્ય કામ આ ધર્મગુરૂ વર્ગના હાથમાં આવ્યું, જેથી જરથોસ્તી ધર્મગુરૂ વર્ગ સાધારણ રીતે આથ્રવન યા અથોરનાન તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો. તેઓના પવીત્ર પેશાને લગતું કામ બીજાં તમામ કામો કરતાં વધુ ઉમદા ગણાવા લાગ્યું, કારણ તે મારફતે તેઓ ભલી દીન પાળનારા બહેદીનોમાંથી બદી અને એબનો ઘટાડો કરી ખરાં ખોટાંની તેઓને સમજ આપી, રોશન રાહનુમાઇથી સુધારાના રોશન રાહ તરફ તેઓને લાવી મેળી, મીનોઇ જહાનનાં હમેશગીના સુખના તેઓને ઉમેદવાર બનાવતા. પોતાને આવો મોતેબર લાભ

આપાવનારા તે અથોરનાન વર્ગને અહેદીનો તરફથી અસાધારણ માન મળવા લાગ્યું, જેમાં વળી અથોરનાન વર્ગની કાબેલ્યત, કુશળતા, આશોઇ, નેકી અને એવાજ તેઓના બીજા ઉતમ ગુણોની અસર તેઓ ઉપર ખાસુ થતી. વળી જે ભાગ્યશાળી ઘુગી ઉપર તે મોતેબર ધર્મની હસ્તી જાહેરમાં આવી હતી, ત્યાંનાં રાજ સાથે તે ધર્મનું શુભ જોડાણ હોવાથી જેમ ધર્મને મુસ્તકીમપણું મળતું ગયું, તેમ અથોરનાનોની અગત્ય પણ વધતી ગઇ, અને તેઓની અસાધારણ નેકી, કાબેલ્યત અને તેવીજ બીજી નકલ કરવા જોગ ઉતમ લાયકાતે તેઓ માટે વળી તેવુંજ અસાધારણ માન અને મોટાઈ મેળવી આપી. બુલંદ ધર્મની જાળવણી અને ખીલવણીને લગતાં તેઓનાં મોતેબર કામને રાજ્યની હકુમતની સંગીન સહાયતા હોવાથી જેમ પોતાની રૈયત વચે તે મોતેબર ધર્મ ને વધુ પાયદારી મળતી, તેમ વળી નવા મુલકોમાં તેનો ફેલાવો થવા પામતો. રાજ્યની ચઢતી પડતી સાથે હકુમતની સહાયતાના વધારા ઘટાડા વચે તેઓની હાલતમાં ફેરફાર ચાલુ રહેતો. પણ ત્યાર પછી વખતે પોતાનું કામ બજાવ્યું. એકદર જમાનાના બરગશ્તે હીંગામે આંઢી હવે એક વખત આખી સુધરેલી દુન્યામાં સરદારી ભોગવતી તે બહુજ નામીચી ઇરાની સલતનત ઉપર કડવી નજર ફેરવી, અને વળી જુઓ કે સરજતે તેનાં તે કર્પીણ કામમાં યારી આપી. જરથોસ્તી ફીરકામાં એક મહાભારત ઉપલપાથલ કરવાનું જમાનાની ગીરદેશે ધ્રુચ્છ્યું, અને અફસોસ કે સરજતે તે બજાવી આપ્યું. પાદશાહતની પાયદારીનું પંખેરૂં ઉડી ગયું, અને હકુમતની હસ્તી નીસ્તીમાં ફેરવાતાંજ જરથોસ્તી ધર્મ સામે રાજ્ય સાથનાં જોડાણ અને હકુમતની સહાયતા ઉપર હમેશાગીનો છાપ પડયો. જરથોસ્તી ધર્મને કદી નહી પુરાય તેવી ખોટ ગઇ, સાહીત્યની બરબાદી થઈ અને અથોરનાન વર્ગની હાડમારીનો હીંગામ શરૂ થયો. માન, મરતબો, મોટાઈ અને જાહોજલાલી એ સઘળું હવે ગયું. વહાલાં વતનનાં જે કીમતી રતને તે મોતેબર ધર્મને ત્યાં જન્મ આપી ઉછેર્યો હતો, તેની હવે વધુ પરવરશી કરવાની તેણે હવે સલામતી વીચારી નહી. જમાનાની ગીરદેશથી તે વહાલું વતન વેચાયું, લુટાયું. એટલે હવે પારકી મતા ઉપર તેની દાયગીની બકી દુર થઇ. ધર્મ તરફની દાઝ અને વતન તરફના

વહાલ વચ્ચે ઝીઝોડું લાગ્યું, એમાંથી એક હાથ આવનાર હતું. વતનમાં વસવું અને તે પણ સલામત જીંદગી સાથ વસવું હોય તો ધર્મ વેચવાની વાત હતી, જ્યારે ધર્મના રક્ષણ માટે જ્યાં કુદરત યારી આપે ત્યાં નીકળી જવું તો વતન વેચવાનું, તજવાનું હતું. પરીણામ અંતે વતનથી વીદાય થવામાં આવ્યું. ધર્મનાં વહાલાં જોહરને બગલગીરી કરી તેના બચાવ ખાતર કોઇ સલામત ઠેકાણે પોતાને ઠર પાડવાની તેઓએ હવે મુરાદ માગી, અને હારેલા, મારેલા તેઓએ પોતાને ભવીષ્યની સરજતના હાથમાં મેળી દીધા. સરજતની કીસ્તીએ તેઓને એક પારકી ભુમી ઉપર લાવી મેળ્યા, અને અંહી હવે આગળનું સઘળું ભુલી જઈ ગોયા નવીજ જીંદગી ગુજારવાની શરૂઆત ચાલી. વતન તજવા પછી વતનનું જે કાંઇ સાથે આવવા પામ્યું હતું, તે પોતાના જીવ ઉપરાંત મોતેબર ધર્મ હતો. માલ મીલકત સઘળું ગુમ થયલું હોવાથી રોજીંદી જીંદગીનાં સાધણની હવે તલબ થઇ. પાદશાહત તરફનો ટેકો હવેથી અથોરનાન વર્ગ તો સદાનો ખોહયો હતો. તેઓની સાથે આવેલા દીનચુસ્ત બહેદીનો શરૂઆતમાં ખેતી યા એવાંજ કામોમાં સામેલ થયા અને પોતાનાં ગુજરાણનું સાધણ ઉભું કર્યું. પણ અથોરનાનોના બાબમાં તેમ નહી હતું. તેઓએ પોતાનો પેશો ચાલુ કર્યો, પણ જ્યાં હવે મુળમાં બહેદીનોમાંજ પુરતાં સાધણની કોટાઇ ત્યાં હવે અથોરનાનોને બહુજ ટુંક આવક ઉપર સંતોષ રાખવો પડયો. જે વર્ગ જાહોજલાલી ભોગવેલી, માલમતાના જોર વચ્ચે મરતબા અને ટેક સાથે રહેલો, તેને હવે પુરૂં પાધરૂં ગુજરાણ મેળવવાના વાખા પડવા લાગ્યા. હવે જેમ એક પાદશાહતમાં જ્યારે સુલેહ પંથરાયલી હોતી નથી, યાને જ્યારે બીજા મુલકો સાથે લડાઇમાં તે સામેલ હોય છે, ત્યારે પોતાનાં મુલકોમાં આબાદી અને ખીળવણીને લગતાં કામો ઉપર ઘટતું ધ્યાન તેનાથી આપી શકાતું નથી. કારણ રાજ્ય કર્તાનું અને તેના કારોબારીઓનું મુખ્ય ધ્યાન લડાઇના વધુ ગંભીર સવાલમાં ચકચુર રહે છે, પણ જ્યારે લડાઇથી તે શહેર ફારેગ થાય છે, યાને જ્યારે સુલેહનો શાંત અમલ ત્યાં ચાલે છે, ત્યારે તે શહેરની આબાદી અને ખીળવણીને લગતાં ઘણાંક જરૂરનાં કામો હાથ ધરવાની તક મળે છે, શહેર સુધરાઇ પાછળ વધારે નચીંતાઇથી ધ્યાન અપાય છે, સાહીત્ય હુનરમંદી અને એવી દરએક

બાબદોને આગળ વધવામાં સવળતા માલમ પડે છે; તેમજ ધર્મ સાહીત્યની ખીળવણી અને જાળવણીના બાબમાં પણ હોય છે. જયારે શહેરમાં સુલેહ હોય છે, જયારે સર્વેના જાનમાલની સલામતી હોય છે, અને આબાદી અને સુલેહ આસપાસ હળમળી રહેલી હોય છે, ત્યારે એવાં બહુ અગત્યનાં કામ ઉપર પણ ધ્યાન આપી શકાય છે. ઇરાની પાદશાહતની પડતી પછી જયારે હીંદની ભુમી ઉપર નવો વસવાટ શરૂ થયો, અને અથોરનાનોએ પવીત્ર ધર્મની જાળવણીનું કામ નવા મુલકમાં હાથ ધર્યું, ત્યારે તેઓને ઘણીક નહી ટાળી શકાય એવી મુશકેલી અને હાડમારી વચેથી પસાર થવું પડયું. એક તો તેઓનાં ધર્મ સાહીત્યની દીન દુશ્મનોએ બરબાદી કીધી હતી, એટલે જે કાંઇ બહુજ થોડું બચી રહેલું, તે તથા વંશપરંપરા પોતા વચ્ચે ઉતરતાં આવેલાં ગ્યાન ઉપર તેઓને સંતોષ પકડવો પડયો. હવે એકબારગી સઘળું બરબાદ કર્યા પછી અને પોતાનું વહાલું વતન તજયા પછી પણ જો નવા મુલકમાં આબાદી અને શાંતી તેઓને ફાળે આવી શકતે, તો તે જુદી વાત હતી, પણ અંહી તો એમ હતું કે પોતાના વસવાટ પછી બહુ લાંબા વખત સુધી કાયમ ઠરીઠામ નહી થવા પામતાં તેઓને આમ તેમ જવું પડયું. લુટારા, પીંડારાનાં દોરના ડરથી ડરી બાજે વખતે નુરમંદ આતશના પવીત્ર કેબલા સહીત બીજાં ગામોમાં નાસી જવું પડતું. અને જાન માલની સંપુર્ણ સલામતી બહુ લાંબા વખત સુધી તેઓને મળી નહી. બીજું તેઓની હાલત દનપરદન બહુ માઠી થતી ચાલી. પોતાની રોજીંદી જીંદગીનાં સાધણ હાથ કરવા પાછળ તેઓને એટલી મુસીબત માલમ પડતી કે તે માટે ફાંફાં મારવા પાછળ તેઓને સઘળું અર્પણ કરવું પડતું. પોતાનું ગુજરાણ કરવાની જંજાલ્યત ભરી વેઠમાંથી પોતાનો છુટકો નહી થતાં બીજાં કામ પાછળ મંડવાનું મુશકેલ માલમ પડયું. સંગીન સાધણ ગયાં, આવક ઘટી અને તે સાથેજ સ્વતંત્રતા વગેરે તેઓના ભલા ગુણોએ રૂખસદ લીધી. બહેદીનોના જે વર્ગમાંથી તેઓની આવકનો ઝરો વહેવો જોઇએ, તેજ લાંબો વખત સુધી મુળમાં સુકાયલો રહેવાથી અથોરનાનોને તેથી પુરતી તરોતાજગી મળી નહી. સાહીત્યની ખીળવણી, તેનો વધારો અને

એવાંજ ઉતમ કામો તેઓને હાથે જન્મ પામવાની વકી કયારે રહે; કે જયારે તેઓ આબાદ હોય, પોતાનું ગુજરાણ સારી રીતે કરી શકે, તેને લગતી ફીકર ચીંતાથી મોકળા હોય, અને આબાદી તેઓ વચ્ચે પથરાયલી હોય પણ તેવું તો કાંઇ હતુંજ નહી. અને તેઓના સાહીત્યના શોખને ખીલાવનારાં, ઉતેજન આપનારાં અને વધારનારાં સાધણ હસ્તી ધરાવતાંજ નહી હોવાથી એક સામાન્ય વર્ગ તરીકેની તેઓની કાબેલ્યત, કુશળતા ઘટતી ચાલી, અને વંશપરંપરા ઉતરતું ગ્નાન દસ્તુરો સાથે થોડાક બાહોશ મોબેદોમાં જળવાયા સીવાય સામાન્ય વર્ગ રફતે રફતે ગ્નાનથી બેનસીબ રહેતો ચાલ્યો. આગળ એલ્મયત અને કાબેલ્યત તેઓને તેઓના આગળા બહુજ બુલંદ દરજ્જા ઉપર લાવી મેળનારાં મુખ્ય સાધણ હતાં, તે હવે જળવાવા પામ્યાં નહી. સાધારણ વર્ગથી તે શાહજાદાઓ સુધી સંસારી, વહેવારી, રાજદવારી અને ધર્મ સંબંધી વગેરે દરએક કાસમની સંગીન કેળવણી આપવાનું મુખ્ય કામ જેઓના વર્ગમાં જળવાયલું હતું, તે એક વખતનો કેળવણી આપનારો વર્ગ પોતેજ વખતના વહેવા સાથે થોડાક છુટા છવાયા સીવાય એક સામાન્ય વર્ગ તરીકે કેળવણી વનાનો થતો ચાલ્યો. તોપણ આવી સઘળી બારીકીના ખરાબ અશાંત વખતમાં પણ જયારે સહેજ આબાદીના હીંગામે ડોકયું કર્યું, ત્યારથી તેઓ ઇરાન સરજમીન ઉપર વસ્તા પોતાના હમદીન દસ્તુરો સાથે ધર્મ સંબંધી ફરમાનોને લગતા સંદેશા ચલાવવામાં ઉમંગી આગેવા ભાગ બજાવતા લાગ્યા, તે આપણને ધર્મની ખીળવણી તરફની તેઓની અથાગ કાળજીની ગવાહી આપે છે. વખતને અનુસરતી, અને એક બહુજ ખરાબ વખતની અનેક મુસીબતો, હાડમારીઓ, અને જોગવાઇ તથા સાધણની ગેરહાજરી વચ્ચે ધર્મની જે કીમતી સેવા તેઓએ બજાવી છે, તેવા બહુ બારીક વખતમાં પણ સંકટ સબુરીથી સહન કરી આપણને માટે ધર્મને જાળવી રાખવામાં તેઓએ જે કીમતી ભાગ બજાવ્યો છે, તે ખરેજ તેઓની ઉતમ લાયકાતની અચુક પુરવારી આપે છે. કોઇ પણ મળતી ભલી તક તેઓએ જતી મેલી નથી, અને જમાનાની ગીરદેશનાં દુઃખ વચ્ચે પવીત્ર ધર્મના બાબમાં તેઓએ જે કર્યું છે, તે આજના સુખી અને શાંત વખતમાં થતાં આપણાં કામો કરતાં હજાર દરા હજાર

પણું બહેતર છે, એમાં લેશભાર સરાહગાત લેખાશે નહી. સાહીત્યની બરબાદી થતાં બાકી રહેલાં પુસ્તકો રફતે રફતે મેળવવાની તેઓની ખંતીલી કાળજી, ગમે તેવા બારીક સમયે પણ પહેડી દર પહેડી ઉતરતાં ગ્નાન મારફતે ધર્મની તેઓએ બજાવેલી ઉતમ સેવા, તેઓને હાથે લખાયલાં પુસ્તકો, પવીત્ર ક્રીયા કામોને બહુજ બારીકીથી સાચવી રાખવાની તેઓની ઉમંગી ઉલટ, અને જોગવાઇ તથા સાધણની ગેરહાજરી છતાં, કેળવણીનાં સાધણોની અછટ વચ્ચે ધર્મના બુલંદ અભ્યાસ અને સાહીત્યની ખીલાવણીનો પહેડી દર પહેડી સાચવી રાખેલો શોખ એ સઘળું તેઓ તરફનાં માનમાં વધારો કરે છે. આવા તેઓના ઉતમ ગુણો છતાં જો એક સામાન્ય વર્ગ તરીકેનાં તેઓનાં બળમાં પાછળથી ઘટાડો થયો હોય, પોતાનો ટેક, મરતબો અને સ્વતંત્રતા વગેરેની ભલી ખાસીયતો તેઓએ ખોઇ હોય, અને પોતાની આગળી જાહોજલાલ હાલત ઉપરથી પાછળ હઠ્યા હોય, તો તે સઘળી ખરાબીનું એકજ કારણ તેઓ વચ્ચે ફેલાયલી કંગાલ ગરીબી હતી. ગરીબી પોતા પાછળ ગુમરાહીને ઘસડી લાવી. પોતાનું અને પોતાની આસપાસનાં વહાલાંઓનું ગુજરાણ મેળવવાનાં ફાંફાં મારવામાંજ તેઓ એટલા તો અટવાઇ જતા, કે તેવી જંજાળયતની જુસરી વચ્ચે પોતાની વધુ સંગીન અને વધુ બુલંદ ફરજ બજાવવા પાછળ મંડવાની તેઓને તક નહી મળતી. જેમ તવંગરીની ઉંચી ટોંચ ઉપરથી નહી ધારેલા સંજોગો વચ્ચે ગરીબીની ઉંડાણ ખાહીમાં ગબડી પડેલાને જે હાડમારી વચેથી પસાર થવું પડે છે, તેમજ અથોરનાન વર્ગ જે આગળી પાદશાહતના અમલ દરમ્યાન પોતાના પેશાની પાયદારી માટે મળતી રાજ્ય તરફની સંગીન સહાયતા સાથ જે ટેક અને મરતબા સાથે રહેતો, તે હવે ગુમ થવા ઉપરાંત બહેદીનો મારફતે પોતાનું ગુજરાણ હાથ કરવાનું જે એકલું સાધણ તેઓ પાસ હવે રહયું, તેઓમાં પણ બહુ લાંબા વખત સુધી ગરીબીનો અમલ ચાલુ રહયો, એટલે પછી તેવી હાલત વચ્ચે પોતાનાં ગુજરાણનું સાધણ ભેગું કરવામાં અથોરનાન વર્ગને બહુ મુસીબત વેઠવી પડી. અને તેવાં ગુજરાણ મેળવવાનો સવાલ એટલો બીકટ અને અને જંજાળ્યત ભર્યો થઇ પડયો, કે તેથી વધુ સંગીન ફરજો પાછળ ધ્યાન પંહોચાડવાને બન્યું નહી. એજ ગરીબીની કંગાલ ખરાબીએ તેઓની

એક સામાન્ય વર્ગ તરીકેની મોટાઇમાં કાપ મુકયો, સુધારા તરફ કદમ ભરતા પાછા હઠાવ્યા, અને એક સંપીલા ટોળા તરીકે ધર્મગુરૂનાં ધામ અને વડાં મથક લેખે ગણાતાં નવસારીમાંથી તેઓ વચેની ફાટફુટ શરૂ થઇ. આવક અને સાધણની કોટાઇને લીધે વારંવાર તેઓ વચે હક, હીસા વગેરેની ભાંજગડ ઉથવા લાગી, અને જેઓ એક વખત સંપીલા એક ટોળામાં હતા, તેઓમાં રફતે રફતે મીનાકેશી અને મતફેર એટલુ તો જડ ઘાલી બેઠું, કે એક પછી એક એમ અનેક તડાં પડી ગયાં. પોતાના હક હીસા અને ભાગ લાગની વચે આડે આવનારાઓ સાથ ઘણાં ઝનુન સાથે ઝુંબેસ ચાલવા લાગી. ધર્મનું કોઇ ફરમાન યા રેવાજ, રસમ જેવી બાબદો ઉપર મતફેર ઉભો થતાં ઘણીજ સખત રીતે મુજાહેમત ચાલતી, જેનું પરીણામ સખત મતભેદ, જુદાઇ અને અંતસમાં આવતું. ઝનુન અને જુસો વધારે ફાવવા લાગ્યાં, અને પોત પોતામાં લડી વઢી છુટાં થયલાં તડાંવાળાંઓ સાથ એક બીજા પોત પોતાનો વહેવાર રાખવો પણ નામુનાસેબ ધારવા લાગ્યા. આગળી તે સઘળી ગેરસમજુતની હાલ પણ કમનસીબે કેટલેક દરજજે ચાલે છે, અને આજે પણ એક પંથકવાળા બીજાં પંથક-વાળા સાથે બરસનુમ વાપરી સાથે કામ કરી શકતા નથી. નવસારી જે આજે હીંદુસ્થાનમાં જરથોસ્તી ધર્મગુરૂઓનું પુરાણું અને વડું મથક ગણાય છે, ત્યાં પણ આજે એવો રેવાજ હસ્તી ધરાવે છે, કે ત્યાંના ભગરસાથ પંથકવાળા એક મોબેદને હાથનું સતુમભણેલું ખાણું આજે એક મીનોચેહેરહોમજી વાળાથી ખવાતું નથી, તેમજ મીનોચેહેરહોમજીવાળાનું એક ભગરીયા મોબેદથી ખવાતું નથી. ક્રીયા કામોમાં નજીવી નજીવી બાબદો ઉપર મતફેર ઉભો થતાં સખત મીનાકેશામાં તેનું પરીણામ લાવી મેળી જુદા જુદા પંથકવાળાઓ જુદી જુદી રીતે કામ કરે છે. પોત પોતા વચેના આવા મીનોકેશાએ તેઓના આગળા એક સંપીલા ટોળાને જે જુદાં જુદાં તડાંમાં વહેંચી નાખ્યો છે, તેથી તેઓનાં બળ સત્તામાં ઘટાડો થયો છે. અને ભેગા બળ અને એકસંપથી તેઓથી જે બજાવી શકાય, તે એવા મતફેર અને જુદાઇને લીધે અમલમાં મેળાંતું નથી. હવે વખત આવ્યો છે, કે જ્યારે આગળો કુસંપ, અંતસ, ઝનુન વગેરે વીસરાઇ જવું જોઇએ, અને સારી સમજ તેવી ખરાબી ઉપર ફાવી નીકળવી જોઇએ.

હવે એક અશાંત વખતની અનેક હાડમારો અને મુશીબતો વેઠી આપણા મોતેબર ધર્મને હાલની હાલતમાં લાવી મેળનાર આપણા રૂહશાદ અથોરનાનોના ભલાં કામ પછી હાલ ધર્મ તરફની ફરજ કેવી રીતે અદા કરવામાં આવી છે? એક અદલ ઇનસાફી અમલના શીતળ છાયા તળે જરથોસ્તી ફીરકાને લાવી મેળવામાં જમાનાએ યારી આપી છે, અને સુખ શાંતી અને આબાદીના હીંગામે એક વખત ફરી તેઓ માટે ઝળકતો સફો ખોલ્યા પછી ધર્મની ખીળવણી અને સાહીત્યના સંગીન વધારા પાછળ આજે શું કરવામાં આવ્યું છે? પેલા બહુજ અશાંત વખતનાં તે વખતની અનેક મુશકેલી વચ્ચે અને સાધણની કોટાઇ છતાં ધર્મ સાહીત્યની જાળવણી અને ખીળવણીના મોતેબર હેતુથી ધર્મ સંબંધી સવાલ જવાબો મેળવવા માટે વારંવાર ઇરાન સરજમીન તરફ તે વખતની બહુ ખોટી મુસાફરીની રંજ ખેંચી દીનચુસ્ત જરથોસ્તીઓને મોકલવામાં આવતા, હીંદુસ્થાનમાં આવેલાં નહી એવાં પુસ્તકો વારંવાર ઇરાનથી લાવવામાં આવતાં; તેમ હાલ બહુજ શાંત વખતનાં સઘળાં સાધણ, સગવડ, સુખની હસ્તી વચ્ચે ધર્મ સાહીત્યની સંગીન ખીળવણી માટે શું કરવામાં આવ્યું છે, સુલેહ અને આબાદીનો લાભ લઇ જરથોસ્તી સાહીત્યમાં ગુમ થયલું, નાશ પામેલું, એવું કાંઇ નવું મેળવવાની મકસદથી સરજમીન ઇરાનનાં કેટલાં ખંડીયરો જરથોસ્તી વીધ્વાનોથી ખોળી વાળવામાં આવ્યાં છે, અને કયાં નહી જણાયલા લેખો અને એવોજ કાંઇ જુના જમાનાની ઇધાણીઓ તેઓ મારફતે જાહેરમાં લાવવામાં આવી છે? તે બહુજ જંજાળપત ભર્યા અશાંત વખતમાં સુખી છાયાથી બેનસીબ અને તડકાંનાં તપતાં દુઃખ વચ્ચે વીપતી અને વધનોનાં વળાંમાં વીંટળાયલી હાલત સાથે પોતાના બુલંદ ધર્મ તરફનાં મુસ્તકીમ યકીનની રૂહે ધર્મ તરફની પોતાથી બની શકતી પવીત્ર ફરજ બજાવવાની તારીફ લાયક કાળજી રાખવામાં આવતી, તેમ હાલ સુલેહ, આબાદી, શાંતી, સગવડ, અને સુખના શીતળ છાયા તળેના હીંગામમાં પોતાના પવીત્ર ધર્મ તરફની પવીત્ર ફરજ કેટલે દરજ્જે અદા કરવામાં આવી છે? સખાવતનો ઉમદા ગુણ જેને લીધે આજે જરથોસ્તીઓ વાજબી રીતે ચોમેર વીખ્યાતી પામ્યા છે, અને જે સખીવજુદોએ સખાવતની અનેક શાખામાં લાખો રૂપીઆ કાઢી આપી પોતાની

કોમની કીર્તીને ઝમક આપી છે, તેઓની તે સખાવતના ગંજાવર આંકડાઃ સાથ સરખાવતાં તેનાં પ્રમાણમાં ખુદ પોતાના મોતેબર ધર્મના સાહીત્યની જાળવણી અને ખીલવણીને લગતાં વધુ અગત્યનાં કામ તરફ કેટલું કર્યું છે? સાહીત્યના શોખીન ઉમંગી અભ્યાસીઓના શોખને ખીલાવવામાં અને તેઓનાં તે નેક કામને મુસ્તહકામ બનાવવામાં કેટલા હીસ્સો આજે આપવામાં આવે છે; જરથોસ્તી સાહીત્યને લગતાં લખાયલાં પુસ્તકોને જરથોસ્તી વાંચક વર્ગ તરફથી કેવો આવકાર મળે છે, અને તેઓનાં તે બહુ ભલાં કામને કેટલે દરજ્જે ઉત્તેજનથી વધાવી લેવામાં આવે છે? આવા અનેક સવાલોનો ખુલાસો માગતાં તે મનમાનતો અને સંતોષકારક તો ખચીત આવશેનો નથીજ.

જરથોસ્તીઓને આજે કેળવાયલા અથોરનાનો પુરા પાડવામાં હસ્તી ધરાવતી મદ્રેસાઓ પુરતી ગરજ સારતી નથી. મદ્રેસા મારફતે બહાર પડતા કેળવાયલા અથોરનાનોને નીભાવવાના બંદોબસ્તની ગેરહાજરીમાં ખરી નેમ પાર પડતી નથી. અને ખરી નેમ ત્યારેજ બર આવે કે તેવા કેળવાયલા અથોરનાનો અથોરનાનના પવીત્ર પેશામાં પડી અથોરનાનને લગતું કામ કરતા થાય. ખરો લાભ અને સંગીન ફાયદો હાથ આવવાની વકી ત્યારેજ રહી શકે. પણ તેમ થવા સામે તે આગમજ બહેદીનોએ તેઓને નીભાવવાનાં સાધણ મેળવી આપવાં જોઇએ, અને બીનકેળવાયલા કરતાં કેળવાયલાને વાજબી રીતે વધુ ઉત્તેજન અને આવકથી નવાજવા જોઇએ. હાલ તો એક મોબેદ જવાન કેળવણી લઇ બહાર પડવા છતાં જયારે મોબેદીના પેશામાં પોતાને કાંઇ વધુ ઉતેજન મળે એવું જોતો નથી, અને તે પેશાને જોબ મળે એવી સ્વતંત્રતાથી તે પેશો એખત્યાર કરવાનું તેને મુશકેલ માલમ પડતું હોવાથી, અંતે પોતાની રોજીંદી જીંદગીનાં જરૂરયાતનાં સાધણ મેળવવા ફરજયાત કોઇ દુન્યવી ધંધામાં ઝીપલાવે છે, જેથી વકી મુજબનું પરીણામ નીપજવાની યાને કેળવાયલા અથોરનાનો પવીત્ર ક્રીયા કામો કરવા બહાર પડવાની આશા દુર થાય છે. તેવા કેળવાયલા અથોરનાનો જેમ પોતાના મોતેબર ધર્મને, અને બહેદીન વર્ગને કામના થઇ પડશે, તેમજ વળી અથોરનાનના બહુજ મોતેબર પેશામાં તેવા કેળવાયલા અથોરનાનોની સામેલગીરી

થતાંજ તે પેશાની બુલંદીને પાયદારી મળશે, તેની કીર્તી અને ઝગકમાં વધારો થશે, અને અથોરનાનો પોતાની આગળી બહુજ જાહોજલાલ હાલત તરફ એક વખત ફરી પગલાં ભરતા થશે. થોડાંક વરસોની વાત ઉપર જ્યારે બહેદીન વર્ગ તરફથી ફરયાદ થતી કે ભણેલા અથોરનાનો મળી શકતા નથી, તો તે માની શકાય એમ હતુ. પણ હાલ જ્યારે હવે અથોરનાનો કેળવાયલા મળી શકે જોગ છે, ત્યારે ખેદકારક તો એ છે કે હવે બહેદીનો પોતાની ફરજથી પાછળ હઠ્યા છે. કેળવાયલા અથોરનાનોનો લાભ લેવાથી તેઓ હાલ પછાત પડયા છે. એટલે હવે આગળનું રૂપ ગોયા ઉલટાઇ ગયું છે. આગળ બહેદીનો કેળવાયલા અથોરનાનો મેળવવા માટે આતુરતા દેખાડતા અને તેવા અથોરનાનો મળતા નહી, તો હાલ હવે કેળવાયલા અથોરનાનો મળે છે, તો તેઓના કેળવણીનો લાભ લેવાની અને તેઓના તે કેળવાયલા વર્ગને સ્વતંત્રતાથી નીભાવવાની બહેદીનોને કાળજી નથી. એમ થવું જોઈએ નહી. એક વખત મદ્રેસાના અભ્યાસ મારફતે ભાષા શીખ્યા પછી તે અભ્યાસ આગળ વધારવાનું તેઓને ઉતેજન મળવું જોઇએ. એકલો ભાષાનો અભ્યાસ કાંઇ પુરતો નથી. સંગીન ફીલસુફી અને એવો બીજો અભ્યાસ આગળ વધારવાની તેઓને સવળતા કરી આપવી જોઇએ. જરથોસ્તી અભ્યાસીઓ મારફતે બહાર પડતાં ધર્મ સાહીત્યને લગતાં પુસ્તકોને લાયક આવકારથી નવાજવાં જોઈએ. હાલ જરથોસ્તી વાંચક વર્ગ તરફથી લેખકોને બહુજ સુસ્ત આવકાર મળે છે; તેમાં સુધારો થવો જોઇએ, અને નહી દરગુજર થઇ શકે, તેવી જે બેદરકારી સાહીત્યને લગતાં વાંચણ તરફ ધરાવવામાં આવે છે, તેમાં હવે ખચીત ફેરફાર થવો જોઇએ.

અને હવે દીબાચો ખતમ કરવા આગમજ ટુંકમાં જણાવીશ કે રવાનની રાહબરી નામની મારી છેલી કેતાબ લખતાં મારી કમીની કલમ ફારેગ થવા પછી બીજી કઇ બાબદ હાથ ધરવી તેનો ખ્યાલ કરતાં થોડાક વીષ્યો તરફ મારી નજર ફેરવાતાં મારા અથોરનાન ટોળાને લગતો આ વીષ્ય પહેલે હાથ ધરવાની મને લાલચ થઇ, જેથી બીજા વીષ્યોને હવે પછી મળતી તક માટે મુલતવી રાખી શરૂઆતમાં એક અથોરનાન તરીકે અથોરનાનો માટે કાંઇક લખવાની મેં મારી ફરજ વીચારી, અને તેનું પરીણામ આ વીષ્ય જાહેરમાં મેળવામાં આવ્યું છે. મારા એ વીષ્યમાં

ધર્મ પ્રમાંણે અથોરનાનોની પવીત્ર ફરજો, તેઓના પેશાની મોતેબરી, આગળી ઇરાની પાદશાહના વખતમાં તેઓનો બુલંદ દરજ્જો, તેઓની જુદી જુદી ફરજો, લાયક અને નાલાયક તેમજ કેળવાયલા અને અભણ અથોરનાનનાં સારાં નરસાં ચીત્ર ચીતારી, વીષયને લાગુ પડતી અનેક બાબદો ઉપર વીવેચન કરી સેવટે અથોરનાનો તેમજ બહેદીનો માટે અરસપરસની ફરજોને લગતી નસીહત સાથે વીષયને ખતમ કર્યો છે; એવી ઉમેદ સાથે કે તે મારફતે અથોરનાનો પોતાના પવીત્ર પેશાને લગતી બહુજ બારીક ફરજોની પીછાણયત પામે અને રૂહશાદ વડા અથોરનાન અશો જરથોસ્તનાં મોતેબર ફરમાનો મુજબ નેકી અને અશોઇપો વર્તી ધર્મની બુલંદીમાં વધારો કરી, તેની જાળવણી અને ખીલવણીને લગતાં નેક કામોમાં મશગુલ રહી તેની કાયમીને પાયદાર બનાવે, અને અથોરનાન વર્ગ પોતાની કાબેલ્યત અને કુશળતાથી જે જાહોજલાલ હાલત આગળા દસ્તુરાંન દસ્તુરો અને મોબેદાંન મોબેદોના વખતમાં ધરાવતો હતો, તે સંગીન હાલત તરફ એક વખત ફરી હાલના તેઓના વારસ અથોરનાનો પગલાં ભરતા થાય. તેમજ વળી બહેદીનો પણ પોતાના ધર્મગુરૂ વર્ગની પોતા તરફની બજાવવામાં આવતી ફરજોનું તોલ કરી તેના વળતા બદલા તરીકેની પોતાની ફરજો પીછાણતા થાય, અથોરનાનોના દરજ્જાની બુલંદીનો ખ્યાલ મેળવે, તેઓ તરફ માનની નજરે જોતા થઇ, તેઓને પોતાનાં પવીત્ર કામમાં હતેજન આપવા સંગીન સહાયતા સાથનો હાથ લંબાવી પોતાની વળતી ફરજ અદા કરવાનું વાજબીપણું વીચારતા થાય, અને આયંદે અથોરનાનો તેમજ બહેદીનો વચ્ચે અરસપરસના એખલાસનો વધારો થાય કે જેથી મોતેબર જરથોસ્તી ધર્મની જાળવણી અને ખીલવણીને લગતાં નેક કામો વધુ આસાનીથી અમલમાં મેળાય, અને ધર્મ તેમજ જરથોસ્તીઓને બેહદ ફાયદો હાંસલ કરવાની ઉમદા તક હાથ આવે.

સેવટે સંર જમશેદજી જીજીભાઇ ત્રાન્સલેશન ફંડના માનવંત ટ્રસ્ટી સાહેબોનો આ કેતાબને આશરો આપવા માટે ઉપકાર માનું છું.

રોજ ૨. માહ ૧૧.
સને ૧૨૬૮. યઝદેજરદી. } માણેકજી નસરવાનજી ધાલા.

સાંકળીયું.

પાનું

અથોરનાનની આરાસ્તગી.

એક ઉતમ અથોરનાન લેખેની અશો જરથોસ્તની કુદરતે આપેલી પીછાણ.

અથોરનાન ટોળાની નામદારીની નોક, કીર્તીના કોટ અને સુંદરતાના સ્થંભ અશો જરથોસ્તને અવસ્તા પહેલી પદવીના અથોરનાન લેખે જાહેર કરે છે, કે જે મહાન નરનું એક અથોરનાન તરીકે ઓળખાવું, અથોરનાનના દરજ્જાની બુલંદીનો ખ્યાલ આપે છે. દીનનો સૌથી પહેલો પેશવા, (દીનકરદ. બા. ૧૬૧.) વડો ધર્મગુરૂ, (દીનકરદ. બા. ૨૩૯) અને સૌથી સરસ દસ્તુર (દીનકરદ. બા. ૩૪૩.) અશો જરથોસ્ત હતો. માનવી મંડળમાંથી બુરાઇને દફે કરી પોતે જાહેર કરેલી મોતેબર દીન મારફતે રોશન રાહનુમાઇ કરનાર તરીકે અવસ્તા તેને સૌથી પહેલી પદવી આપી પહેલા અથોરનાન તરીકે ઓળખાવે છે, (ફરવરદીન યસ્ત. ફ. ૮૮.) આગળા જમાનાના હૈયાત વર્ગોની વહેંચણીનું માન શાહનામું શહેનશાહ જમશેદને આપે છે, જ્યારે અવસ્તા તેવા પેશાઓ જુદા પાડનાર તરીકે અશો જરથોસ્તને જાહેર કરે છે. શાહાનામાંનાં એ લખાણને અવસ્તાની કોઇ શાહદત મળતી નથી, પણ જે નવા સંગીન સુધારા વધારા શાહ જમશેદે પોતાના બુલંદ અમલ દરમ્યાન ખલકની ખીળવણી અને આબાદી માટે હાથ ધર્યા હતા, તે તરફ નેગાહ કરતાં માનવાને કારણ મળે છે, કે તેના વખતમાં વર્ગોની વહેંચણીનું કામ અમલમાં મેળાયું હોય, પણ વખતના વહેવા સાથે જમાનાની ગીરદેશથી તેમાં પાછળથી નીયમીતપણું જળવાઇ રહયું નહી હોય, અને ગુંચવાડાનાં વળાંમાં તેઓનું વીટળાઇ જવું થવાથી અશો જરથોસ્તે તે નવેસરથી સુધારા અને વધારા સાથે સમાર્યા હોય. અશો જરથોસ્તના જન્મવા સાથેજ કુદરત ગોયા શુકરગુજારી જાહેર કરે છે. (ફરવરદીન યસ્ત. ફ. ૯૩, ૯૪.) જેમ અશો જરથોસ્તનાં એક અથોરનાન તરીકેનાં શુભ જોડણથી તે પેશાને જેમ મળની, તેમ

અથોરનાન તરીકેના બુલંદ ખેતાબ માટે જોઇતી લાયકાત પણ તે ભલા નરમાં નાયજ હતી, યાને એક સૌથી સરસ અથોરનાન તરીકે ઓળખાવાને અશો જરથોસ્ત પુરતી લાયકાત ધરાવતો હતો. આ એક એવા નરનાં નામ સાથ એક એવી પદવીનું શુભ જોડાણ હતું, કે જે બંનેનાં અરસપરસનાં શુભ જોડાણથી એક બીજાને શોભા હતી. જેમ અશો જરથોસ્તમાં તે મોતેબર પેશાને લાયક થવાની લાયકાતની ખુટ નહી હતી, તેમજ વળી તેના જેવા મહાન નરનાં નામને પોતા સાથનાં જોડાણથી જેબ આપવાની લાયકાતની ખુટ પણ તે પેશાની બુલંદીમાં નહી હતી.

બીજા પેશાઓ ઉપરની અથોરનાનના પેશાની સરસાઇ.

આગળા વખતના હૈયાત વર્ગોમાં અથોરનાન વર્ગને સૌથી પહેલી પદવી આપવામાં આવતી. (દીનકરદ. બા. ૪૨) ગુમરાહીના બુરા અંધકારમાંથી માનવીને દુર કરી રોશન રાહ તરફ લાવનાર, નાસ્તીકને આસ્તીક બનાવનાર, દીનદુબાઉને દીનદાર બનાવનાર, અને ફાની મોહીનીમાં ગીરફતાર થયલાંને તેવી તકલીદી મોટાઇની ફરેબી જાળમાંથી ખલાસી આપી વધુ સંગીન નેમ પાછળ મંડેળાં રાખવાને રૂડી રાહબરી કરનાર એક અથોરનાન રહેતો. આ ખાકી જગતમાં ભુલાં પડેલાં મુસાફર માનવીને તેનાં અસલ મીનોઇ મઠકે સલામત પંહોચાડવાની નેક રાહબરી કરવાનું, ખરાં ખોટાંની સહમજ આપી તેને નેક રાહે દોરવવાની તરબીયત આપવાનું, ખુદા તરફની પવીત્ર ફરજનો ખ્યાલ આપવાનું, તેનાં રવાનની જવાબદારીના જોખમનું ચોંકાવનારૂં ચીત્ર તેની સનમુખ રજુ કરી રવાનને અહુરમજદની નજદીકની બુલંદ બેઠકનું ઉમેદવાર બનાવવાનું, અને સવાબ અને પાપની પીછાણયત કરાવી સવાબના સાથી થવાની અને પાપથી દુરી પકડવાની નેક નસીહત દઇ કુદરતનું તેને એક ઉતમ માણસ બનાવી તેનો ફાની ફેરો ફતેહમંદ બનાવવાનું કામ અથોરનાનનું રહેતું. (દીનકરદ. બા. ૪૨.) અહુરમજદ કે જેનાં સેફાતી નામોમાંનું એક નામ અથોરનાનને લગતું છે, (હોરમજ યસ્ત. ક. ૧૨.) તેના કાસદ તરીકેની પવીત્ર ફરજો બજાવવાનું કામ એક અથોરનાનનું રહેતું. બીજા વર્ગોનું કામ તેઓના સાધારણ ધંધાની રૂહે જુદી જુદી વળાણમાં આ

ફાની જહાનની ટુંક હદમાં સમાઇ જતું, જ્યારે એક અથોરનાનનાં કામો ફાની કરતાં મીનોઇને લગતાં વધારે રહેતાં. તેનો ધંધો એવો હતો કે જેમાં દુન્યવી ખાહેશોથી દુરી પકડી મીનોઈ તરફ વધારે નેઆહ પહોચાડવાની ફરજ પડતી. સાધારણ માણસથી જુદી રીતે તેની માગણી જુદીજ કીસમની રહેતી. ફાની જહાનની તકલીફો હદમાંજ કામ આવે એવી ખાહેશો પાર પાડવા કરતાં મીનોઇ ફાયદાને લગતી સંગીન ખાહેશોની માગણી તેના તરફથી વધુ થતી. પવીત્ર આરાધના મારફતે પોતાના મીનોઇ માલેક અહુરમજદ પાસથી તે પોતાને માટે અખુટ ડહાપણ અને ઉત્તમ અશોઈ પ્રછતો. (આવાં યસ્ત. ક. ૮૬.) પોતાના તાબા તળેના બહેદીનોની રોશન રાહનુમાઇ કરવાનાં નેક કામમાં તેની રોજીંદી જીંદગી ગુજરતી હોવાથી, તથા પવીત્ર ક્રીયા કામોમાં પોતાના પાક પેશાની રૂહે તે સદા મશગુલ રહેતો હોવાથી, પવીત્રાઇથી પુરતો પરહેજગાર અને નેકી નીતીનો નમુનો બનવાની તેને તક મળતી. પોતાના પવીત્ર ધંધાની રૂહે ગુજરતી રોજીંદી અશોઇ ભરી જીંદગીને લીધે અહુરમજદ સાથ તેને પાધરો વહેવાર રહેતો, કે જે વહેવારના વધવા સાથે અહુરમજદના કાસદ તરીકેની પોતાની લાયકાતમાં વધારો કરતો. મીનોઇને લગતાં સવાબી કામો કરવામાં તે સદા મશગુલ રહેતો હોવાથી મીનોઈ યજદી શકતીઓનો બળવંત સંબંધ તેની સાથે રહેતો, કે જેથી માનવી મંડળમાંથી બદી, રોગ અને ખરાબીનો ઘટાડો કરી તેઓના ગુનાહનું નીવારણ કરવા પામતો. (દીનકરદ. બા. ૧૦૮.) જેમ એક વૈદ પોતાના ધંધાની રૂહે દરદીઓના સમાગમમાં હમેશ આવતો રહેવાથી પોતાના તેવી રીતે વધ્યા જતા રોજીંદા અનુભવથી વૈદક વીદ્યા, તેની ઉત્પતી વગેરે તેને લગતી તમામ બાબદો અને મુળ વીષે એક સાધારણ માણસ કે જે વૈદ નહી તેના કરતાં વધારે માહીતગાર હોય છે, તેમજ એક અથોરનાન જેને પોતાના પવીત્ર પેશાની રૂહે રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન પવીત્ર ક્રીયા ભણતર, દીનના અભ્યાસ વગેરેમાં મશગુલ રહેવું પડતું, તે એક સાધારણ બહેદીન યાને જે અથોરનાન નહી તેનાં કરતાં વધુ માહીતગાર રહેતો, અને તેના કરતાં અહુરમજદ સાથે તેને વધારે વહેવાર રાખવાની ગોયા તેના ધંધાની રૂહે ફરજ પડતી, કે જેથી પેદા કરનાર સાથ તેનો સંબંધ વધારે ઘાડો

રહેવાથી તે બીજાઓ કરતાં ચઢયાતો ગણાતો. જ્યારે એક બહેદીનને પોતાની જીંદગીનાં રોજીંદાં સાધણુ મેળવવા ધંધો, કારીગીરી, ખેતી યા એવાંજ બીજાં દુન્યવી કામોમાં દીવસના મોઠા ભાગનો ભોગ આપવો પડતો, અને તેમ કરતાં હાથ આવતી ફુરસદે પોતાના પેદા કરનારની આરાધના કરવાની તક ગળતી, ત્યારે એક અથોરનાન તો ખુદ પોતાના ધંધાનીજ રૂહે દીવસનો મોટો ભાગ અહુરમજદની આરાધના તથા પવીત્ર ક્રીયા કામો કરવામાં અને એવાંજ બીજાં સવાબી કામો પાછળ રોકી શકતો. એક બહેદીનથી ઉલટું તેને તો આખો વખત ગીનોઇ જહાનના ફાયદાને લગતાં નેક કામો કરવામાં મશગુલ રહેવાની તેના ધંધાની રૂહે ફરજ પડતી. તેની જીંદગીની જરૂરયાતનું સાધણુ પણ તેના અથોરનાન તરીકેના ધંધામાંથીજ હાથ આવતું, એટલે પછી બીજા કોઇ દુન્યવી ધંધા તરફ ઢળવાની તેને જરૂર રહેતી નહી. તમામ દુન્યવી ધંધા કરતાં અથોરનાનનો પેશો મીનોઇને લગતા ઘાડા સંબંધને લીધે વધુ કીમતી હતો. વધુ કીમતી એટલા માટે કે દુન્યવી ધંધા મારફતે હાથ આવતી દોલત કરતાં વધારે કીમતી આવકનો હદીઓ સવાબ, તે તેની રોજીંદી ચાલુ આવક થઇ પડતી, અને ખાકી દોલતના ગંજ કરતાં તેની રોજીંદી જીંદગીનાં ત્રાજવાંમાં સવાબનું પલ્લું વધુ નમતું. દુન્યવી વેપાર વણજ અને કામ ધંધામાં બાજે વખતે અનુભવવી પડતી દગા ફટકાની ફરેબી ખરાબી, લોભ લાલચ અને બદ દયાનતની બદીથી તે સદાનો નીરાળો રહેતો, કે જ્યારે તેથી ઉલટું તમામ ભલા અને ઉમદા ગુણો વચ્ચે સંતોષ સાથની શાંતીમાં તે સદા વીટળાયલો રહેતો. શરીરના અવયવો સાથની સરખામણી કરતાં અથોરનાનને મગજ ઉપરનું અવકલપણું બખશવામાં આવતું, (દીનકરદ. બા. ૪૨.) અને કુદરતીજ રીતે મગજ કે જે માનવીને કુદરતની બીજી સઘળી પેદાયશો ઉપર સરસાઇ બખશનારાં સાધણુ અકલનું રહેઠાણ હોવાથી, તેની મીસાલ અથોરનાન વર્ગને લાગુ પડવાથી જેમ મગજ શરીરના બીજા સઘળા ભાગો કરતાં પોતામાં સમાયલાં ઉમદા ગોહરને લીધે વધુ કીમતી ગણી શકાય, તેમજ સઘળા વર્ગો ઉપર અથોરનાન વર્ગ સૌથી વધુ સરસાઇ ધરાવતો.

અથોરનાનના પેશામાં એક સપેહસાલાર તરીકેનો થતો સમાવેશ.

પવીત્ર ક્રીયા ભણુતર મારફતે પોતાની આસપાસ એક અથોરનાન એવો ખોરેહરૂપી પ્રવાહ એકઠો કરવા પામતો, કે જેથી આસપાસની તમામ બદ રૂહાની શકતીઓને શીકસ્ત મળતી. બુરા મીનોની બદ ફુલવણીને વશ થવા જેટલી નબળાઇ નહી દેખાડતાં પોતાનાં મનની મજબુતાઈ જાળવી, પોતાને તેવા ફીતુરી ફરેબના ફાંદામાં ફસવા નહી દેતાં નેકીથી પોતાને બચાવી રાખવા પામતો. બુરા મીનો મારફતે પેવશ થતા બદ વીચારોના હુલ્લડ હુમલા સામે પોતાનાં મનના દરવાજા તે ઓસ્તવારીથી બંધ રાખી તેવા પાપી વીચારોની પલીદીથી પોતાનાં મનને અપવીત્ર થવા દેતો નહી. બદ હવસી બુરી લાલચો સામે નેકી અને નીતીનો મજબુત બુરજ ધરી પોતાનો બચાવ કરતો, અને એક જીહાંગાર જંગનાં મેદાનમાં એક શુરવીર સીપાહ નહી દેખાડી શકે તેવી સેપાહગીરીથી બદ રૂહાની શકતીઓને માહાત કરતો. જેમ બખતરથી સજ થયલા એક સીપાહનાં શરીરને દુશમન તરફથી ફેંકવામાં આવેલું તીર કશી પણ અસર કીધા વના તેનાં બખ્તર સાથ અથડી પાછું દુર જઇ પડતું, તેમજ તેની અશોઇનાં ઓસ્તવાર બખ્તરમાં સજ થયલી હાલતમાં બુરા મીનોના ફરેબી ફટકા તેને કશી પણ ઇજા કીધા વના વ્યર્થ જતા. જેમ દેશની સેવા બજાવતો એક બહાદુર સપેહસાલાર પોતાની બહાદુરીનાં બળે દુશમનની છાવણીને વીખેરી નાખતો, તેમ અહુરમજદના એક સાચા સપેહસાલાર તરીકેની પોતાની પવીત્ર ફરજ બજાવવાના હેતુથી બુરી શકતીઓને પોતાની નેકી, નીતી અને અશોઇ મારફતે વીખેરી નાખી ખલકને આબાદી અપાવનાર નીવડતો. જેમ લુટારા અને ધાડ-પાડુઓના જુલમી દોરથી એક શહેરની રાંક રૈયતને બચાવી લેવા માટે તે શહેરનાં રાજ તરફથી લશકર મોકલી તે બુરાઓને ઘટતે ફેજે પહોચાડવામાં આવતા, તેમજ માનવીઓની સુખશાંતી, નેકી, નીતી, ભલી ભોલાઇ અને ઉમદા અશોઇ વગેરેના ભલા ગુણો ઉપર બુરા મીનોનું પાપી લશકર વારંવાર જે ધાડ પાડી તેઓની આબાદીને કચડી

નાખતું, તેની સામે હીંમતથી લડી તે લશકરને તે પરાંગદે કરતો. હવે જેમ પેલાં શહેર ઉપર લુટારાઓ જે ધાડ પાડતા હતા, તેમાં તેઓ માનવીઓનાં રાચરચીલાં, પૈસા ટકા વગેરે દુન્યવી ચીજો લઇ જવા પામતા, જ્યારે બુરા ગીનોનું શીતુરી લશકર માનવીઓ વચે જે લુટ ચલાવતું, તે દુન્યવી દોલતને લગતી નહી, પણ તેથી વધુ કીમતી ગીનોઇ જહાનના ગંજને લગતી રહેતી. તેઓની લુટ એવી બુરી હતી કે જેઓ કમનસીબે તેઓની લુટનો ભોગ થઇ પડવા પામતા, તેઓનું તમામ ભવીષ્ય ખીહા કરી મેળતા, યાને તેઓનો ગીનોઇ જહાનનો જે ખજાનો યાને ત્યાંનું હમેશગીનું સુખ, તેમાં આ ધાડપાડુઓની ધાડથી કાપ પડતો. ત્યારે આવા બુરા ધાડપાડુઓના જુલ્મગી દોરથી માનવી મંડળને બચાવી લેવાનું જે ઉતમ કામ એક અથોરનાનની સરજતમાં બજાવવાનું રહેતું, તે અલબતાં ઘણુંજ નેક અને મોતેબર હતું, અને તેથી સેપાહગીરીના પેશામાં એક ઉતમ સપેહસાલાર તરીકેનું કામ પણ એક અથોરનાનના પેશામાં મોયા સમાઈ જતું.

અથોરનાનના પેશામાં એક ખેડુત તરીકેનો થતો સમાવેશ.

પોતાના પવીત્ર પેશાની રૂહે પોતાની રોજીંદી જીંદગીનાં ખેતરમાં એક અથોરનાન નેકી અને નીતીનાં બી રોપી, તેના ઉધરભાવ માટે અશોઇ અને પહરેજગારીનું પાક પાણી સીંચી, પરોપકાર નામનાં હળ વડે સદા તેને ખેડતો, કે જેનાં પરીણામમાં જે ઉતમ પાક તૈયાર થતો, તે રવાનનાં મીનોઇ લાભ માટે મીનોઇ ખોરાક યાને સત્રાણમાં ફેરવાતો. એક સાધારણ ખેડુત જમીનની ખેતી કરી, સારો પાક ઉતારી, એક રીતે દેશની આબાદીમાં વધારો કરતો, કારણ માનવીઓના ખોરાકનું મુખ્ય સાધણ ઉભું કરી તે એક રીતે કુદરતના નીયમીત કારોબારની જાળવણીમાં પોતાની પવીત્ર ફરજનો હીસો બજાવી આપતો; જ્યારે એક અથોરનાનની ખેતી તેનાથી વધારે ચઢતે દરજ્જેની રહેતી. સામાન્ય વર્ગને તે પોતાનાં બહોળાં જ્ઞાનથી નેક નસીહત મારફતે રૂડી રાહે દોરવતો, અને તેઓને ગુમરાહીના અંધકારમાંથી દુર કરી, રોશન રાહ ઉપર લાવી મેળી, દીનને

લગતા પોતાના ઉમંગી અભ્યાસનાં બળે નેક ફતવાનાં બી તેઓનાં મગજમાં રોપી, તેના ઉધરભાવ માટે દાનાઇના દાણાનાં પવીત્ર પાણીથી તેને તરોતાજગી બખશી, નેક નસીહત નામનાં હળ વડે તેઓનાં મગજનાં ખેતરને ખેડતો, કે જેનાં પરીણામમાં માનવીઓને જે પાકની કાપણી હાથ આવતી તે તેઓને માટે મીનોઇ ગંજનો નાદર હદીઓ રહેતો, યાને તે અથોરનાનની રૂડી રાહબરોથી તેઓ એવા ભલા બનતા, અને એવાં નેક કામોમાં મશગુલ રહેતા, કે જેથી આયંદે સવાબને તેઓની સાથ શોધતાં આવવું પડતું. જો એવી રીતે તેઓની રાહનુમાઇ કરવામાં આવતે નહી, જો તેઓને માનવી તરીકેની તેઓની પવીત્ર ફરજથી ખીદાર રાખવામાં આવતે નહી; તો પરીણામ એ નીપજતે કે ગુમરાહીમાં ગીરફતાર થઇ, બદી અને દુર્ગુણમાં વીટળાયલાં રહી, પાપી જીંદગી ગુજારી ફાની ફેરો ખતમ કીધા પછી મીનોઈ જહાન તરફ કુચ કરતી વખતે જોઇતો જરૂરયાતનો અસબાબ તેઓ પાસ તૈયાર રહેતે નહી, અને એક પારકા મુલકમાં કોઇ પણ કીસમની જોગવાઇ અને સાધણ વનાના મુસાફરને જેમ અનેક હાડમારી અને મુશકેલી વચેથી પસાર થવું પડે, તેમ તેઓના બાબમાં પણ નીપજતે. વળી મીનોઇ જહાનને લગતો જે કીમતી ખોરાક યાને સવાબ, તેની ખુટ હોવાથી તેના દુકાળનો કડવો અનુભવ તેઓને ચાખવો પડતે, કે જેનાં પરીણામમાં ત્યાંનાં હમેશગીનાં મોતેબર સુખથી તેઓને હાથ ઉઠાવવો પડતે, જેની મતલબ એજ થતે કે તેઓનો ફાની ફેરો ફોકટ ગયલો ગણાતે. પણ એવી સઘળી ભવીષ્યની ખરાબીનો શરૂઆતથીજ અટકાવ થવાથી તેઓના બાબમાં અલબતાં નેક પરીણામ નીપજવું જોઇએ, કે જે માટે એક અથોરનાનની રૂડી રાહબરીને વગર શકે તેઓ આભારી મનાય. એ રીતે ખેડુતના પેશામાં એક ઉતમ ખેડુત તરીકેનું કામ પણ એક અથોરનાનના પેશામાં ગોયા સમાઇ જતું.

અથોરનાનના પેશામાં એક કારીગર તરીકેનો થતો સમાવેશ.

જ્યારે ધાતુ જમીનમાંથી ખોદી કાઢવામાં આવે છે, ત્યારે તે અલબતાં

જમીનની માટીમાં મળેલી હોય છે. પાછળથી તેને ગાળીને રગડ્ કરવામાં આવે છે, કે જે પછી એક કારીગર પોતાની ઉતમ કારીગીરીથી તેને દીલપસંદ આકાર આપી એક નમુનેદાર ઉપયોગી વસ્તુ બનાવે છે; યાને તેને તેવી નાદર હાલતમાં મેળનાર પેલો કારીગર છે, જેની કાબેલ્યત ભરી કારીગીરીથી તેને તેવી સુધરેલી હાલત એખત્યાર કરવાનું કારણ મળે છે. તેજ મુજબ અંજાણ મુસાફરો મુજબ આ ફાની જહાનમાં પગ મેળનાર માનવી મંડળની ગુમરાહ હાલત વચે, ફાની ફેરાની મુળ નેમથી તેઓને વાકેફ કરી તેઓની ખરી ફરજનું ચીત્ર તેઓ સનમુખ રજુ કરી કુદરતની નમુનેદાર પેદાયશ બનવાની લાયકાતમાં તેઓને લાવી મેળનાર એક અથોરનાન રહેતો. જેમ એક અભણ માણસને કેળવણી આપવાથી એક ઉસ્તાદ તેને જ્ઞાની યાને અસલ કરતાં નવોજ માણસ બનાવી શકે છે, તેમજ માનવી મંડળને ઘટતી તરબીયત મારફતે સુધારાના રોશન રાહ ઉપર મેળી એક અથોરનાન તેઓની આગળી ગુમરાહ હાલત દુર કરી તેઓને ગોયા નવુંજ રૂપ આપતો. હવે એક સાધારણ કારીગર પોતાના ધંધામાં ગમે એવો કુશળ હોય, તે છતાં તેની કારીગીરીની કાબેલ્યતની હદ ફાની જહાનની બહુ ટુંકી હદમાંજ સમાઇ જતી, જ્યારે એક અથોરનાન કારીગરની કારીગીરીનાં કીમતી પરીણામની હદ તે ઉપરાંત મીનોઇ ફાયદાને લગતી વધારે રહેતી. એક સાધારણ કારીગરની ગમે એવી નમુનેદાર બનેલી ચીજ ફકત ફાની યાને ખાકી સંગ્રહસ્થાનને શોભાવી શકતી, પણ એક અથોરનાન કારીગર પોતાની ઉમદા કારીગીરીની કુશળતાથી નેક નસીહત, રૂડી રાહબરી, અને રોશન રાહનુમાઇ મારફતે માનવી મંડળમાં જે સુધરેલો વર્ગ ઉભો કરતો, તે પોતાની નેક નીતીમાને, અને અશો જીંદગી ગુજારવાથી ફાની જહાનની આબાદીમાં વધારો કરી, અને તેને વધુ દીપાયમાન બનાવવામાં પોતાનો હીસો આપવા ઉપરાંત, મીનોઇ જહાંનનાં મહાન મંડળમાં બીરાજવાની તક મેળવતો, અને અહુરમજદનાં રોશન મકાનમાં તેની નજદીક રહેવાનું મોતેબર માન મેળવી હમેશગીનું મોતેબર સુખ હાથ કરતો. ત્યારે એ રીતે કારીગીરીના પેશામાં આ અલબતાં એક બહુજ ઉતમ કારીગીરી હતી, કે જે મારફતે નાસ્તીકને આસ્તીક

બનાવવામાં આવતો, દીનદુશ્માઉને દીનચુસ્ત બનાવવામાં આવતો, દુર્ગુણીને સદ્‌ગુણી બનાવવામાં આવતો, બુરાઇની બોરદુ તરફ ઢળેલાને નેકીની હરોળમાં ખેંચવામાં આવતો, આડે ગાર્ગે રસ્તો લેતાને રોશન રાહ તરફ ફેરવવામાં આવતો, અને અહુરમજદ સાથની શુભ દોસ્તી, જેથી સંગીન ફાયદો હાંસલ કરવાની ઉમદા તક હાથ આવે, (યજશને. હા. ૩૧. ફ. ૨૧.) તેથી બેનસીબ રહેલાને તેની વધારે નજદીક લઇ જઇ તેની સાથ ધાડો સંબંધ કરાવી આપતો. એવી રીતે પોતાની ઉતમ કારીગીરીથી માણસોને ભલાઇમાં ઘણાજ ભલા બનાવી અહુરમજદનાં રોશન મકાનના તેઓને લાયક ઉમેદવાર બનાવવાનાં નેક કામને લીધે એક અથોરનાન અહુરમજદનાં મકાનનો પોતે ગોયા સૌથી સરસ શીણગાર થઇ પડતો. (દીનકરદ. બા. ૪૨.) ત્યારે એક અથોરનાનથી નીપજતાં આ સઘળાં ભલાં પરીણામની રૂહે કારીગરના પેશામાં એક ઉતમ કારીગર તરીકેનું કામ પણ એક અથોરનાનના પેશામાં ગોયા સમાઈ જતું.

આગળા વખતના અથોરનાનોના દરજ્જાની બુલંદી.

જ્યારે બીજાં શહેરોમાં અશો જરથોસ્ત પોતે જાહેર કરેલા મોતેબર ધર્મનો વડો ધર્મગુરૂ યાને ફકત દસ્તુર તરીકેજ હકુમત ધરાવતો, અને પાદશાહો વળી જુદાજ રહેતા, ત્યારે રએ શહેરના દસ્તુરાંન દસ્તુર તેમજ પાદશાહ તરીકેના બને ઓધા એકજ વખતે અશો જરથોસ્તના હાથમાં હતા; યાને ત્યાંનો જેમ તે દસ્તુરાંન દસ્તુર હતો, તેમજ વળી પાદશાહ પણ હતો. તેની પાછળ થયલા જરથુસ્ત્રોતેમોને નામે ઓળખાતા તેના જાયનશીન દસ્તુરો પણ તેવીજ પદવી ધરાવતા. એવી રીતે દસ્તુર અને પાદશાહનો ઓધો એકજ વખતે ધરાવતા દસ્તુર પાદશાહો, બીજાં શહેરોના સાધારણ પાદશાહો કે જેઓ વળી દસ્તુરો નહી, તેઓનાં કરતાં વધુ મરતબો ધરાવતા હતા. (દીનકરદ. બા. ૧૯૨) અથોરનાન ટોળામાં તેઓ સર્વેથી મોટું વડપણ ધરાવતા હતા. આગળા વખતમાં પોતાની બાહોશીનાં બળે અથોરનાન વર્ગ દરએક કીસમના સુધારા વધારામાં આગેવાન હીસો બજાવતો હતો. દસ્તુરાંન દસ્તુરો, મોબેદાંન મોબેદો

અને ઉતમ લાયકાત ધરાવનારા અથોરનાનોની સતા વધુ રહેતી. રાજના દારોબારમાં તેઓ આગેવાન દરજજો ધરાવતા, અને રાજ સાથનું તેઓનું શુભ જોડાણ આવકારદાયક ગણાતું, કારણ જેમ રાજનાં બળથી દીનનાં કૌવતમાં વધારો થતો મનાતો, તેમજ દીનનાં બળથી રાજને વધારે મુસ્તકીમપણું મળતું મનાતું. (દીનકરદ. બા. ૧૨૫) યાને ભલી દીન ાા ફેલાવા મારફતે રૈયત ભલી અને નેક બનતી, જેથી તે રાજમાં સુલેહ અને આબાદીનો વધારો થતો, અને એવી આબાદીનાં રૂડાં પરીણામ લાવનાર અથોરનાન વર્ગ તરફ સદા મોટાં માનની નજરે જોવામાં આવતું. એક પાદશાહની દરબારના પોતાનાં બુલંદ દરજજાની રૂહે પાદશાહ સાથની પોતાની લાગવગનાં બળે તેવો એક દસ્તુર નેક નસીહત, અને સાચી સલાહ મારફતે તેને ભલો બનાવી દીનના બચાવ અને તેની ખીળવણી માટે તેને આગળ પાડી, તેની હકુમતનાં બળે દીનનો ચોમેર ફેલાવો કરી, માનવી મંડળમાંથી ગુમરાહી અને બુરાઇનો ઘટાડો કરી તેઓને નેકનામીવાળા બનાવવા પામતો. (દીનકરદ. બા. ૩૩૮.) ભલાઇમાં ઘણો ભલો પાદશાહ તે ગણાતો, કે જે તેવા દસ્તુરની રૂડી રાહબરી કબુલી તેનાં ફરમાનોને માન આપનારો રહેતો. (દીનકરદ. બા. ૨૭૩.) કારણ જો રૈયત ઉપર પાદશાહી કરનાર પાદશાહ ખુદ પોતે તેવાં ફરમાનો મુજબ વર્તે, તો પછી પોતે ભલો થવા પામી પોતાના તાબા તળેની રૈયતને પણ તેવાજ સુધારાના રોશન રાહ ઉપર મેળવાનાં નેક કામમાં પોતાની હકુમતનાં બળે સહાયતા આપે એમ વાજબી રીતે મનાતુ, કે જેથી આસાનીથી તે કામ સરંજામ ઉતરી શકે; પણ જયારે તે પાદશાહ પોતે તેવા અશો દસ્તુરના ઉતમ ફતવા મુજબ અમલ કરનારો નહી હોય, તો હકુમતનાં બળની સંગીન સહાયતા દુર થવાથી તે દસ્તુરનાં ફરમાનોનાં અકસીરપણાને તે શહેરની રૈયતમાં ઓસ્તવારી સાથની કાયમી મેળવવામાં મુશકેલી માલમ પડે એમ માનવામાં આવતું. તે વખતમાં સર્વથી ચઢતે દરજજેનાં માનવીઓમાં પાદશાહ અને દસ્તુર પહેલી જગયા રોકતા હતા, (દીનકરદ. બા. ૩૪૩.) અને શહેરમાં પાદશાહથી બીજોજ દરજજો દસ્તુરાંન દસ્તુરનો ગણાતો હતો. (દીનકરદ. બા. ૨૭૩) વળી આગળ વધીને એવું પણ મનાતું કે હજી એક શહેરમાં પાદશાહ નહી હોય તો ચાલે, પણ વડો દસ્તુર તો હોવોજ જોઇએ, કારણ પાદશાહ પોતાની રૈયતના

દુન્યવી લાગ્રો સંભાળી સુલેહ અને આબાદીનો જે વધારો કરતો, તે ફક્ત ફાની જહાનને લગતું રહેતું, યાને અહુરમજદ તરફના પ્રતીનીધી તરીકેની ઉપમા તેને એટલીજ હદ સુધી લાગુ પડતી કે માનવી મંડળનો જે ભાગ તેની રૈયત તરીકે તેના તાબા તળે રહેતો, તેની સુખ શાંતી, જાન માલની સલામતી અને એવી બીજી દુન્યવી હાજતોની સંભાળ લેવાની ફરજ રહેતી, જ્યારે એક દસ્તુરની અહુરમજદના સાચા પ્રતીનીધી તરીકેની ફરજ તેથી વધુ વીસ્તાર રોકતી. ફાની ઉપરાંત મીનોઇને લગતી વધુ બારીક ફરજના બોજા તળે તેને રહેવું પડતું. ફાની જીંદગી દરમ્યાન તેઓની રૂડી રાહનુમાઇ કરી તેઓને ભલા બનાવી મીનોઇ લાભને માટે તૈયાર કરવાનું બીઈટ કામ તેને બજાવવાનું રહેતું. યાને એક દસ્તુર ફાની તેમજ મીનોઇ જહાનને લગતાં સંગીન સુખનું સાધણ મેળવી આંપવા માટે રૂડી રાહબરી કરનારો પ્રતીનીધી રહેતો. હવે દસ્તુરની ગેરહાજરીમાં રૈયતની રૂડી રાહબરી નહી થવાને લીધે બુરાઇ અને ખરાબી વચ્ચે તેઓને વીંટળાયલા રહેવાનો સંભવ રહેતો, કે જેનો અટકાવ કરવા માટે ત્યાંના પાદશાહને પોતાની હકુમતનું બળ દબાણ સાથે વાપરવાની ફરજ પડતી, જ્યારે દસ્તુરની હાજરીમાં તો તેના ભલા ફતવા અને નેક નસીહત મારફતે તેઓની એવી રીતે રોશન રાહનુમાઇ થતી કે પોતાની મેળે બુરાઇ અને ખરાબીનો તેઓમાંથી ઘટાડો થતો, અને તેઓ ભલા બનતા એટલે પછી જ્યાં ખરાબીની હસ્તીજ નહી રહેવા પામે, ત્યાં પછી પાદશાહને ખરાબી અટકાવવાની ફરજ ક્યાંથી પડે. એ રીતે પાદશાહની હસ્તી કરતાં દસ્તુરની હસ્તીની જરૂરયાત વધુ રહેતી, કારણ પાદશાહ જ્યારે ખરાબી અને ગુનાહ જન્મ પામવા પછી તેના અટકાવ માટે શીક્ષા કરનાર હતો, ત્યારે દસ્તુર તો તેવી ખરાબી અને ગુનાહ જન્મ પામે તેની આગમજ તેનાં મુળનેજ પોતાની રૂડી રાહબરીથી ઉખેડી નાખતો, યાને ખરાબી થયા પછી તેનો ઉપાય કરવા કરતાં જે વધુ ઉતમ કામ કે તેનો શરૂઆતથીજ અટકાવ કરવો તે ફરજ એક દસ્તુર બજાવતો. જેમ રૈયત ઉપર હકુમત કરનાર પાદશાહ હતો, તેમ સામાન્ય દીનદાર વર્ગ ઉપર દીનને લગતી સઘળી હકુમત ધરાવનાર દસ્તુર હતો. (દીનકરદ. બા. ૫૦) જેમ રાજને લગતા થતા સાધારણ

ગુનાહો તપાસવાનું અને સજા કરવાનું કામ પાદશાહનું તથા તેનાં માણસોનું હતું, તેમ દીનનાં ફરમાનો બજા લાવતાં થતી ગફલતી તથા દીનને લગતા તમામ ગુનાહોનો ચુકાદો દસ્તુરથી થતો. બુરા મીનોના પ્રીતુરી ફરેબને વશ થતાં જન્મ પામતા તમામ ગુનાહોનો અટકાવ પોતાને મળેલી સતાની રૂહે તે દસ્તુર કરતો, યાને ગુનેહગારોને ઘટતી સજા કરી તેવી બુરાઇમાં ફરીથી તેઓ ફસવા પામે નહી એવો બંદોબસ્ત કરી, બદીને તેનાં મુળથીજ તોડતો. (દીનકરદ. બા. ૪૧૨.) વધતા યા ઓછા ગુનાહનાં પ્રમાણમાં શીક્ષા મુકરર કરવાની સતા દસ્તુરને રહેતી. (યજશને. હા. ૩૩. ફ. ૧.) (વંદીદાદ. ૫. ૭. ફ. ૭૧.) તેવા ફતવા અને ચુકાદાનું સહીપણું સતાવાર મનાતું. (દીનકરદ. બા. ૬૭) દસ્તુર મારફતે થતી સજામાં મુખ્ય એ હતી કે અનજુમનમાં બીરાજવાનું માન જે મોટું ગણવામાં આવતું, તેથી થોડો યા ઘણો વખત તકસીરવારોને બાતલ રાખવામાં આવતા, દંડ તરીકે ચોકસ ચીજો તેઓ પાસ લેતી કરી હાજતમંદોમાં તે વહેંચી નાખવામાં આવતી. તેમજ લગાર ગંભીર વાંક માટે વધુ સખત સજા કરવામાં આવતી. પાદશાહની દરબારમાં દસ્તુરને વધુ માન રહેતું, અને દરબારના મોટા ઓધાઓ દસ્તુરોના હાથમાં રહેતા. પાદશાહ શાહપુર બીજાનાં રાજમાં ઇરાન શહેરના વડા દસ્તુર તરીકે દસ્તુરી ભોગવતા રૂહશાદ દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદ રાજના વડા વજીર પણ હતા. એ રીતે મોટા માન ભર્યાં ઓધા દસ્તુરોને સોંપવામાં આવતા, કે જે ઓધાઓને પુરતી જોબ આપવાને તેઓ પુરતી લાયકાત ધરાવતા હતા. રાજને લગતા બીકટ સવાલોનો તેઓ સહેલાઇથી ફડચો કરી શકતા હતા. કોઈ પણ કીસમની ગુચવણ મટાડવા માટે દસ્તુરની સલાહ લેવામાં આવતી. સાસાન્યન તબકાના પહેલા પાદશાહ અરદેશર બાબેગાનને તેની બાનુની શરબતમાં ઝેર ભેળીને પાવાની કોશેશ પકડાતાંજ તેણીના તે ગુનાહ માટે તેણીને શું શીક્ષા કરવી, તેની સલાહ પાદશાહે દરબારના મોબેદાંન મોબેદ પાસથી લીધી હતી. ખુદ પાદશાહો ઉપર તેઓનું ચલણ વીશેશ રહેતું, અને પાદશાહો તેઓ તરફ માનથી વર્તી તેઓને નમવામાં પોતાના દરજ્જાને છાજતું ગણુતા હતા. ઉતમ કુશળતા અને કામેલ કુનેહથી

તેઓ રાજનો કારોબાર ચલાવી શકતા. રૈયતનો સામાન્ય વર્ગ તેઓ તરફ સદા મોટાં માનથી નમીને ચાલતો. ત્યારે દસ્તુરાંન દસ્તુર તરફનું આ સઘળું અસાધારણ માન શા માટે હતું? તે મેળવવાની તેઓની પુરવાર થયલી લાયકાત ઉપરથી. એક દસ્તુરાંન દસ્તુર તે ગોયા દીનનું બદન ગણાતો (દીનકરદ. બા. ૨૨૫) અને દીનને લગતી દરએક બાબદોમાં તે માહીતગાર રહેતો. પોતાના બહેદીનો કરતાં અથોરનાનો વધારે કુશળ અને બાહોશ હતા, અને અશોઇમાં સજ થયલી તેઓની ગુજરતી ઉતમ જીંદગી બહેદીનો માટે ધડો લેવા જોગ હતી. નેકી અને નીતીના તેઓ નમુના રહેતા, અને જ્યારે તેઓ પોતેજ ભલા રહેતા, ત્યારે કુદરતી રીતે તેઓની નકલ કરવાનું અને પોતાને સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળવાનું કામ બહેદીનોને સહેલું પડતું. હવે જેમ એક ઉસ્તાદ પોતાના ચેલાઓને કોઇ કીસમનું શીક્ષણ આપતાં ચોકસ કામો કરવા અને ચોકસ નહી કરવાની નસીહત દીએ, અને પાછળથી તે ઉસ્તાદ પોતેજ પાણી ફેરવી તેથી ઉલટી રીતે વર્તે, તો અલબતાં વાજબી રીતે ચેલાઓ તેની તરફ વીશ્વાસ અને માનની નજરે જોઈ શકે નહીં; પણ દસ્તુરોના બાબમાં તો એમ હતું કે જેમ તેઓ બોલવે તેમજ વર્તવે પણ એવા નેક હતા કે પોતાના બહેદીનોને પોતાની ભલી વર્તણુકથી તેઓ પોતા તરફ માનથી ખેંચતા. તેઓ ઘણાજ સાલેસ, નમાના, મયાલુ, સખી જીગરના અને ફરેસ્તા જેવી અશો ખસલતના હતા. નેકી અને નીતી તેઓની રગે રગમાં ફેલાયલી હતી, જ્યારે તસુએ તસુ તેઓ અશો હતા. એવું હોવાથી કુદરતી રીતે પોતાની મેળેજ બહેદીનો તેઓ તરફ વધુ અને વધુ વહાલથી ખેંચાતા, અને તેઓનું નમન કરવામાં પોતાને માન મળેલું માનતા. પોતાના દરજ્જાને છાજતી ધંભીરતા સાથના ટેક સાથે તેઓ એવી રીતે રહેતા કે બહેદીનો ગોયા તેઓથી માનપુર્વક ડરથી ડરતા. બહેદીનો તરફનું માન અને ચાહ શોધવા અથોરનાન વર્ગને જવું પડતું નહી, પણ તેઓની ભલી જીંદગીના નુરમંદ તેજના પ્રતાપથી માન અને ચાહ ગોયા પોતાની મેળેજ તેઓ તરફ ખેંચાઇ આવતાં. સામાન્ય વર્ગ તરફથી આવું ધંભીર માન અને રાજ તરફથી આવી અસાધારણ સતા ધરાવ્યા છતાં તેઓ કદી પણ તેવાં માન અને

સતાનો ગેરઉપયોગ કરતા નહી. મગરૂરી અને તકોબરીનો પડછાયો તેઓ ઉપર પડયો નહી હતો. જેમ તેઓની હાજતો થોડી હતી, તેમ સંતોષ સાથની તેઓની ગુજરતી જીંદગી દરમ્યાન તેઓની માગણી પણ માફકસર હતી. જેમ તેઓ દોલતના દાસ નહી હતા, તેમ તેઓ પોતાને હાથ આવતી દોલતનો ઉતમ ઉપયોગ કરી જાણતા. સખાવતના તેઓ શાહ હતા, અને મુફલેસ હમદીનોને મદદ કરવામાં, અને દુ:ખમાં દીલસોજીથી ભાગ લેવામાં મોજ માનતા. તેઓની મુખ્ય દોલત કે જેને માટે તેઓ વધુ તલબગાર રહેતા, તે ફાની જહાનને લગતો ખાકી ખજાનો નહી, પણ મીનોઇ જહાનને લગતો ઉતમ ગંજ યાને સવાબ હતું. સવાબનો સંગ્રહ કરવામાં તેઓ સદા ખંતી રહેતા. પોતાની રોજીંદી જીંદગીનાં જમે ઉધાર પાસાનું સરવાયું લેતાં જમે પાસું જ્યારે સવાબથી ઉંભાતું રહેતું, ત્યારે પાપી ઉધાર પાસું સદા કોરૂં રહેવા પામતું. પોતાથી એક પણ કામ એવું થાય કે જેથી બહેદીનોને બુરાં કામ પાછળ મંડવાને સહેજ પણ ઉતેજન મળે, એવું નહી થતું જોવાને તેઓ સદા આતુર રહેતા. તેટલા માટે જરથોસ્તી ધર્મના તમામ બારીક કાનુનો તેઓ ચીવટપણે બજા લાવતા, અને પોતાના બુલંદ દરજ્જાને છાજતી બારીક ફરજો તેવીજ બારીકીથી બજાવતા. ધર્મનાં રક્ષણ ખાતર રંજ અને મુસીબત વેઠવામાં તેઓ હારી ખાતા નહી. પોતાના ધર્મની ખીળવણી અને તેના બહોળા ફેલાવા માટે તેઓ પોતાનું વતન છોડી દુર સુધી જતા. તેઓનું એ કામ શુભ ગણાતું, અને પોતાનું કામ સરંજામ ઉતારી તેઓનું પાછા ફરવું આતુરતા સાથે વખાણવામાં આવતું. તેઓનાં એ કામથી તેઓ દેશોની પવીત્રાઇમાં વધારો કરતા એવું માનવામાં આવતું. (યજશને. હા. ૪૨. ફ. ૬; હપ્તંઘ યસ્ત. ક ૮.) કારણ જેમ તેઓની તે રૂડી કોશેશથી ભલી દીનનો લોકોમાં ફેલાવો થતો, તેમ તે દીનનાં મોતેબર ફરમાનો મુજબ વર્તી તે નવી દીન એખત્યાર કરનારાઓ નેક બનવા પામતા, અને એ રીતે દેશની આબાદી અને પવીત્રાઇનો વધારો કરતા. અથોરનાનોના ઉપદેશને લગતાં આ કામ સામે દીન દુશમનોથી સખત વીરૂધતા થતી હતી, અને તેઓ તરફથી તેઓની રાહમાં અનેક મુશકેલીઓ ઉભી કરવામાં આવતી. તેઓનાં એવાં

ફ્તેહમંદ કામથી ડરતાં કેરેસાની નામનો એક દીન દુશમન તુંદ હાકેમ કાબેલ અથોરનાનોને પોતાના મુલકોમાં દીનનો ફેલાવો કરવા આવેલા જોવાને બહુ નાખુશ રહેતો. (યજશને. હા. ૯. ફ. ૨૪.) દીન દુશમનોની વીરૂધતાથી ખમવી પડતી હાડમારી અને રંજ સહેલાઇથી સહન કરી, તેઓ પોતાનાં કામમાં આગળ વધવા જેટલું મુસ્તકીમપણું ધરાવતા. હવે જેમ અથોરનાન વર્ગનો દરજ્જો બુલંદ હતો, તેમજ તે પેશાને લગતી ફરજો ઘણી બારીક હોવાથી તથા જોખમદારી વધુ રહેવાથી સૌ કોઈથીજ કાંઇ તે પેશો થઇ શકતો નહી. સઘળાજ કાંઈ અથોરનાન તરીકે હોવાનો દાવો કરી શકતા નહી. પણ કાબેલ્યત, પહરેજગારી, નેકી અને નીતીની કસોટી ઉપર કસાયલાઓજ તે મોટી પદવી પોતાનાં નામ સાથ જોડવાનું મોતેબર માન મેળવી શકતા. જાણે એલમ્યત અને અશોઇનો અરક તે અથોરનાનો હતા, અને તેથી તેઓનો દરજ્જો, માન, મરતબો ગોયા અદેખાઇ ઉપજાવે તેવો રહેતો. કહે છે કે પાદશાહ કેરસાસ્પ જો કે પોતે આખી પાદશાહતનો ધણી હતો, અને એક બહુ શુરવીર પહેલવાન હતો, તે છતાં તે એવું વમાસ્તો કે "ખરો ભાગ્યશાળી તો તે પોતાને ત્યારેજ ગણુતે કે જયારે તે એક અથોરનાન હતે." વળી એક અથોરનાન જેવી ભલી ખાસીયતવાળુ ફરજંદ મેળવવું એ એક કુટુંબની મોટાઈ ગણાતી, કે જે મોટાઇનું માન મેળવવાની આતુરતા વીશેષ રહેતી. એક ઇરાની માતા પોતાની હમેલદાર હાલતમાં એક અથોરનાન જેવા ઉમદા ગુણો ધરાવનારૂં ફરજંદ મેળવવાને આતુર રહેતી. હોમને ખુશનુદ કરવામાં પછાત પડનારી અને તેની નઇયતે ઇનજેલો દરૂન અધર્મીપણે ખાનારી ઓરત તરફ હોમ તરફથી જે કેહેર વરસતો મનાતો, તે એ કે તેણીને પેટે અથોરનાન જેવું ફરજંદ અવતરતું નહી. (યજશને. હા. ૧૦. ફ. ૧૫.) એ રીતે એક અથોરનાનની ઉતમ ખાસીયતનો ઉમદા વારસો મેળવવાની ઉલટ, અને એક અથોરનાન તરીકે ગણાવાની આતુરતા માન અને મોટાઈ સાથ રાખવામાં આવતી, કે જેનાં દેખીતાં કારણમાં એક અથોરનાનની નકલ કરવા જોગ નમુનેદાર નેકી, નીતી, પહરેજગારી, ભલાઇ, કાબેલ્યત અને સદગુણોની પુરવાર થયલી ઉતમલાયકાત હતી.

એક અથોરનાની ખરી ખાસયતો.

ઘણીજ બારીક જુસતેજુ પછી તથા કાબેલ્યત અને કુશળતાની કસોટી ઉપર કસાયા પછી, નેકી, નીતી, અને અશોઇના અરક જેવી હાલત સાથે આગલા વખતમાં એક જરથોસ્તી ધર્મગુરૂ, અથોરનાન તરીકે ઓળખાવાને લાયક થતો જે ધર્મગુરૂ વખતનો મોટો ભાગ દીનની દાનાઇ શીખવા અને શીખવવામાં રોકે, ખલકને કુશાદગી મળે એવી અકલની શોધમાં તલબગાર રહે, વીપતી અને વધનો દફે કરી રવાનને ખુશાલ ચેહેરે મીનોઇ મથકે મોકલી આપવાની નેક તરબીયત આપવાનાં ભલાં કામમાં મશગુલ રહે, તેનેજ એક ખરા અથોરનાન તરીકે ગણવામાં આવતો. (વંદીદાદ. ૫. ૧૮. ફ. ૬.) કયું કામ કરવા ઘટારત છે, અને કયાંથી દુરી પકડવામાં ફાયદો છે, તેની પુરતી સહમજ બહેદીનોને આપવાનુ કામ તેનું રહેતું. (દીનકરદ. બા. ૩૩૯.) દીનનાં ભેદી ફરમાનોની ખરી સહમજ તેઓને આપવાની વકી તેના તરફથી રહેતી (દીનકરદ. બા. ૬૯.) અથોરનાન તેનેજ ગણવામાં આવતો કે જે બહેદીનોમાંથી ખરાબી અને ઘટાડાનો નાશ કરી, બુરી રાહે દોરવાઇ ગયલાઓને પોતાની નેક નસીહતથી રોશન રાહ તરફ ફેરવતો. (દીનકરદ. બા. ૧૪૭.) તેવો ભલો અથોરનાન દાનાઇનાં કૈવતનું મુળ ગણાતો. (દીનકરદ. બા. ૩૩૫.) એક અથોરનાનની ખરી ખાસીયતોમાંની મુખ્ય એ ધારવામાં આવતી કે સંકટના સમયે સબુરીથી દુઃખ સહન કરનારો, અને સંતોષ સાથની જીંદગી ગુજારનારો, (વંદીદાદ. ૫. ૧૩. ફ. ૪૫) તથા મીનોઇ જહાનના ફાયદા તરફ ચુસ્ત એતેકાદ ધરાવનારો, મોટાં મનનો અને ખુદાનો ડર હરદમ રાખનારો, (દીનકરદ બા. ૮૦.) તેમજ પોતાના પવીત્ર ધર્મ ઉપર મુસ્તકીમ યકીન રાખી દીનને આરાસ્તગી આપનારો, નેક નઇયતનો, ખાલેસ ખસલતનો, હરદમ યજદાંની યાદ કરનારો, ફાની મોહોનીમાં લીન થઇ પોતાની બરબાદી નહી કરતાં સદા મીનોઇને લગતાજ ખ્યાલ કરનારો, એલમની શોધમાં સદા મશગુલ રહેનારો, નેક ઉપદેશ કરનારો, ખલકને ફરાગત આપનારો, પહરેજગારીમાં પુરો, વીચાર વાચા અને કામે રાસ્ત અને સખી દીલનો, શીરીન જબાનનો, પ્રમાણીક, અશો, શાંત સ્વભાવનો, સદગુણી, શક વગરની ચાલ ચલણનો, પોતાનાં શરીરના અવ્યવોને ઘટતાં

પ્રગાજુમાં રાખનારો, લોભ અને હવસને મારી હઠાડનારો, બદી અને નાશનો ઘટાડો કરનારો, સ્નાનને માટે ઉતમ ખોરાક યાને સવાબની તાબેગારી કરનારો, વોહુમનની નેક પહરેણાગત કરનારો, અહુરમજદને પોતાનાં મનની આંખે જોઇ શકનારો, અને તેને પોતાનાં મનનાં મંદીરમાં કુશાદગી કરી આપનારો હોવો જોઇએ. પોતાના બહેદીનો કરતાં તે વધુ કાબેલ, નેક અને પહરેજગાર હોવો જોઇએ.

આગળા વખતના અથોરનાનના જુદા જુદા વર્ગો.

અશો જરથોસ્ત પછીથી જરથુસ્ત્રોતેમો ધર્મગુરૂ વર્ગમાં સર્વથી ચઢયાતો દરજ્જો ભોગવતો હતો. દસ્તુરાંન દસ્તુર તરીકે તે સાધારણ રીતે ઓળખાવા પામતો. તેની પછીની પદવીઓ દસ્તુર, નાયબ દસ્તુર અને એરવદ વગેરેની રહેતી. પવીત્ર ક્રીયા કામો કરનાર એક અથોરનાનને માથે ક્રીયાના સઘળા ભાગો બજાવવાની ફરજ નહી રહેતાં, તેના જુદા જુદા ભાગો બનાવવામાં આવતા. જુદા જુદા વર્ગો જેવા કે ક્રીયા કરનાર, હોમનો રસ ગાળનાર, યાને હોમને લગતું પવીત્ર કામ કરનાર, નુરમંદ આતશને રોશન રાખનાર, પવીત્ર આલાતોની ગોઠવણ અમલમાં મેળનાર, ચોખું પાણી તૈયાર રાખનાર, રીમની દુર કરી નહાણ નહવાડનાર, વગેરે જુદાં જુદાં કામો જુદા જુદા ધર્મગુરૂઓના હાથમાં રહેતાં. (વંદીદાદ ૫. ૫. ફ. ૫૭, ૫૮; ૫. ૭. ફ. ૧૭.૧૮.) અને તેવા સઘળા અમલદારોનાં ભેગાં બળથી થતાં ક્રીયા કામો વખતે તે સઘળું નીયમીત રીતે અમલમાં મેળાયલું જોનાર એક વડા સતાધીકારીની હાજરીની જરૂર રહેતી, કે જે વળી ડહાપણમાં ઘણોજ ડહાપણવાળો અને રાસ્તીમાં ઘણોજ રાસ્ત રહેતો. (વીસ્પરદ. ક. ૩. ફ. ૧.) એવી રીતે યોજદાથરેગરીને લગતાં પવીત્ર કામો વખતે સઘળા અમલદારો તે ક્રીયામાં પોત પોતાનો અમુક હીસ્સો આપવા પોત પોતાની નેમાયલી જગ્યાએ બેઠક લેતા, અને પોત પોતાની જુદી જુદી ફરજો અદા કરતા. અશોઇમાં સજ થઇ સંફ સમારી ભેગા થયલા તેવા પહરેજગારો બીરાજમાન થવા પછી તેઓની દબદબા ભરી ગંભીર મીજલસ સનમુખ ક્રીયાનું શુભ મંડાણ થતું. ત્યાર પુછી અહુરમજદની આરાધના થતી,

તેની સ્તુતીનાં કીર્તનુ ભણવામાં આવતાં, અને ખલકની આબાદી માટે ભલી મદદ ચાહવામાં આવતી. તે મોતેબર મીજલસમાં પોતાની અણદીઠ હાજરી આપવાને મીનોઇ જહાનનાં મહાન મંડળની મહાન યજદી શકતીઓને આમંત્રણ થતુ, કે જેઓ પવીત્ર ક્રીયા ભણતરનાં બળવંત ખેંચાણથી વૃધી અને આબાદીના ગોયા હદીઓ લઈ ત્યાં આવી પંહોચતી. પોતાની પાક પહરેજગારી અને પુખ્ત અશોઇનાં બળે થતી તે પવીત્ર ક્રીયાનાં બળે તેઓ તે મીનોઇ શકતીઓને પોતાનાં મનની આંખે ગોયા જોઇ શકતા, અને ફાની જહાનમાં હસ્તી ધરાવ્યા છતાં થોડોક વખત મીનોઇ શકતીઓના પોતા સાથના શુભ સમાગમથી ગોયા મીનોઇ સવાબનાં શુભ મેદાનના રોશન રાહ ઉપર ફરતા થતા. મીનોઇ મંડળની પોતા સાથની આ શુભ મુલાકાતનાં નેક પરીણામમાં તેઓને મીનોઇને લગતી ગેબી બસારત થતી, અને અહુરમજદ સાથના પોતાના શુભ વહેવારની દોરી વધુ મુસ્તકીમ બનતી.

અથોરનાનનાં આલાતો.

એક અથોરનાનથી થતી ક્રીયા વેળા જરૂરયાતનાં સાધણો તરીકે જે ચોકસ વસ્તુઓ તેને પોતાનાં રોજીંદાં કામમાં લેવી પડતી, તેમાં મુખ્ય પવીત્ર ક્રીયા કરતી વેળા કોઇ કીસમની મોઢાંની બાફ રૂપી આલુદગી પંહોચવા પામે નહી, તેની સંભાળ માટે પદાન, આફ્રરગાન્યુ, આતશ રોશન રાખવા અને તેની જાળવણીને લગતાં જુદાં જુદાં સાધણો યાને હથ્યારો, સુખડ, લોબાન વગેરે સુગંધી વસ્તુઓ, ફળ, મેવો, દાડમડીનાં પાદડાં, દુધ અને એવીજ કુદરતની પેદાયશોના પ્રતીનીધી તરીકેની જરૂરયાતની ચીજો, હોમ, તેનું પાણી, તે મેળવાની રકાબી, તેને છુંદવાનું વાસણુ, તસ્તો અને એવાંજ તેને લગતાં નાનાં મોટાં વાસણો, વરસીઆના વાળ, બરસમ, જોર, અને તેને લગતાં વાસણો, ખરફસતરોને મારવાનું હથ્યાર, કોરડો, અને એવાંજ બીજાં નાનાં મોટાં હથ્યારો રહેતાં. (વંદીદાદ. ૫. ૧૪. ફ. ૭. ૮.) (વીસ્પરદ. ક. ૧૦. ફ. ૧; ક. ૧૧. ફ. ૨.૩.૪.૧૮.) એવી રીતે સઘળાં સાધણોની જોગવાઇ સાથે ઘટતી તરતીબથી ક્રીયા કામો કરી પોતાની આસપાસની દુજે

શકતીઓને દફે કરી. બુરા મીનો અંગ્રેમઈન્યુશનાં બુરાં લશકરને માહાત કરતો.

અથોરનાનનાં મકાનની બુલંદી.

પોતાના પવીત્ર પેશાની રૂહે એક અથોરનાનને દીવસનો મોટો ભાગ જ્યાં રહેવું પડતું તે ધર્મનું મકાન રહેતું, અને ધર્મનું મકાન કે જ્યાં હરદમ પાક અને પવીત્ર કીયા ભણુતરો થતાં તે અલબતાં બીજાં તમામ મકાનો કરતાં વધુ બુલંદ ગણાતું. ધર્મનું મકાન ત્યાં જાળવવામાં આવતી પાકીજગી, સ્વછતા અને પહરેજગારીને લીધે, તેમજ ત્યાં થતાં તમામ સવાબી કામોને લીધે અહુરમજદનું પોતાનું ધામ રહેતું. કોઇ પણ કીસમની દુન્યવી જંજાળોથી નીરાળી એકાંત, ધંભીરતા જળવાય તેવી, અને એકચીતે અહુરમજદ સાથ પવીત્ર વહેવાર ચલાવવામાં સવળતા પડે તેવી જો કોઇ પણ જગ્યા હોય તો તે એક ધર્મનું મકાન રહેતું, કે જ્યાં ફકત મીનોઈને લગતુંજ કામ થતું, જ્યાં દીનચુસ્ત જરથોસ્તીઓ પોતાની જુદી જુદી મુરાદો બર લાવવાના હેતુથી આવતા, દુઃખી દુઃખ દફે કરી સુખ પામવાની ઉમેદ સાથ પગ મેળતા, પાપી પાપની તોબેશ કરવા આવતા, અને સવાબી અહુરમજદની શુકરગુજારી કરી તેની આરાધના કરતા. ફાની જહાનની તકલીફી મોહીનીને લગતાં કાંઇ પણ કામો કરતાં મીનોઇ ફાયદાને લગતાં સંગીન કામોજ ત્યાં સદા અમલમાં મેળાતાં, કે જેથી ખુદ તે મકાનની ધંભીરતા અને પવીત્રાઇમાં વધારો થતો. અને તેવું પવીત્ર મકાન અહુરમજદ સાથના મેળાપને વધુ સવળતા આપતું. હરદમ થતાં પવીત્ર કામોથી ગોયા ત્યાંની જમીન ખુશાલ રહેતી, (વંદીદાદ. ૫. ૩. ફ. ૧; મીનોખેરદ. પ્ર. ૫. ફ ૫. ૯. ૧૩.) અને અશો માણુસોની ત્યાંની હીલચાલને લીધે તે જગ્યા ખુશાલ રહેતી. (શાયસ્ત લા શાયસ્ત. પ્ર. ૧૩. ફ. ૧૯.) અને મીનોઇ શકતીઓનું નેક ખેંચાણુ તે તરફ વધુ રહેતું. આવાં નેક- મકાનમાં વખતનો મોટો ભાગ ગુજારવાને એક અથોરનાન ભાગ્યશાળી નીવડતો, કારણુ જ્યારે એક બહેદીનને પોતાની રોજીંદી જીંદગીનું સાધણુ મેળવવા માટે કરવા પડતા ધંધાને લીધે પોતાની ફુરસદનો ટુંક ભાગ તે મકાનને અર્પણુ કરવાની તક મળતી,

ત્યારે એક અથોરનાન કે જેનો બુલંદ ધંધોજ ખુદ તે મકાનને લગતો રહેતો, કે જે પવીત્ર મકાનની મોતેબરીથી તે મોટાઇ મેળવતો, (દીનકરદ. બા. ૪૨.) તેને તો પોતાના ધંધાનીજ રૂહે દીવસનો મોટો ભાગ ત્યાં કાઢવાની ગોયા ફરજ પડતી.

અથોરનાન, આતશની જાળવણી કરનાર તરીકે.

જરથોસ્તી ધર્મનું એક ઉતમ ફરમાન કે પવીત્ર આતશની જાળવણી કરવી, તે કામ અથોરનાનની રખેવાળી તળે રહેતું. બંદગી કરતી વખતે અહુરમજદ સાથે એકચીતે પવીત્ર વહેવાર સાંધવામાં સવળ પડે એટલા માટે તેના નુરમંદ પ્રતીનીધી તરીકેની કેબલો કરયા લાયક એવી કોઇ ઉતમ પેદાયશ, કે જે વળી જ્યાં માગો ત્યાં અને જ્યારે જોઇએ ત્યારે-હાજર હોય, તેવી બહુજ ઉતમ અને નુરમંદ પેદાયશ જો જોતી હોય તો તે આતશ છે. જેમ કુદરતની નાદર રચના પોતાની રોજીંદી જીંદગીના અનુભવમાં નીહાળતાં એક નાસ્તીકને એક મોટાં મુળ કારણની હસ્તીની જાણ થાય છે, તેમ અહુરમજદના સાચા પ્રતીનીધી સનમુખ ઉભા રહી તે કીરતારની યાદ કરતાં પોતા સામેની પેલી નાદર પેદાયશની ઉતમ કરામત નીહાળતાં તેને જન્મ આપનાર મુળ મોટાં કારણ તરફ નજર દોરવાય છે, અને એ રીતે પ્રતીનીધી મારફતે ખુદ મોટા માલેક અહુરમજદમાં એકચીતે મન પેવશ કરવામાં સવળતા માલમ પડે છે. તેમજ વળી બંદગી કરતી વખતની જે ખાસ જરૂર કે અહુરમજદ સાથે પાધરો વહેવાર ખોલવો, તેમાં પણ તેથી સવળતા એમ માલમ પડે છે, કે તેવી નુરમંદ વસ્તુ સનમુખ ઉભા રહી તેમાં ચીત પેવશ કરવાથી ખાકી વીચારોના હુલડ હુમલા સામે મનના દરવાજા ઓસ્તવારીથી બંધ થાય છે, જેથી અહુરમજદ સાથના શુભ વહેવારમાં ખલલ થતી અટકે છે. એવી જરૂરયાતની બુલંદ પેદાયશ આતશ જેને અહુરમજદના પુત્રની વાજબી રીતે લાયક ઉપમા આપવામાં આવી છે, (યજશને. હા. ૬૨.) તેની જાળવણી અને ખીળવણી કરવાનું મોતેબર કામ એક અથોરનાનના હાથમાં રહેતું. ત્યારે અહુરમજદના પુત્ર સાથના એ રીતે પોતાના બુલંદ પેશાની રૂહે થતા વધુ અને વધુ સમાગમથી તેની મારફતે અહુરમજદ સાથનો

તેનો વધુવાર વધુ કાયમી મેળવતો, કે જેથી તેની ઉતમ લાયકાતમાં વધારો થતો.

અથોરનાન, રવાનના રાહબર તરીકે.

જેમ ગોસ્પંદોનાં ટોળાંને સીધે રાહે દોરવવાની ફરજ ભરવાડને માથે રહેતી, તેમ બહેદીનોનાં રવાન ફાની મોહીનીમાં લીન થઇ, બદીની લાલચરૂપી જાળમાં ફસી પડે નહીં, અને રોશન રાહ ઉપર ઓસ્તવાર રહેવા પામે તેની સંભાળ લેવાનું, તેવી તરબીયત આપવાનું, અને નેક નસીહત દેવાનું કામ એક અથોરનાનનું રહેતું. બહેદીનોની કાયામાં હુકુમત કરતાં હાકેમ રવાન રખે પોતાના ભીતરના રૂડા સલાહકાર ફરોહરની રૂડી સલાહને ગચક નહીં આપતાં અકોમન મારફતે બુરા બીચારોને વળગી બદી અને દુર્ગુણને વહાલથી બાઝી પોતાની હકુમત તળેની કાયા શરીર ઉપર નાલાયક હાકેમ તરીકે પુરવાર થઇ પોતાની બરબાદી કરે, તેની કાળજી એક અથોરનાનને રાખવી પડતી. બુરા મીનોના ફરેબી અને શીતુરી હુમલાઓને વશ થવા જેટલી નબળાઈ નહી દેખાડતાં, હીમતથી તેની સામે થવા, બુરા વીચારોના ગસબા સામે પોતાનાં મનના દરવાજા બંધ કરી દેવા, ફાની મોહીનીમાં ગીરફતાર થઈ તકલીદી મોટાઇનાં કહેવાતાં સુખની એક બોરદુ જોઈ નહી ઠગાતાં, મનની મજબુતાઇ જાળવી વધુ સંગીન ઉમેદ યાને મીનોઇ જહાનનાં હમેશગીનાં સુખી ધામ બહેસ્તનું રોશન સુખ હાથ કરવા પામે તેવી રીતે એક અથોરનાન તરફથી બહેદીનની રાહબરી કરવામાં આવતી.

અથોરનાન, રવાનના બૈદ તરીકે.

પણ અથોરનાન તરફથી થતી એવી રૂડી રાહબરી છતાં જ્યારે તેને ઘટતું વજન નહી આપતાં એક બહેદીન બદીને વશ થઇ, બુરાઇ પાછળ ઘસડાતો, તો પાપ તેના તરફ ખેંચાતું, કે જે પાપથી તેનું રવાન દરદમંદ થતું. રવાનને આ રીતે મરજ લાગુ પડતો, અને જેમ તનનું એકાદ દરદ ઉભરી આવતાં જો દુરત તેનો ઇલાજ કરવામાં આવે છે, તો તે દરદ સમુળગું સાફ થઇ જવાનો સંભવ રહે છે, પણ

જો તેનો ઉપાય નહી કરતાં, ચલાવ્યા કરવામાં આવે છે, તો આખતાં તે દરદ વધુ બીતરમાં ફેલાય છે, અને પોતાનો સળો આસપાસ ફેલાવી શરૂઆતનાં નાનાં દરદને આયંદે ઘંભીર રૂપ આપે છે; તેજ મુજબ જ્યારે રવાન દરદમંદ થતું, ત્યારે જો તેનું તે દરદ ટાળવાનો ઉપાય હાથ ધરવામાં આવતો, તો તેને ફાયદો થતો, પણ જો તેમ કરવામાં આવતું નહી, યાને બદી પાછળ વધુ ધસડાતાં તેને અટકાવવામાં આવતું નહી, તો તે વધુ અને વધુ. દરદમંદ યાને પાપી બનતું. હવે જેમ તનનું દરદ એક વૈદ મારફતે દુર કરવામાં આવતું, તેમજ રવાનનું દરદ એક ભલા દીનઆગાહ અથોરનાનથી દફે થતું. (દીનકરદ. બા. ૧૪) પાપથી પોતાનું રવાન દરદમંદ થતાંજ એક બહેદીનની ફરજ એ ગણાતી, કે વગર ઢીલે તે પોતાથી થયલાં પાપની પશેમાની અથોરનાન સનમુખ જાહેર કરતો, (પતેત પશેમાની. ક. ૧ ૩. ૧૦.) (શાયસ્ત લા શાયસ્ત. પ્ર. ૮. ફ. ૧. ૨.) અને તે માટે પોતાની દલગીરી જાહેર કરી, ત્યાર પછી તેવું પાપ ફરી નહી કરવાની કબુલાત આપતો. એવી રીતે પાપનો એકરાર અથોરનાન યા દસ્તુર સનમુખ કરતો. (શાયસ્ત. લા શાયસ્ત. પ્ર. ૧૩. ફ. ૨૯.) અને તે માટે પશેમાની જાહેર કાધાથી તેનાં રવાનનો માથેનો બોજો કમતી થવા પછી તે અથોરનાન તરફથી તેને દાનાઇના દારૂરૂપી દવાને નેક નસીહતરૂપી નીર્મળ પાણીમાં મેળવીને પાવામાં આવતી, જેથી તેના રવાનને એક વખત ફરી તરોતાજગી મળતી, યાને રવાનના આગળા ગુનાહનું નીવારણ થતું. (દીનકરદ. બા. ૧૭૫.) ત્યાર પછી પોતાની રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન તે અથોરનાનની નેક નસીહત મુજબ નેક રાહે વર્તી પોતાના ખવાસને તે સુધારવા પામતો, તો તેનાં રવાનનું તે આગળું મરજ દફે થતું. (દીનકરદ. બા. ૧૫૭.) બહેદીનોને તેમનાં રવાનનાં મરજના સુધારા માટે ધર્મ જ્ઞાન આપી તેઓને ભલા બનાવવાની ફરજ એક અથોરનાનની રહેતી. (દીનકરદ. બા. ૧૫૭.) રવાનના વૈદ તરીકેની તેની મુખ્ય ફરજ, તેઓને આડે માર્ગે દોરવઇ જતા અટકાવી, નેક નસીહત આપી, તેઓને ભલા બનાવી, રવાન, ફરોહર અને કાયા સાથ સંબંધ ધરાવતી બીજી ભલી શકતીઓને ભલાઇના બદલા માટે અરસપરસના સમાગમમાં આવતી કરી, બુરા મીનોના ફીતુરી ફરેબથી દુર કરી, બુરા

વીચાર, વચન અને કામની આલુદગીથી તેમને બચાવી લઇ, નેક વીચાર વચન, અને કામ મારફતે તેઓની કરણીને ભલી બનાવી, તેઓનાં રવાનને ગુનાહમાં ગીરફતાર થતાં અટકાવી લેવાની, અને ભવીષ્યનાં સુખના તેઓને ઉમેદવાર બનાવવાની રહેતી. (દીનકરદ બા ૧૫૧.) એ રીતે તેમનાં રવાનનો ભવીષ્યના આઝારથી છુટકારો કરવા માટે ફાની જહાનને લગતી ખરાબીને દુર કરનાર એક અથોરનાન હતો. (દીનકરદ. બા. ૧૮૦.) હવે એક સાધારણ વૈદ કોઇ પણ કીસમનાં રોગનું નીવારણ કરતાં ફકત કાયાને લગતાં સુખમાંજ વધારો કરી શકતો, યાને તેનાથી દફે થતાં તે દરદથી તે કાયાને તંદરોસ્તીનું સુખ હાથ આવતું, કે જે કાયા સાથ ભોગવાતું સુખ મોડે વહેલે કાયાના ભાંગી પડવા સાથેજ ખતમ થતું, જ્યારે એક અથોરનાન રવાનના વૈદ તરીકે અમલ કરતાં જે દરદ દફે કરતો, તે તો રવાનને લગતું ભીતરનું હમેશનું દુઃખ દફે કરતો, યાને પોતાની નેક નસીહત, રૂડી રાહબરી, અને સાચી સલાહથી રવાનને લગતાં પાપ ઉપર કાપ મુકતો, અને રવાનને એવું તો સુખવાસી બનાવતો, કે કાયાના ભાંગી પડવા સાથે રવાનને લગતાં સુખની દોરી નહી તુટતાં તે વધુ બબાંયલી રહેતી, યાને મીનોઇ જહાનનાં હમેશગીનાં સુખનાં સાગરમાં રવાનની કીસ્તી તરતી રહેતી. સારાંશ કે એક સાધારણ વૈદ મારફતે દફે થતાં કાયાને લગતાં દુઃખથી ટુંક વખત નીભે એવું સુખ હાથ આવતું, જ્યારે રવાનના વૈદ તરીકે દફે થતાં રવાનને લગતાં દુઃખથી હમેશ નીભે એવું સંગીન સુખ હાથ આવતું.

અથોરનાન, તનના વૈદ તરીકે.

હવે જેમ એક અથોરનાન રવાનને લગતાં વૈદાંમાં મશગુલ રહેતો, તેમજ વળી તનને લગતાં દરદો દફે કરનારા વૈદ તરીકે પણ તે આગળા વખતમાં કામ કરતો. વૈદક વીધ્યાની જુદી જુદી શાખાઓમાં જુદી જુદી રીતે દરદ દફે કરનારાઓમાં માથ્રવાણી મારફતે દરદ દફે કરનાર ઉતમ ગણાતો. (વંદીદાદ. ૫-૭. ફ. ૪૪ ; અરદીબેહેસ્ત યસ્ત. ક. ૬.) યાને બીમારી દફે કરવા માટે પવીત્ર ભણતરનો ઇલાજ અકસીર ગણાતો. (દીનકરદ. બા. ૧૫૭.) અશોઇમાં સજ થયલી પોતાની ગુજરતી નેક જીંદગી

દરમ્યાન ચાલુ પહરેજગારીથી તે પોતાની આસપાસ નેક ખોરેહરૂપી પ્રવાહ એકઠો કરવા પામતો, જેનાં નુરમંદ તેજથી પવીત્ર ભણતરના એજમતી કલામો મારફતે પોતાની સનમુખ આવતા દરદીનાં દરદની પલીદી દુર કરવા જેટલી શકતી તે ધરાવતો. પોતે જે પવીત્ર કલામો ઓચરતો તેની ઘટતી અસર પેલા દુઃખમાં રીબતા અને સુખના ઉમેદવાર ઉપર થઈ શકતી. પોતાનાં કલામોનું જોર તેની સામે ફેંકવા જેટલી શકતી તેનામાં મોજુદ રહેતી, અને જેમ એક રીમની અને નાપાકીનાં મુળની નજર કોઇ પવીત્ર વસ્તુ ઉપર પડવાથી, દુજે શકતીઓના આમેજશથી આલુદગી પામેલી તેની નજરના જોરથી તે વસ્તુની પાકીજગીમાં ખલલ થવાનો સંભવ રહેતો, તેમજ પહરેજગારી અને પવીત્રાઇનાં મુળ તરીકેની અશો નજરથી સામા ઉપર પોતાની ખાહેશ મુજબની અસર નીપજાવવાને તે શકતીવાન રહેતો. તનના વૈદ તરીકેની એક અથોરનાનની લાયકાતનું બીજું કારણ એ જણાવવામાં આવતું હતું, કે શરીર સુખાકારીના લાભ માટે જે સુખશાંતીના નીયમો જાળવવાની તરબીયતની જરૂર રહેતી, તેમાં તે પોતાના પવીત્ર પેશાની રૂહે સદા પળોટાયલો રહેતો. એક સાધારણ વૈદ કરતાં સુખશાંતીને લગતા સફાઇ, સુઘડાઇના કાનુનોમાં તે વધુ માહીતગાર રહેતો, કારણ પાક જરથોસ્તી દીનને લગતાં ફરમાનોમાં પવીત્રાઈ અને અશોઇ ઉપર ભાર મુકી તેને લગતા જે બારીક નીયમો જાહેર કરવામાં આવ્યા છે, તે ઉપર તે સદા અમલ કરવા પામતો. જેમ અશોઇ મનની પવીત્રાઇને માટે અવશ્યની ગણાતી, તેમજ તનની પવીત્રાઇ મનની પવીત્રાઇને માટે જરૂરની ગણાતી; અને તનની પવીત્રાઇમાં સહેજ પણ કસુર થતાંજ મનની પવીત્રાઇમાં ખલલ થતી માનવામાં આવતી. માટે તનને લગતી પવીત્રાઇમાં સહેજ પણ ખલલ થાય, યાને સહેજ પણ આલુદગીથી પાછળથી મનની પવીત્રાઇને ધોકો પુગે, કે જેનાં પરીણામમાં અશોઇના કોટાહ થવાને લીધે અહુરમજદ સાથના પવીત્ર વહેવારમાં ખલલ થાય, એવું જરથોસ્તી ધર્મ જોવા માગતો નહી હોવાથી સુખશાંતી, સફાઇ, સુઘડાઇને લગતા કાયદા કાનુનો ઘણાજ બારીક રાખવામાં આવ્યા છે, અને તે કાયદા મુજબ અમલ નહી કરતાં ઉત્પન થતી ભયભીત ખરાબી જાહેર કરી છે. એટલે એક અથોરનાન ધર્મ જ્ઞાનનાં પોતાનાં બહોળાં ભંડોળને લીધે તેવા બારીક કાયદા ઉપર કાબુ ધરાવી

શકતો, યાને તે કાયદા મુજબ એક સાધારણ વૈદ કરતાં તે વધુ અમલ કરી શકે એવી વાજબી રીતે વળી રાખવામાં આવતી. તેની રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન તેના પાક પેશાની રૂહે જે ક્રીયા કામોમાં તેને મશગુલ રહેવું પડતું, તેમાં ફરજયાત દરએક કીસમની સફાઇ અને પવીત્રાઈ જાળવવાની કાળજી રાખવીજ પડતી, કારણ જો તેવી ઘટતી પ [illegible] જાળવવામાં આવે નહી, તો તેનાથી થતાં તે ક્રીયા કામો પોતાની [illegible] અસર ઉપજાવી શકે નહી. એટલા માટે વાજબી રીતે અથોરનાન [illegible] સુખશાંતીને લગતા નીયમોમાં સૌથી વધુ માહીતગાર ગણાતો, કે [illegible] તનના વૈદ તરીકે ઉપયોગી થઇ પડવામાં તેને સવળતા પડતા.

અથોરનાન, રીમની ઉતારનાર તરીકે.

કોઇ પણ કીસમની આલુદગીથી રીમન થયલાને ફરીથી પાકીજગી બખશવાના હેતુથી એક અથોરનાનને તે રીમન થયલાને નહાણુ નહવાડવું પડતું. તેવા નહાણુ નહવાડનાર અથોરનાનની મુખ્ય ખાસયતો એ જરૂરની માનવામાં આવતી, કે તે પહરેજગાર, માથ્રવાણી જાણનારો, અને પવીત્રાઇના કાયદા કાનુનોનું જ્ઞાન ધરાવનાર જોઇએ. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૧.૨.) રીમની ઉતારવાનું કામ એ રીતે બીહકટ રહેતું, અને સૌ સૌથીજ તે કાંઇ થતું નહી. એક માણસને લાગુ પડેલી દીઠ યા અણદીઠ રીમની દુર કરવા માટે ઘટતી તરબીયતની જરૂર રહેતી, અને તેવી રાતે જો કરવામાં આવતું તોજ તે રીમન થયલું માણુસ એક વખત ફરી પાકીજગી એખત્યાર કરવા પામતું. એવી રીતે પાકીજગી મેળવનાર એક વખત ફરી આગળ મુજબ પોતાના કામ ધંધાની રૂહે પેદાયશોના સમાગમમાં આવતો, અને જેમ તેની રીમન થયલી હાલત વખતે તેવી રીતે થવાથી તે આસપાસનાંઓની પવીત્રાઇમાં ખલલ પુગાડવાનું કારણ થઇ પડતો, તેમ હવે તે થતો નહી. યાને હવે તેનાથી તેઓને કાંઇ નુકસાન પંહોચતુ નહી, કારણ હવે તો તેને નહાણુ નાહી એક વખત ફરી પાકીજગી મેળવેલી હતી, અને તેટલા માટે તેને તેવી હાલતમાં લાવી મેળનાર યાને તેને નહાણુ નહવાડનાર અથોરનાનનું તે કામ ભલું ગણાતું, કારણ તેને પેલાં રીમન માણુસને નહાણુ નહવાડી પાક કરો, ખલકની પેદાયશોને તેની મારફતે નુકસાન

પામતી બચાવી લીધી હતી. આ રીતે એક અથોરનાનનાં નહાણુ નહવાડવાનાં કામથી કુદરતી પેદાયશો અને અશો નર નારીઓને ખુશ થવાનું કારણુ મળતું. (વંદીદાદ. પ. ૯. ફ. ૪૨.) પોતાનાં આવાં કામથી ખલકને ફરાગત આપનાર અને કુદરતી પેદાયશોને આલુદગીથી બચાવી લેનાર તે અથોરનાનને ભવીષ્યનાં મોતેબર સુખની ઉમેદ હોય આ૦ (વંદીદાદ. પ. ૯. ફ. ૪૩.૪૪.)

અથોરનાન, ખલકને ફરાગત આપનાર તરીકે.

એક અથોરનાનની રૂડી રાહબરી અને નેક નસીહત મારફતે એક બહેદીનને સુધારા તરફ આગળ વધવાનું કારણુ મળતું. આડે માર્ગે દોરવઇ ગયલાને એક ભલા ભોમ્યા તરીકે થઇ પડી, એક અથોરનાન નેક રાહ ઉપર લાવવા પામતો, બુરાઇની બદ ખાડીમાં ગીરફતાર થયલાને ભલાઇના સુંદર સાગરમાં તરતા કરતો. અને એ રીતે ભલાઇની ઓરદુમાં આવ્યા પછી તે બહેદીન ભલાં કામો કરતો. બુરાં કામોથી તે વેગળો જઇ નેક કામો પાછળ મંડેલો રહેતો, જેથી પરીણામ એ નીપજતું કે આગળ તેની બદ હાલત વચ્ચે તેનાં બુરાં કામોથી ખલકની આબાદીમાં જે ખલલ થતી હતી તેનો હવેથી અટકાવ થતો, અને તેથી ઉલટું તેણે કરવા માંડેલાં ભલાં કામોથી ખલકની આબાદી અને ખીલવણીમાં વધારો થતો. અલબતાં આવું રૂડું પરીણામ નીપજાવવાનું માન તેને તેવી ભલી હાલતમાં લાવી મેળનાર યાને તેની રૂડી રાહબરી કરી સુધારનાર પેલા અથોરનાનને રહેતું. આવી રીતે બુરાઇ પાછળ ધસડાયલાને રોશન રાહનુમાઇ મારફતે રૂડી રાહ ઉપર લાવવાથી ખલકની ખરાબીનો એક અથોરનાન અંત લાવતો, અને આબાદીનો વધારો કરતો. પોતાનાં આ શુભ કામથી તે ખલકને ફરાગત આપનાર નીવડતો, (દીનકરદ. બા. ૩૯૦.) અને એક દોસ્ત તરીકેની વાજબી ઉપમા મેળવતો. (દીનકરદ. બા. ૨૨૫.) યાને તે અથોરનાન મારફતે બહેદીનો ભલા બનતા, કે જે ભલાઇનાં પરીણામમાં તેઓ ભલાં કામો કરવામાં મશગુલ રહેતા, કે જેથી ખલકની ખરાબીનો ઘટાડો થઇ તેની આબાદીનો વધારો થતો, અને તે પરીણામનાં કારણુ તરીકે તે અથોરનાન ગણાતો.

અથોરનાનની દુઆનું અકસીરપણું.

એક ભલા અથોરનાનની નેક દુઆ બહેદીનોને આશીરવાદ સમાન થઇ પડતી, અને તેની ભલી દુઆની વાજબી અસર ઘટતે ઠેકાણે જરૂર થવી જોઇએ એવો એતેકાદ રહેતો. તેની મહેનતની કદર સર્વે કોઇ વાજબી રીતે બુજી તેને ખુશી રાખી પોતાને ઘરથી વીદાય કરવાની કાળજી રાખતા, યાને જો એક બહેદીનના ઘરમાંથી એક અથોરનાન નાખુશ થઇ પાછો ફરતો, તો તે એક અપશુકન ભર્યો બનાવ ગણાતો. એટલા માટે રખે તેની મહેનતનો હક દુબાડી તેને નાખુશ કરવાનું સાધણુ પોતે થઇ પડે તે માટે એક બહેદીન સદા ચોંકેલો રહેતો. (વંદીદાદ. ૫. ૫. ફ. ૩૫.) અગરજો એક અથોરનાન તે બહેદીનનાં ઘરમાંથી નાખુશ થઇ પાછો ફરતો, તો તેનાં પરીણામમાં બુરૂં ફળ હાથ આવવાની ધાસ્તી રહેતી. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૪૦.૪૧.) એટલા માટે તેને કોઇ પણ રીતે નાખુશ કરવો નહી અને પોતાનાં કુટુંબમાંથી તેને દુઃખી દીલે પાછો ફરવા દેવો નહી તેની બહેદીનને ખંતીલી સંભાળ રાખવી પડતી. (યજશને. હા. ૬૫. ફ. ૬) તે ભલા અથોરનાનની મહેનતનો બદલો નહી વાળી આપવા જેવું નગુણાપણું દેખાડવું તે એક ગંભીર વાંક ગણાતો, અને તેમ કરી તેને નીરાશી વચ્ચે પોતાનાં કુટુંબમાંથી જતાં જોવો એ પોતાને માટે એક ખરાબીની નીશાણી ગણાતી. ખરાબી એટલા માટે કે અહુરમજદના સાચા પ્રતીનીધી તરીકેની પવીત્ર ફરજ બજાવનાર તે નેક અને અશો અથોરનાનને દુઃખ દેવું, તે ગેબી અહુરમજદની સખત નાપસંદગી પોતા તરફ ખેંચી લેવા સમાન હતું, કે જે નાપસંદગીનાં પરીણામમાં ખરાબીનો હદીઓ તે બહેદીનને ફાળે આવે, એવી વકી રહેતી. જેમ એક બુઝરગ માણસ એક નાનાં બાળકને ભલી દુઆ દે છે, તે કામ ખુશી ભર્યું અને મુબારક ગણાય છે, તેમજ એક અથોરનાન કે જે ભલાઇમાં ઘણોજ ભલો, નેકોમાં ઘણોજ નેક અને અશોઇમાં ઘણોજ અશો તેની દુઆનાં અકસીરપણાંની તો ખાતરી ભરેલી વકી રહેતી. એટલા માટે અહુરમજદની નેક રાહ ઉપર ઓસ્તવાર રહેનાર તે અથોરનાનને રંજીદા નહી કરતાં રાજી રાખવાની કાળજી રાખવી, તે ગેબી અહુરમજદની

ખુશનુદી પોતા તરફ ખેંચવા સમાન ગણાતું, કે જે ખુશનુદીનાં પરીણામમાં ભલાઇનો હદીઓ તે બહેદીનને ફાળે આવે એવી વકી રહેતી.

અથોરનાનની આશોદાદ.

એક અથોરનાનની દુઆનું અકસીરપણું એટલી અગતયતા ધરાવતું કે તેની રોજીંદી જીંદગીની જરૂરયાતો તેને ખાસ લવાજમ આપવા વના ભલી દુઆના બદલામાં આશોદાદ તરીકે મળતી. જો તે બીમાર થતો, તો એક વૈદ ફરજથી બંધાયલો હતો, કે પોતાની મહેનતનાં કાંઇ પણ લવાજમ વના તેને ઓસડ આપી સાજો કરવો અને એવી રીતે મહેનતના બદલામાં મેળવેલી તેની દુઆને તે વૈદ લવાજમ કરતાં વધારે કીમતી ગણતો. તેજ મુજબ એક અથોરનાનની રીમની ઉતારનાર બીજો અથોરનાન પણ તેની દુઆના બદલામાંજ તે કામ કરતો. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૩૭) પોતાની ગુંજાસ મુજબ દરએક બહેદીન તરફથી તેને આશોદાદ મળતી. એવી રીતે આશોદાદ આપવી એ ગોયા તેઓની ફરજ ગણાતી. કહો કે એક અથોરનાન તરફથી જે લાભ એક બહેદીનને મળતો, તેનાં પ્રમાણમાં તે આશોદાદ કાંઇ બીસાદમાં નહી હતી. એક બહેદીન ફાની મોહીનીમાં લીન થઇ, અને દુર્ગુણમાં વીટળાઇ, પાપી જીંદગી ગુજારે; અને તેનાં પરીણામમાં સેવટે ભવાબ્યનો આજાબ વેઠવા પામે, તે સઘળી ખરાબીનો તે અથોરનાન તરફથી અટકાવ થતો, યાને તેને આડે માર્ગે જતો અટકાવી, તેની રૂડી રાહબરી કરી, તેને નેક નસીહત દઇ, અજ્ઞાનતાના અંધકારમાંથી તેને દુર કરી રોશન રાહનુમાઇ મારફતે તેને ભલો બનાવતો, જેનાં પરીણામમાં તે બહેદીન સવાબનો સાથી થતો, અને પોતાનાં મરણ પછી મીનોઇ જહાનનાં હમેશગીનાં સુખી ધામ બહેસ્તની તેને ઉમેદ રહેતી. ત્યારે આવા સંગીન ફાયદા માટે એક બહેદીન તસુએ તસુ તે અથોરનાનને આભારી રહેતો. અને આભારનો બદલો વળતી ભલાઈમાં વાળી આપવાને તે પવીત્ર ફરજથી બંધાયલો રહેતો. જેમ કોઈ તરફથી ચોકસ કીસમની નવાજેશ થતાં તેનો વળતો બદલો હાથ આવતી તકે વાળી આપવાની ફરજ રહેતી, તેમજ બલકે તે કરતાં ઘણું વધુ પ્રમાણમાં અથોરનાન તરફની બહુજ કીમતી નવાજેશ, કે જેની સરખામણીમાં બીજી કોઈ પણ દુન્યવી નવાજેશ ટકી શકેજ નહી, યાને મીનોઇ જહાનનો

સંગીન ખજાનો હાથ કરવાની ઉમેદની નવાજેશનો ઘટતો બદલો વાળી આપવાની પવીત્ર ફરજનાં વળાંમાં એક બહેદીન વીટળાયલો રહેતો.

અથોરનાનનો પોષાક.

સંગીન અને તકલીદી મોટાઈ વચેના તફાવતની બરોબર પીછાણ હોવાથી દુન્યવી મોટાઇને ખાતર એક અથોરનાન પોતાનાં શરીરને ભપકાદાર પોષાકથી શોભાવવાનાં તકલીદી કામને વજન નહી આપતાં તેવી કહેવાતી મોટાઇની બુરી બદીથી નીરાળો રહેતો. સંગીન મોટાઇને માટેજ તે તલબગાર રહેતો, અને તેવી ખરી ટકાઉ યાને મનની મોટાઇને માટે તે આરજુમંદ રહેતો. રંગબેરંગી કપડાંના દમામદાર દેખાવથી પોતાનાં બહારનાં શરીરને નહી શોભાવતાં ઉતમ લાયકાતથી પોતાની કાયામાં હાકમી કરતાં રવાનને તે વધુ શોભાયમાન યાને સવાબી બનાવવાની ભલી કાળજી રાખતો. એવું હોવાથી તેનો પોષાક બહુજ સાદો, સફેદ અને હમેશ એકજ કીસમનો રહેતો. તેનો પોષાક જે સદા સફેદ રહેતો, (દીનકરદ. બા. ૧૯૨.). તે સવચ્છતાની બાબદમાં કુલે રંગો કરતાં વધારે ચઢયાતો ગણાતો. કોઇ પણ કીસમની સહેજ પણ આલુદગી પસાર થવા નહી પામે, તેની ચેતવણી અને સંભાળ ખાતર સફેદ પોષાક ઘણો લાયક થઇ પડતો. જ્યારે બીજાં રંગીન કપડાં ઉપર કોઇ પણ કીસમનો પડેલો ડાઘ યા ગલીચી બહાર તુરત ગવાહી આપતી નહી, તેથી ઉલટું સફેદ કપડાં ઉપર સહેજ પણ દાઘ યા ગમે એવી નાનાં પ્રમાણમાં થયલી ગલીચી પણ છુપી રહેવા નહી પામતી, કે જેથી તુરત તેનો ઉપાય કરવાની તક હાથ આવતી. રંગીન કપડું મેલખાઊ રહેતું, જ્યારે સફેદ કપડું કોઈ કીસમના મેલનો પોતામાં સમાવેશ છુપાવી શકતું નહી, યાને તે ઉપર સહેજ પણ આલુદગી પંહોચતાં તુરત તેની ગવાહી મળી આવતી. પવીત્રાઇ જાળવવાનાં કામમાં આ રીતે સફેદ કપડું ઘણી અગત્યતા ધરાવતું. રંગીન કપડું મેલું થતાં તે તુરત માલમ નહી પડતું હોવાથી રીમની અને આલુદગી પછી નાનાં યા મોટાં પ્રમાણમાં વગર અટકાવે ચાલુ રહેવા પામે એમ મનાતું, કે જેથી તનની પવીત્રાઇમાં ખલલ થતી, અને તનની પવીત્રાઇ જે મનની પવીત્રાઇનું પહેલું પગથ્યું ગણાતું, તેને ગોદો લાગતો; કે જેના

પરીણામમાં અહુરમજદ સાથના પવીત્ર વહેવારમાં ખલલ થતી મનાતી. એ રીતે પાકીજગી અને આશોઇની બાબદમાં સફેદ રંગ ઉતમ ગણાતો, અને તેની હરીફાઇ કોઇ રંગથી થઇ શકતી નહી. અને વળી આશોઇ તો જરથોસ્તી ધર્મનો મુદ્રાલેખ હોવાથી, અને પવીત્રાઇ અને પરહેજગારી તેમાં મુખ્ય ભાગ બજાવતી હોવાથી, તે સફેદ પોષાકની જરૂરયાત વધારે રહેતી. પોતાના તેવા સફેદ પોષાક ઉપરથી પહેરનારને ધડો મેળવવાની તક મળતી કે તેના સફેદ પોષાક ઉપર સહેજ પણ ડાઘ પડતાં અને તેને આલુદગી લાગતાં તેનો ઉપાય કરવાની જેમ જરૂર પડતી, તેમજ તેની કાયાનાં પાંજરામાં હાકમી ભોગવતાં રવાનને પાપની સહેજ પણ પલીદી લાગવા નહી દેવી, પણ તેવી સંભાળ લેવા છતાં તેવી પલીદીમાં તે ગીરફતાર થવા પામવું, તો તુરત તેનો ઉપાય કરવો, અને પશેમાનીનાં પવીત્ર પાણીથી રવાનને લાગુ પડેલી તે પાપી પલીદી તુરત ધોઇ કાઢવી. આવી ઉતમ ખુબીવાળો અને પાકીજગીની બાબદમાં પહેલી જગ્યા લેનારો પોષાક તે એક અથોરનાનનો રહેતો, કે જે સફેદ રંગ તે અથોરનાનની પવીત્રાઇને મુસ્તકીમ બનાવવામાં પોતાનો વાજબી હીસ્સો આપતો. વળી તેના પવીત્ર પેશાની રૂહે નુરમંદ આતશની જાળવણી કરવાને લગતાં તેનાં ઉતમ કામ વખતે તેમજ દરએક કીસમની પવીત્ર કીયા કરતી વખતે મોઢાંની બાફ રૂપી સહેજ પણ આલુદગીના અટકાવ માટે તે સદા એક પદાન બાંધતો, કે જે પણ તેના બીજા પોષાક મુજબ સફેદ રંગનું રહેતું. આવી રીતે સીધી યા આડકતરી ખરાબીનો તેનાં મુળમાંથીજ અટકાવ કરવાના હેતુથી જેમ તેને પોતાની રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન સંભાળથી વર્તવું પડતું, તેમ વળી પોષાકને વટીક ખામીથી નીરાળો રાખી બદીના સહેજ પણ આમેજશ સામે તે અટકાવ નાખતો.

એક અભણ અથોરનાનનું
ચોંકાવનારૂં ચીત્ર.

પણ જે અથોરનાન પોતે એલમ હાસલ કર્યા વગર અને બીજાઓને એલમ આપ્યા વગર વખતનો મોટો ભાગ અયાસીપણામાં

બેનસીબ રહેલો ફક્ત જો પોતાના સ્વાર્થી અંગત લાભને ખાતર અથોરનાન હોવાનું ડોળ ઘાલી પવીત્ર ક્રીયા કામો કરવાની માહેતગીરી મેળવ્યા વના ક્રીયાને લગતાં આભાતો અને હથ્યારોનો ગેરઉપ્યોગ કરતો, તથા જે પોતામાં એક સાચા અથોરનાન તરીકેની લાયકાત નહી હોવા છતાં ખોટી રીતે પદાન બાંધી પોતાને અથોરનાન તરીકે ઓળખાવવાની કોશેશ કરતો, તથા એક અથોરનાનની ખરી ખુબી, અને પવીત્ર ફરજ પીછાણી તે પેશાની બાતેનની ખરી નેમ તરફ નેઘાહ પંહોચાડવા જેટલી લાયકાત પોતામાં ધરાવતો નહી, તે અથોરનાન કહેવાવાને સજાવાર ગણાતો નહી. (વંદીદાદ. ૫. ૧૮. ફ. ૧. ૨. ૩. ૪.) ધર્મ જ્ઞાનની માહીતગીરી વના અને તેને લગતા ઉંડા અભ્યાસની ગેરહાજરીમાં અહુરમજદ વીષેની ભેદી વાકેફગારીથી બેનસીબ રહેલો, અથોરનાન તરીકે ઓળખાવાને લાયક ગણાતો નહી. (દીનકરદ. બા. ૧૪૭.) કારણ જ્યારે તે પોતે અભણ હોય, ત્યારે બીજાઓને જ્ઞાની બનાવી શકતો નહી. અને એ રીતે જે બહેદીનો તેના તાબા તળે હોય તેઓને ગોયા વીખેરી નાખવા પામતો. (દીનકરદ. બા. ૩૪૨.) હવે જેમ એક ઉસ્તાદ પોતાના ચેલાને કોઇ ચોકસ બદ કામથી દુરી પકડવાની શીખામણ એક બાજુએ આપે, અને તેમ છતાં બીજી બાજુએ પોતેજ તે બુરૂં કામ કરે, ત્યારે પરીણામ એ આવે કે પેલો ચેલો જો તેજ ગુનાહ કરે તોપણ ઉસ્તાદનો ગુનાહ વધારે ધભીર લેખાય. જો કે તકસીર તો ઉસ્તાદે અને ચેલાએ સરખી કરી હોય, તે છતાં ઉસ્તાદ વધારે ઠપકાને લાયક એટલા માટે છે, કે ચેલા કરતાં તે વધુ સહમજ ધરાવનાર હતો, અને તેજ કામ નહી કરવાની શરૂઆતમાં ચેલાને શીખામણ આપનાર મુળ પોતે હતો. જેમ એક અભણ માણસ એક ચોકસ કામ ગુનાહ ભર્યું છે એમ જાણતો નહી હોવાથી તે કામ કરવાથી જેટલો ગુનેહગાર થાય છે, તેના કરતાં ઘણાં વધુ પ્રમાણમાં ગુનેહગાર તે થાય છે, કે જે પોતે જાણે છે કે પેલું ચોકસ કામ ગુનાહ ભર્યું છે, અને તે છતાં જાણી જોઇને, છતી આંખે અપંગ બની તેવું બદ કામ કરે છે; તેજ મુજબ એક અથોરનાન જેના તરફથી તેવી બુરાઈની વકીજ રાખવામાં આવે નહી, તથા જે ઉલટી તેવી બુરાઇને

પોતાના બહેદીનોમાંથી સમુજાગી કાઢી નાખવાને પોતાના પેશાની પવીત્ર ફરજની રૂહે બંધાયલો, તે જ્યારે બેદરકાર બની ખરૂં ખોટું પીછાણવાની કાળજી નહી ધરાવતાં તેવું બદ કામ કરે, તો તે વધારે જવાબદાર ગણાતો. પોતાની પવીત્ર ફરજો પીછાણ્યા અને જાણ્યા વગર તેના પેશાને લગતાં કામોમાં ગંભીર ભુલો થવાનો સંભવ રહેતો. કારણ જેમ વૈદક વીધ્યાથી બીનમાહીતગાર માણસ પોતાને કોઇ પણ કીસમની તેને લગતી સમજ નહી હોવા છતાં, તથા તેને લગતો અનુભવ નહી ધરાવવા છતાં વૈદનું નામ ધારણ કરી, તે ધંધો કરવા લાગે છે, તો અલબતાં જરૂર છબરડો કરી મેલે છે, અને નહી મરતાને મારવા જેવી ગંભીર અટકચાળી તેનાથી થઇ જાય છે. તેનાં તેવાં કામથી જેમ વૈદક વીધ્યાને તેમજ સામાન્ય માનવી વર્ગને લાભ તો નહી, પણ ઉલટો ગેરલાભ થાય છે, યાને કોઇ પણ રીતે તે તેઓને કામનો નહી થઇ પડતાં ઉલટો નુકસાનકારક બોજા સમાન થઇ પડે છે. વળી તે વૈદક વીધ્યાના પોતાના પેશાને જેબ નહી, પણ ઝાંખ પમાડે છે. તેજ મુજબ પોતાના પવીત્ર પેશાની બાતેનની ફીલસુફીથી બેખબર, ફીસા ભણતરનાં પવીત્ર કામોની ભેદી મો તેબરીથી બીનમાહીતગાર, પોતાની પવીત્ર ફરજોથી નાવાકેફ, અને દીનની દાનાઇથી બેનસીબ રહેલો એક અથોરનાન પોતાના બહેદીનોની રોશન રાહનુમાઇ કરી શકે નહી એમ મનાતું. અને એ રીતે તે તેઓને કામનો નહી પણ બોજા સમાન થઈ પડવા સાથે પોતાના પેશાની બુલંદીને કીર્તી નહી પણ કલંક લગાડતો. જ્યારે તે પોતે પોતાની ફરજ પીછાણી શકતો નહી, ત્યારે પહેલાં પોતાને પણ સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળી શકતો નહી, અને જ્યારે પોતે પોતાને સુધારવામાં નીષ્ફળ નીવડે, ત્યારે પોતાના બહેદીનોને આડે માર્ગે જતા અટકાવીને તેઓની રૂડી રાહબરી તે કરી શકે એમ વીચારવુંજ બેહુદુ ગણાતું. જેમ એક નાવાકેફ નાખોદાના હાથમાં એક કીસ્તીનું સુકાન સોંપવામાં આવ્યું હોય, તો તે કીસ્તીની સલામતી જરૂર શકમંદ હાલતમાં રહે છે, યાને કદાચ તે કીસ્તી તેને હાથે જરૂર ખડકે અથડી યા એવીજ કોઇ બીજી રીતે જોખમાવાનો સંભવ રહે છે; તેમજ એક નાવાકેફ અથોરનાન જ્યારે કોમની કીસ્તીનું સુકાન હાથમાં ઝાલતો, ત્યારે જરૂર ભુલચુકના દરીયામાં ભુલા પડવાનો તથા બદી અને ખરાબીને લગતા

અથોરનાન જ્યારે કોમની કીસ્તીનું સુકાન હાથમાં ઝાલતો, ત્યારે જરૂર ભુલચુકના દરીયામાં ભુલા પડવાનો તથા બદી અને ખરાબીને લગતા ખરાબાઓ ઉપર તે કીસ્તીને અથડી પડવાનો સંભવ ઉભો થતો. તેમજ વળી જેમ એક બીનમાહીતગાર ઘોડેસ્વારનાં હાથમાં લગામ સોંપવામાં આવી હોય, તો કોઇ ખાડા ખબોચીયામાં તેને હોમાવી દેવાનું જેમ તે કારણ થઇ પડે છે; તેમજ તેવા બીનમાહીતગાર અથોરનાનના હાથમાં જ્યારે ટોળાની લગામ આવી હોય, ત્યારે તેને આડે માર્ગે દોરવી લઇ જવાનું તે કારણ થઇ પડે એમ મનાતું. વળી સહમજો કે એક રાજ્યનું વડું વજીરપદ એક અભણ માણસના હાથમાં સોંપવામાં આવ્યું હોય, અને તેની સલાહ મુજબ ત્યાંનો રાજા અમલ કરતો રહે, તો અલબતનાં તે રાજ્યમાં જરૂર અંધેર ફેલાય, અને ફીતનો ઉભો થવા પામે, તેજ મુજબ એક અભણ અથોરનાન જે પોતાની પવીત્ર ફરજોથી બીનવાકેફ તેના ફતવા મુજબ બહેદીનો વર્તે; તો તેઓ અલબતનાં રોશન રાહથી સદા દુર રહેવા પામે. પોતાના પવીત્ર પેશાની પાક ફરજોથી બીનમાહીતગાર અને નાલાયક અથોરનાનથી ઘટતી તરબીયતની ગેરહાજરીમાં રીમન થયલાં માણસને પાકીજગી આપવાને બદલે તેને નુકસાન થવાનો સંભવ રહેતો. જેમ એક બીનવાકેફ વૈદ વૈદક વીધ્યાનાં કોઈ પણ કીસમનાં જ્ઞાનની ગેરહાજરીમાં વૈદું કરવા બહાર પડે, તો ખચીત તેને હાથે નહી મરતાંને મારવા જેવી ગંભીર ભુલ કરવા જેવો છબરડો થઇ જવાનો સંભવ રહે છે, તેમજ એક નાવાકેફ અને મુળમાં પોતેજ પરહેજગાર નહી અને અશોઇ અને પવીત્રાઈથી બેનસીબ રહેલો એવો અથોરનાન એક રીમન થયલાંની રીમની ઉતારવાનું જોખમ ભર્યું કામ માથે લેતો, ત્યારે તે તેનાથી સરંજામ નહી ઉતરતાં ઉલટો બગાડો થવાનો સંભવ રહેતો. એવી રીતે પેલા રીમન નહાનારની રીમની કોઇ પણ રીતે કમતી થવા નહી પામતી, અને ત્યાર પછી પોતાની તેવી ચાલુ રીમન હાલત વચ્ચે જ્યારે તે કુદરતી પેદાયશોના તથા પોતાની આસપાસનાઓના સમાગમમાં આવતો રહેતો, ત્યારે તેની રીમની ચેપી પલીદી તેની આસપાસની પેદાયશો ઉપર ગલબો કરી તેઓને આલુદગી પહોચાડતી. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ૬, ૪૭. ૪૮.) પોતાના આવાં કામથી રીમની નહવાડનાર તે અથોરનાન અલબતતાં બેવડો ગુનેહગાર

થતો, કારણ કે એક તો રીમનીનો ઘટાડો કરવાને બદલે ઉલટો તેનો વધારો કરતો,. અને બીજું તો પોતામાં રીમની નહવાડવાની લાયકાતની ગેરહાજરી છતાં તે કામ માથે ઉડાવવાનો ઢાગો રમવા માટે બુરો ઠડતો. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૫૧. ૫૨.) તેનાં તેવાં કામથી તે કુદરતની પેદાયશોને નાખુશ કરતો, અને ખલકની આબાદીમાં ઘટાડો કરતો, (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૫૩) કે જેનાં પરીણામનાં ગંભીર સજા તેને ફાળે આવવાની વકી રહેતી. (વંદીદાદ. ૫. ૯. ફ. ૪૯)

એક બુરા અથોરનાનનું સીહા સેવટ.

પણ જેમ હવે બહેદીનો કરતાં વધુ કાબેલ્યત ધરાવવાની એક અથોરનાનને જરૂર રહેતી, તેથી વધારે જરૂર તેને નેક, નીતીમાન, અશો અને સદગુણી હોવાની રહેતી. હજી તે કેળવાયલો નહી હોય પણ તે છતાં તમામ ભલા ગુણોમાં તવંગર હોય તો તે કદાચ ચાલી શકતું, પણ કેળવાયલો હોવા છતાં ભલા ગુણો નહી ધરાવતાં બદી અને દુર્ગુણ તરફ વધારે ઢળેલો હોય તે તો કદી ચાલતુંજ નહી. જેનામાં ભલા ગુણોનીજ શરૂઆતમાં ખુટ તેના તરફથી કાંઈપણ ભલાંની વકી રખાતીજ નહી. તેવો એક અથોરનાન ખલકને ફરાગત નહી, પણ નુકસાની પંહોચાડવાનું મુળ થઇ પડતો. ઘટાડા અને નાશને લગતાં કામો તેનેથી જન્મ પામતાં, વૃધી કરનાર મીનો તરફની એક સાચા અથોરનાન તરીકેની આબાદી ફેલાવવાની પોતાની ફરજ અદા- નહી કરતાં બુરા મીનોની ફરેબી જાળમાં વીંટલાયલો રહી વેરાનીને લગતાં કામો તેનાથી અમલમાં મેળાતાં. અથોરનાનના પેશામાં જેમ મોતેબરી છે, તેમ વળી તેની ફરજો પણ ઘણી બારીક છે, અને જે અથોરનાન તેવી પોતાની ફરજો પીછાણી શકતો નહી, તે પોતાનાં મનની મજબુતાઈ જાળવી શકે એમ મનાતું નહી. અને જ્યારે મનની મજબુતાઇ જળવાય નહી, ત્યારે બદી, દુર્ગુણ, અને દુન્યવી લોભ લાલચને વશ થતાં તેને વીલંબ લાગતો નહી. ફાની કરતાં મીનોઇ તરફ વધારે ધ્યાન પુગાડી ત્યાંને લગતાંજ કામો કરવાં, અને તેમ કરવા જતાં એકબારગી વીપતી અને વધનો વચેથી પસાર થવું પડે, યા હાડમારીના હાંદેસા

વેઠવા પડે, તે સઘળું સંકટ સબુરીથી સહન કરવાની જે એક ખરા અથોરનાનની ફરજ તે ઉપર તેનાથી અમલ થઈ શકતો નહી. અને મીનોઇ પાછળ મંડેલા રહેવામાં નડતી મુશકેલીથી હારી ખાઇ ફાની મોહીનીમાં લીન થઇ તકલીફી મોટાઇની વધુ તકલીફી ઉમેદનાં કહેવાતાં સુખ ઉપરજ તે ગોઢી પડતો. મીનોઇ ગંજને ભોગે ફાની ગંજ એકઠો કરવામાં તે સઘળું સુખ સમાઇ જતું માની લઇ, ફાની દોલતનો દાસ બની મીથ્યા મોહીનીમાં ગીરફતાર થઈ, કોઇ પણ રવેસે તેજ મેળવવા જતાં પ્રપંચ અને ઠાગો રમવા જેવી સાધારણ માણસાઇ ખામીને પણ તે સહેલાઇથી વશ થઈ જવા પામતો. પોતાના બહેદીનો પાસ કોઇ ચોક્સ ક્રીયા કામો કરવાનું દામ લીધા પછી તે નહી કરવા જેટલી તથા પવીત્ર ક્રીયા કામો બજાવવામાં થતી ગફલતી જેવી બુરી નબળાઇને તે વશ થવા પામતો, અને તેમ છતાં તે પોતે તેમાં કાંઇ બુરૂં જોવા પામતો નહી; કારણ પોતાની ખરી ફરજ અને જોખમ તથા પોતાના ધંધાની બારીકી તે નહી જાણતો હોવાથી કોઇ પણ રવેસે દુન્યવી સાધનુ ભેગાં કરવામાંજ બધું આવી અટકેલું માની લઇ તેવા બુરા ઉપાયો યોજવા પાછળ મંડેલો રહેતો. અહુરમજદના કાસદ અને પ્રતીનીધી તરીકેની એક લાયક અથોરનાનની ઉતમ ઉપમા તેને લાગુ પડી શકતી નહી. જે પેશો જો ખરી રીતે ચલાવવામાં આવે તો તે મીનોઇ જહાનના અમર્ગ સુખનો તેને ઉમેદવાર બનાવે, તેને બદલે તેવા નાલાયક અથોરનાનના બાબમાં તો તેથી ઉલટુંજ પરીણામ આવવા પામતું. બુરા મીનોની ફરેબી અને શીતુરી ફુલવણીને વશ થવા જેટલી નબળાઇ જો તે દેખાડે, તો તે અથોરનાન કહેવાવાને લાયક ગણાતો નહી. એક અથોરનાન તરીકે હોવાનો દાવો કર્યા પછી જ્યારે પોતાની ફરજ તેનાથી અદા થઇ શકતી નહી, ત્યારે અલબતાં બુરો બદલો તે તેની ભવીષ્યની સરજત થઈ પડતી. (દીનકરદ. બા. ૩૦૧.) આ રીતે તે બેવડો ગુનેહગાર ઠડતો. એક તો જે ફરજ પોતાથી અદા થઇ શકે નહી તે માથે ઉથાવી હરદમ તે ફરજનો ચોર બનતો, અને બીજું તો પોતાની તેવી વર્તણુકથી તે અથોરનાનના પેશાને એબ લગાડી, તેને બહેદીનોમાં વધુ અળખામણો કરી મેળતો; કે જેનાં પરીણામમાં આયદે ધર્મગુરૂ વર્ગ તરફનું બહેદીનોનું માન કોટાઉ થતું, અને પાછળથી પોતાની

રૂડી રાહબરી કોઇ કરનાર નહી હોવાથી તેઓને બુરી બોરદુએ ઉતરી પડવાનો સંભવ રહેતો. એક સાચા અથોરનાને પોતાની રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન કેવી નેક નીતીમાન, અને અશો જીંદગી ગુજારવી જોઇએ, તેની તેને ખબર નહી હોવાથી, સાધારણ માણસની માફક બુરાઇ પાછળ સહેલાઈથી ઘસડાવા પામી બદીને સહેલાઇથી વશ થઇ જવા પામતો. એક સાચા અથોરનાનની જ્યારે ફરજ એ રહેતી, કે જેમ બોલવે તેમજ વર્તવે એવા તો ભલા બનવું કે બહેદીનોને તે એક નકલ કરવા જોગ નમુનો પુરો પાડી શકે, જે નકલ કરતાં તેઓ પોતે ભલા નીવડે, તેને બદલે તેવો દગારો કહેવાતો અથોરનાન તો પોતામાં એક એવો નમુનો ઉભો કરતો, કે જેની નકલ કરતાં સામાન્ય વર્ગ વધુ ભુલાવામાં પડતો. તેવો અથોરનાન અથોરનાનના પેશાની પવીત્રાઇને પાયમાલ કરનાર, તેની બુલંદીને બરબાદ કરનાર, તેની મોતેબરીને મારનાર, તેની ઝમકને ઝાંખ પમાડનાર, તેની કીર્તીમાં કાપ મુકનાર, તેના દબદબાને દબાડી દેનાર, અને તેની સુંદરતાને સીકા કરી મેળનાર ગણાતો. તેવા અથોરનાન મારફતે થતાં ક્રીયા કામો ઘટતી અસર કરી શકતાં નહી. પવીત્ર ક્રીયા કામોનાં અકસીરપણાંની કાયમી ટકી શકતી નહી, અને તે ક્રીયા કરાવનાર બહેદીનોને પણ વળતા ફાયદાની સુરત વકી રહેતી નહી. (મહેર યસ્ત. ૯. ૧૩૮.) કોમને તે આશીરવાદ નહી પણ શ્રાપ સમાન થઇ પડતો, કારણ બહેદીનો તેની મારફતે પોતાની ભુલો જોઇ પોતાને સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળવા પામતા તો નહી, પણ ઉલટું તે પોતે બહેદીનોનાં ગોવાળાં સનસુખ એક એવો નમુનો થઈ પડતો, કે જેની નકલ કરતાં તેઓ ઉલટા આડે માર્ગે દોરવાઇ જતા. બહેદીનોની રોશન રાહનુમાઇ કરવાને બદલે તેઓને ઉલટા પોતાની બુરી ગુજરતી રોજીંદી જીંદગીનો નકલ્યાત નમુનો આપી તેઓને આડે માર્ગે દોરવવા પામતો, અને જેમ એકાદ ભરવાડની બેદરકારી અને હુલડાઇ વચ્ચે ગોસપંદોનું ટોળું તેને હાથે વીખેરાઇ જવા પામે, તેમ તેનાથી બહેદીનો નેક રાહ ઉપરથી દુર થઇ વીખેરાવા પામતા. તેઓનાં રવાનના વૈદ તરીકે અમલ કરી તેઓને સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળવાને બદલે, તેઓનાં રવાનનો ગોયા વેરી થઇ પડી વધુ અને વધુ

દરદમંદ બનાવતો, કે જેનાં પરીણામમાં જે બહેદીનો તેના તાબા તળે રહેતા, તેઓનું ભવીષ્ય સીહા થવાની વકી રહેતી, મીનોઇ જહાનનાં તેઓનાં અમર્ગ સુખમાં કાપ પડતો, અહુરમજદની નજદીકમાં બેઠક મેળવવાનો તેઓનાં રવાનનો હક છીનવી લેવામાં આવતો, અને ફાની ફેરો ફોકટ ગયલો પુરવાર થવા પછી ભવીષ્યનું દુ:ખ તે તેઓની દુ:ખદાયક સરજત થઇ પડતી. અને જ્યારે આ સઘળી ખરાબીનું મુળ કારણ પેલા નાલાયક અથોરનાનની પોતાની ફરજ બજાવવામાં થયલી ગફલતી, પોતાના પેશાને નહી છાજતી ચલાવેલી વર્તણુક અને પોતાને મળેલી સતાનો ગેર-ઉપ્યોગ કરવાનું પુરવાર થતાં. ને જવાબદાર બનતો. કારણ જ્યારે એક અથોરનાન તરીકેની તેણે પોતાની પવીત્ર ફરજનો સાહયો ઓઢયો, ત્યારથી તે ફરજનાં પ્રમાણમાં લાયક કામો કરવાની તેણે કાળજી રાખી નહી, પોતાના બહેદીનોની રોશન રાહનુમાઇ કરવાની તેણે કાળજી રાખી નહી. ફાની મોહ્નીનીમાં લીન થઇ, બદી અને દુર્ગુણને વહાલથી વળગી, પોતાના બહેદીનોને એક એવો બુરો નમુનો પોતામાં પુરો પાડયો, કે જેથી તેઓએ વધુ ભુલાવામાં પડી પોતાનું ભવીષ્ય સીહા કર્યું. આવી રીતે તેને લગતો ઘણોજ મોતેબર પેશો એખત્યાર કર્યો, તેને લગતો ઘણોજ પવીત્ર સાહાયો ઓઢયો અને તેને લગતી ઘણીજ બારીક ફરજનો બોજો માથે ચઢાવ્યો; અને તેમાં છતાં આયંદે તો તે સાધુના સાહયામાં સેતાન પુરવાર થયો. પોતાના બુલંદ પેશાને તમામ નહી છાજતી રીતે વર્તણુક ચલાવી, અને પોતાની પવીત્ર ફરજ ઉપર તો સમુળગુંજ પાણી ફેરવ્યું. હવે જો એમજ હતુ તો તેને તેવો મોતેબર પેશો એખ્તયાર કરવો જોઇતોજ નહી હતો. હવે તેવા પેશાની બહાર રહી, યાને એક અથોરનાન તરીકે નહી ગણાતાં સાધારણ માણસ તરીકે તેને એવી બુરી જીંદગી ગુજારી હતે, તો તેની જુદી વાત હતી, કે પોતેજ બગડીને રહેતે, યાને પોતાનું પાપ પોતેજ ભોગવતે, પણ અંહી તો એમ થયું કે તેણે એવો પેશો એખ્તયાર કર્યો કે જેમાં બીજાઓ તેને આધારે આવી પડયા, યાને તેઓને ભલો માર્ગ દેખાડવાની, તેઓને સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળવાની અને તેઓનો ફાની ફેરો ફતેહમંદ બનાવી તેઓનાં રવાનને મીનોઇ મથકે મોકલી આપવાની ઘણીજ બારીક ફરજ પોતે માથે ઉથાવી, ફરજને ગોયા ઉલટાવી ઉલટુંજ કામ કર્યું. રોશન રાહ ઉપર તેઓને લઈ જવાને

બદલે પોતાની બુરી જીંદગીના બદ નમુનાથી તેઓને બુરા બનવાની સવળના કરી આપી, અને બદીમાં વીંટળાયલા રહેવાનું ગોયા ઉતેજન આપ્યું. આમ થવાથી તેઓ પાપની પુઠ પકડતા રહયા કે જેનાં પરીણામમાં તેઓનાં રવાન દરદમંદ થયાં. રવાનના વૈદ તરીકે તેઓનાં રવાનનો મરજ સુધારવાની પોતાની આઇન ફરજ પણ તેનાથી બજાવાઇ નહી, અને તેમ છતાં રવાનનાં વધતાં જતાં દરદ માહે સઓ પેવશ કર્યો, અને આયંદે ફાની જીંદગીની દોરી તુટતાંજ રવાનને ચોંકાવનારી હાલતમાં લાવી મેળ્યાં. એક અથોરનાન હોવાનું ડોળ ઘાલ્યા પછી પોતાની ફાની જીંદગી દરમ્યાન તેણે બુરાઇને પોતાની ખોરદુમાં રાખી બદી ઉપર અમલ કરેલો હોવાથી જ્યારે તેની કાયાનાં પાંજરાંમાંથી તેનું રવાન મીનોઇ મથકે જવા ઉપડી જતું, ત્યારે હદ વનાની બેચેની અને શરમીંદગીમાં તેને વીટળાયલું રહેવું પડતું. જેમ એક શહેનશાહ પોતાની સલતનત હેઠળનાં એકાદ તેનાં પ્રગણામાં પોતાની તરફથી હકુમત ચલાવવા એક હાકમને પોતાના પ્રતીનોધી તરીકે મોકલે છે, પણ તે હાકમ તો હકુમતની દોરી હાથમાં ધરતાંજ બેદાદી અને જાસ્તીથી રૈયત સાથે વર્તી, રૈયતની આબાદીને અને દેશની સુલેહને હાણી પંહોચાડે છે, કે જે વાત શહેનશાહની જાણમાં આવતાંજ પેલો હાકમ તેની સખત નાપસંદગીમાં આવે છે, અને શહેનશાહને હાથે ઘટતે ફેજે પંહોચે છે, તેમજ અહુરમજદના પ્રતીનીધી તરીકે માનવી મંડળમાંથી બુરા મીનોની ફરેબી અને ફીતુરી ખરાબી દુર કરી, તેઓને રોશન રાહ દેખાડી, અહુરમજદની નેક રાહ ઉપર એસ્તવાર રાખવાની ફરજ માથે ઉથાવ્યા પછી, તે મુજબ અમલ નહી કરતાં બદી અને બટાડાને લગતાં કામો કરી બહેદીનોને આડે માર્ગે જવામાં સરળતા કરી આપી, તેઓની આબાદી અને ભવીષ્યનાં સુખમાં ખલલ કરી, ત્યાંનાં રોશન મકાનથી તેઓને બેનસીબ રાખવા પામતો, તો તેની બુરી વર્તણુકનાં પરીણામમાં અહુરમજદની સખત નાપસંદગી વાજબી રીતે તેના તરફ ખેંચાતી, કે જેનાં પરીણામમાં તેનું રવાન અહુરમજદનાં રોશન મકાનથી દુર થવા પામી દોજખના ડરામણા ગારમાં ગોટાં ખાતું થતું. અને હવે આ કેવું દલગીરી ભર્યું કે જે પેશો દુન્યાના બીજા તમામ પેશા કરતાં વધુ બુલંદ, જેમાં હરદમ અહુરમજદ સાથેજ પાધરો વહેવાર રહેવાનો સંભવ, અને જે પેશો પવીત્રાઇથી

ચલાવવાનાં નેક પરીણામમાં અહુરમજદનાં મકાનનું રોશન સુખ તેને ફાળે ખચીત આવવું જોઇએ, તેજ ઉતગ પેશો ચલાવવા પછી આયંદે આવું બુરૂ અંજામ? અફસોસ. કેવું સંતાપજનક? દોજખનાં ડરામણા દુઃખ દરમ્યાનનો દયાજનક દેખાવ? ઓ, તે કેવો સીહા?

જરથોસ્તીઓથી વસાયલાં દરએક શહેરમાં વડા દસ્તુરની નેમણુકની જરૂરયાત.

હવે જેમ એક પાદશાહતને માથે પાદશાહ યા તેવીજ કોઇ રીતે પ્રજા તરફથી ચુંટી કઢાયલો જવાબદાર વડો હોય છે, તો તેનાં પરીણામમાં નીયમીત કારોબારની હસ્તી ત્યાં ટકી શકે છે, તેમજ એક વડા દસ્તુરની દસ્તુરીના અમલ દરમ્યાન એક શહેરના બહેદીનોમાં પહેરેજગારી અને ધર્મીપણાની કાયમી મુસ્તકીમપણે ટકી શકે છે. જો પાદશાહતના ઘડાયલા કાયદા મુજબ એક શહેરની રૈયત તરીક કોઇ અમલ કરવામાં ગફલતી કરે છે, તો ત્યાંનો વડો સતાધીકારી પોતાના હાથ હેઠળ મેલાયલી સતાનો ઘટતો ઉપયોગ કરી તકસીરવારને સજા ફરમાવી યા એવાજ બીજા ઉપાયો વાપરી પોતાની સતાનો અનાદર ફરીથી થવા નહી પામે તે માટે જરૂરજોગાં પગલાં ભરી તેનો અટકાવ કરવાની કાળજી રાખે છે, અને એ રીતે ખરાબીને તેનાં મુળમાંથીજ તોડવાની ખંતીલી કાળજીથી બેદાદી અને ગેરકારોબારને દુર કરવા પામી, નીયમીત કારોબારને કાયમી અપાવી શકે છે; પણ જો તે શહેરને લગતા અમુક ઘડાયલા કાયદાઓને અમલમાં મેળનાર વડો સતાધીકારી હસ્તી ધરાવતો નહી હોય, તો જ્યાં જુઓ ત્યાં બેદાદી અને અંધેર કારોબાર ફેલાય, કારણ જ્યારે હસ્તી ધરાવતા કાયદા અમલમાં મેળનાર કોઇ હોય નહી, યાને કાયદાનો ભંગ કરી તકસીરવાર થયલાઓને તેઓની તકસીરના બદલામાં ઘટતે ફેજે પહોચાડવાનું કામ કાયદાને અમલમાં મેળાયલા જોનારની ગેરહાજરીમાં બને નહી, તો તકસીરવારોને પણ એ રીતે ધાસ્તી રહે નહી, પોતાનાં બુરાં કર્તુકોમાં તેઓ વધારે ફાવી જાય, પાપી પ્રપંચો અને ફીતુરી ફરેબોમાં વધુ ઝીપલાવી શહેરની આબાદીને કચડી નાખે, અને પડતી અને પાયમાલી તે શહેરની

સરજત થઈ પડે. તેજ મુજબ હવે એક શહેરનો વડો દસ્તુર પોતાની હકુમતની હદમાં વસતા જરથોસ્તીઓમાં દીનદારીને લગતા થતા ગુનાહો, અને અધર્મી-પણાંનો તેનાં મુળમાંથીજ અટકાવ કરવાના હેતુથી તકસીરવારોને એક યા બીજી રીતે તેવાં બુરાં કામથી પાછા હટાવે છે, નેક નસીહત અને રૂડી રાહબરી મારફતે તેઓને ભલાઈની સંફમાં સામેલ કરે છે, અને એવી રીતે ગુજરતી તેઓની નેક જીંદગીથી તે શહેરમાં આબાદી ફેલાય છે, અને સઘળાં રોશન બહેસ્તને લગતાં રૂડાં કામો કરતાં થાય છે. પણ હવે જો તે દસ્તુરની હસ્તી ત્યાં હોય નહી, યાને બહેદીનો ધર્મના પવીત્ર કાનુનો મુજબ નહી વર્તવાની ગંભીર ભુલ કરે, કે જે ભુલની તેઓને વાકેફી આપી તેથી વાળવા અને તેઓની રૂડી રાહબરી કરવા માટે ત્યાં એક દીનચાશીદાર દસ્તુર હોય નહી, તો પરીણામ એ નીપજે કે તેઓ પોતાની ભુલ જોવા અને જોવા પછી સુધારવા નહી પામતાં વધુ અને વધુ ખરાબીમાં ગીરફતાર થાય, અધર્મીપણાંનો અંશ તેઓમાં વધુ ફેલાવા પામે, રોશન રાહનુમાઇની ગેરહાજરીમાં તેઓ આડે માર્ગે જવા પામે, નાસ્તીકપણાં તરફ સફેલાઇથી દોરવઇ જાય, અને ફાની મોહીનીમાં લીન થઇ પોતાનું ભવીષ્ય સીહા કરવા પામે. જેમ એક ગોસ્પંદનાં ટોળાં સાથે તેનો રખેવાળ યાને ભરવાડ હોય છે, તો ટોળાંમાંનાં એક પણ ગોસ્પદને આડે રસ્તે ઉતરી જતું જોતાંજ તેને પાછું સીધે રસ્તે હાંકી લાવી સઘળાંની સંફમાં દરોબસ્ત રીતે તે રાખવા પામે છે, કે જયારે તેની ગેરહાજરીમાં યાને તેઓને માથેના ભરવાડની દેખરેખ અને આંકોશ નહી હોવાથી ગોસ્પંદો સીધી સંફમાં નહી રહેતાં, જેને જયાં ગમે ત્યાં રહેવા પામી પોતાનાં ટોળાંને વીખેરી નાખે છે, તેમજ બહેદીનોનાં એક ટોળાંને માથે એક દીનચુસ્ત દસ્તુરની હકુમત હોય છે, ત્યારે રખે કોઇ બહેદીન સવાબથી દુરી પકડી પાપની બોરદુમાં જવા પામે, તેની કાળજી રાખી તુરત તેવે આડે માર્ગે જનારને નેક નસીહત અને રૂડી રાહબરી મારફતે પાછો રોશન રાહ ઉપર લાવી મેળે છે. યાને દીનને લગતાં કોઈ પણ ફરમાનોનો એક બહેદીન તરફથી અનાદર થતો તે દસ્તુરની જાણમાં આવતાંજ પોતાની સતાની રૂહે તે તકસીરવાર બહેદીન પાસ ઘટતી પશેમાની જાહેર કરાવી, ફરીથી તેવું બુરૂં નહી કરવાની કબુલાત લઇ તેની

ભુલને તેનાં મુળમાંથીજ ભાંજે છે. જો તેમ થાય નહી, અને તેની ભુલ સુધારવામાં આવે નહી, તો ખચીત ખરાબ ઉપરથી વધારે ખરાબ તરફ તેને ઢળી જતાં વીલંબ લાગે નહી. માટે દરએક શહેરમાં બહેદીનોનાં સામાન્ય ટોળાં ઉપર આંકોશ રાખનાર એક જવાબદાર વડો દસ્તુર હોવો જોઇએ, કે જે દીનને લગતી કોઇ પણ બારીકીની ભાંજગડનો સવાલ ઉઠતાં પોતાની બાહોશીનાં બળે તેનો ફડચો કરી બહેદીનોનાં મનનું સમતોલપણું જાળવી શકે. તેઓમાં ગમે એવાં નાનાં પ્રમાણમાં નાસ્તીકપણું ફેલાતાંજ તેનો તુરત અટકાવ કરી શકે, અને તેઓને સહેજ પણ આડે માર્ગે જવાની સીધી યા આડકતરી રીતે ઉતેજન નહી મળે તેની ખાસ ખંતીલી સંભાળ રાખી શકે. પોતાના નેક ફતવા મારફતે બહેદીનોની રૂડી રાહબરી કરી ધર્મ તરફનાં તેઓનાં યકીનને મુસ્તકીમપણું તે દસ્તુર મારફતે મળતાંજ તેઓના વીચારો સુધરવા પામશે, કે જે પછી તેઓ અહુરમજદની મરજીથી પોતાની મરજીને વેગળી લઇ જવા પામશે નહી, અહુરમજદને લગતા મીનોઇ વીચારો તેઓનાં મનમાં વાસો કરશે, ધર્મ તેઓ વચ્ચે સંગીન રીતે જળવાઇ શકશે, અને તેની સાથનો તેઓનો સાચો સંબંધ મજબુતાઇ મેળવતો જશે. (દીનકરદ. બા. ૮૭) ધર્મ તરફનાં પોતાનાં ચુસ્ત યકીન અને તેની સાથનાં શુભ જોડાણ પછી પોતાની રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન તેઓ ધર્મી જીંદગી ગુજારતા થઇ ભલા બનવા પામશે. અને ફાની ફેરો ફતેહમંદ નીવડેલો જોવાને તેઓ તૈયારી કરતા થશે (દીનકરદ. બા. ૩૪૯) વળી જેમ બહેદીનો ઉપર તેમજ અથોરનાનો જેઓ અથોરનાનનો બારીક પેશો ચલાવતા હોય, તેઓ ઉપર તેવા એક જવાબદાર દીનઆગાહ દસ્તુરની સરદારી હોવાથી તેઓ ઉપર ઘટતી રીતે આંકોશ રહી શકે. પોતાના પવીત્ર પેશાની બારીક ફરજોમાં સહેજ પણ ગફલતી તેઓ તરફથી થતાંજ તુરત વડા દસ્તુર તરફથી તેનો અટકાવ થઇ શકે, પવીત્ર કીયા કામોમાં જોઇતી ઉતમ અશોઇ અને પાક પહરેજગારીમાં સહેજ પણ ખલલ થતાં તેના તરફથી તુરત ઘટતા ઉપાય લેવાઇ શકાય, અને પોતાની તમામ પવીત્ર અને ખાલેસ ફરજો તરફ અથોરનાનોને સદા ચેતેલા અને ચોંકેલા રાખવા પામે, કે જેથી અથોરનાનો જેમ પોતાના પેશાને જેબ આપી શકે, તેમ બહેદીનોને પણ ભલા બનાવી શહેરની આબાદી

અને ખીળવણીનો વધારો કરવા પામે. જેમ એક ગાડી હાંકનાર ગાડીવણુની ગેરહાજરીમાં તે ગાડીને જ્યાં ગમે ત્યાં આડે માર્ગે ધસડાઇ જવાનું કારણ મળે છે, તથા જેમ એક કીસ્તીના સુકાનીની ગેરહાજરીમાં તે કીસ્તીને આડે માર્ગે તણાઇ જવાનું કારણ મળે છે, તેમજ એક વડા દસ્તુરની રૂડી રાહબરી, અને યોગય આંકોશની ગેરહાજરીમાં સામાન્ય કોમનું ગાફેલ ગાડું ગમે તે આડે માર્ગે દોરવઇ જવા પામે, તથા કોમની કીસ્તી ખરાબીના ખડક તરફ ધસડાઇ જાય. એવી ખરાબીનો તેનાં મુળમાંથી અટકાવ કરવા સારૂ તેવા લાયક દસ્તુરની નેમણુક થવી જોઇએ, કે જે દીનનો સર્વથી સરસ શણગાર, હકુમતમાં વડપણ ધરાવનાર અને ચઢતે દરજજેનો રાહબર ગણાવો જોઇએ, અને તેને વડા ધર્મગુરૂ લેખેનાં યોગ્ય માનથી સર્વેએ નવાજવો જોઇએ. (દીનકરદ બા. ૧૬૩) તથા તેની ફરમાનબરદારીથી વેગળા જવું જોઇએ નહી. (દીનકરદ બા. ૧૮૨) કે જેગ થવાથી યાને તેના નેક ફતવાને તાબે થઇ ભલી જીંદગી ગુજારવાથી નેક બનવાનું સાધણ હાથ આવશે. (દીનકરદ બા. ૨૭૦.)

અથોરનાનો માટે સેવટના સખુનો.

અને હવે અય અથોરનાન ભાઇઓ, તમોએ ધારણ કીધેલા પેશાની બુલંદી અને મોતેબરીનો હરખાવનારો ખ્યાલ એક વખત તમારાં મનમાં ખેવશ કીધા પછી, તે પેશા માટે જરૂરયાતની લાયકાત તમારામાં કેટલી હદ સુધી જાયજ છે, તે માટે દુરઅંદેશીથી દરયાફ્ત કરો. તમે જોયું કે જેમ તમારો પેશો બહુજ બુલંદ છે, તેમ તેજ વખતે વળી તેની સાથે જોડાયલી પવીત્ર ફરજો પણ બહુજ બારીક છે. માટે તેવી તમામ ફરજની બારીકીનાં તોલ સામે તમો કેટલી હદે ટકી શકો છો, તેનો ખ્યાલ કરો. જેમ તે પવીત્ર ફરજો મુજબ તમારી જીંદગી ગુજારવાથી હદ વનાનાં રોશન સુખનો ઉતમ હદીઓ તમારે હાથ આવવાની વકી રહે છે, તેમ તેજ વખતે તેવી ફરજો ભુલવામાં પણ ઘણો ઘંભીર જોખમ અને સીહા સેવટ આવતું તમોએ જોયું છે. ત્યારે તો તમારે માટે એ ખાસ અગત્યનું છે, કે તે ઉતમ પેશાની પવીત્ર બોરદુએ જવા આગમજ તે પેશાને લાયકની તમામ લાયકાતના રોશન શણગારથી તમોએ પોતાને સજવો જોઇએ, કે જેવી

આયકાતની ખુટ દરમ્યાન ખરાબીની ખાડી તરફ ધસડાઇ જતા તમે પોતાને બચાવી શકો. બહેદીનોનાં જે ટોળાંને માથે સરદારી કરી તેની રૂડી રાહબરી કરવાનું અઘરૂં કામ તમાસ પેશાની સાથે જોડાયલું છે, તે બજાવવા માટે યાને તેઓને રૂડે રાહે દોરવવા માટે શરૂઆતમાં તમોને પોતાને તે કામની ઘટતી વાકેફગારી મેળવવી જોઇએ. જેમ એક ચેલાને કેળવણી આપતો ઉસ્તાદ તે ચેલા કરતાં વાજબી રીતે વધુ માહીતગાર હોય છે, તેમજ બહેદીનોનાં કરતાં તમારામાં વધુ ભંડોળ હોવું જોઇએ, કે જેથી કુદરતી રીતે તમો તમારા તરફ તેઓનું માન અને ચાહ ખેંચવા પામો. કેળવણી કે જે એક રોશન આંખ છે, (પંદ નામે દસ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદ ફ. ૫૭) તેનો લાભ લીધા વના તમોએ પોતાને કદી રાખી મેળવા જોઇએ નહી. કારણ જો તમો પોતે જ્ઞાની હશો, તોજ બીજાઓને જ્ઞાન બખશી શકશો. પણ તેવાં જ્ઞાનની કોટાઇ વચ્ચે તમારા તરફથી તેઓને કાંઇ મેળવવાની વકી રહેશે નહી, માટે તમોએ પોતાને ઉતમ કેળવણીથી બેનસીબ રાખવા નહી. બહેદીનોને ધર્મનું જ્ઞાન આપી તેઓની રૂડી રાહબરી કરવાના બદલામાં ભવીષ્યની ઉમેદનો મોતેબર હદીઓ હાથ કરવા પામશો. (દીનકરદ બા. ૩૦૧.) દીનને લગતો એલમ હાસલ કરી બહેદીનોને તેનો લાભ આપવાની તમારી આઇન ફરજ છે, (યજશને. હા. ૫૧. ફ. ૧૯.) દીનને લગતી બાબદોનું જ્ઞાન મેળવી બીજાઓને તે તમારે શીખવવું જોઇએ. (યજશને. હા. ૩૫. ફ. ૬.) જેઓ દીનનાં જ્ઞાનથી બેનસીબ હોય તેઓને તેવાં જ્ઞાન મારફતે જ્ઞાની બનાવો, કે જેથી તેઓ ધર્મ તરફ એતેકાદ ધરાવતા થશે. (દીનકરદ. બા. ૨૨૫.) પવીત્ર દીનને લગતો ઉંડાણ અભ્યાસ કરવા પાછળ રોજીંદી જીંદગીનો મોટો ભાગ રોકો, અને તેવા ખંતીલા અભ્યાસ પાછળની ઉમંગી ઉલટની આરજુ રાખો, (મહેર યશ્ત. ક. ૩૩.) તમારા વખતનો મોટો ભાગ દીનની દાનાઇની શોધમાં, અને ધર્મને લગતી બીકટ બાબદોનું બુલંદ જ્ઞાન મેળવવા માટે ઉમંગી અભ્યાસ પાછળ રોકવાની એક ખરા અથોરનાન લેખેની તમારી ફરજ અદા કરો. (વંદીદાદ. ૫. ૧૮. ફ. ૬) ધર્મનો ફેલાવો કરવાનાં શુભ કામમાં એક અથોરનાન તરીકે તમો માટે જે જરૂરયાત ધરાવનારો ઉતમ ગુણ હોવો જોઇએ, તે જ્ઞાન મેળવવાને લગતો

છે. (પંદ નામે દસ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદ ફ. ૧૩૧.) નેક તરબીયત અને ઉતમ કેળવણી મારફતે બહેદીનોમાં મીનોઇ ફાયદાને લગતી ખુદાઇ અકલની શુભ શકતી આમેજ કરવાનું તમારૂં કામ છે, કે જે બુલંદ કામ તમારી પવીત્ર ફરજની રૂહે જ્યાં સુધી બજાવતા રહેશો, ત્યાં સુધી ગોયા અહુરમજદ તમોને તે નેક કામ સફળ કરવામાં ગેબી સહાયતા આપી, તેવી ઉતમ અકલનો અંશ તમારામાં ઉતારશે. (દીનકરદ. બા. ૨૯૪.) એવી તમારી ફરજ તમો બજાવી શકો એટલા માટે શરૂઆતમાં તમોને તેવી દીનની દાનાઇની શોધમાં રહેવું જોઇએ, અને તેને લગતા અભ્યાસની ખીળવણી પાછળ મંડવું જોઇએ, કે જેથી આબાદી તમારે હાળે આવશે. (દીનકરદ. બા. ૨૪૮.) દુન્યાના બીજા સાધારણ ધંધા મુજબ ફકત પેટનું સાધણ મેળવવાની ઉમેદથીજ અથોરનાનનો પેશો કદી પણ એખત્યાર કરવો નહી. તેમ કરતાં તો તે પેશાની બુલંદી અને તેની ખરી ફીલસુફીને તમો ઘણી નીચી હદે ઉતારી મેળશો, માટે જો તમો એક અથોરનાનનો પેશો કરવા બહાર પડો, તો તેને લગતો સઘળો જોખમ સંભાળી એક ખરા અથોરનાન તરીકેજ તે કરવો જોઇએ, યાને તેને લગતી તમામ પવીત્ર ફરજો જાણી તે મુજબ અમલ કરવો જોઇએ, અને જો તેમ નહી બની શકતું હોય, તો બહેતર કે તે પેશો એખત્યાર કરવોજ નહી. જો તેવી સઘળી બારીક ફરજો અદા થઇ શકે, તો તે માટે હામ ભીડવી ; નહી તો નાહક ગુનાહમાં ગીરફતાર થવામાં શું ફાયદો. એક અથોરનાન તરીકે તમે ઓળખાવા પામો, તે આગમજ તમામ ઉતમ ગુણો અને પવીત્ર પહરેજગારી તમારી રગેરગમાં ફેલાયલી હોવી જોઇએ, યાને ઉતમ અશોઇ, પુખ્ત પવીત્રાઇ, નમુનેદાર નેકી, અને કાબેલ કેળવણીમાં તમો વીંટળાયલા હોવા જોઇએ. સંતોષ અને સદગુણનો સુંદર અરક તમારામાં તસુએ તસુ ફેલાયલો હોવો જોઈએ. પોતાની હાલતથી અસંતોષી રહેવું કે જે એક ગુનાહ છે, (પતેત પશેમાની. ક. ૧૦.) તેથી તમોએ સદા વેગળા રહેવું. સંતોષ અને મોટાં મનના ઉતમ ગુણો તમો માટે જરૂરના છે, (દીનકરદ. બા. ૭૪.) કે જેથી તમો આરામ સાથે રહી શકશો. (દીનકરદ. બા. ૧૩૧.) તમારી રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન તમોએ સદા ચેતેલા અને

ચોકેલા રહેવું જોઇએ, કે એક પણ એવુ કામ તમારે હાથે અમલમાં મેળાવા પામે, નહી કે જે બહુદીનોને ખરાબી તરફ ઘસડી લઇ જાય. તમોએ તો તમારી જીંદગી નેકી, નીતી, અશોઈ અને ધર્મીપણાંમાં એવી તો ઉતમ નમુનેદાર ગુજારવી જોઇએ, કે જે બહેદીનોને એક નકસ્યાત નમુનો પુરો પાડે, યાને તમારા તેવા ભલા ગુણો જોઇ બહેદીનો તમારી નેક જીંદગી મારફતે સંગીન સબક મેળવી પોતે તમારે પગલે ચાલી ભલા બનવા પામે ફાની જીંદગીની તકલીદી મોજ મજ્જાહ અને મોહીનીમાં ગીરફતાર થતાં તમો પોતાને અટકાવો, યાને ફાની કરતાં મીનોઇ તરફ સદા તમારી નજર ફેરવો. તકલીદી કરતાં સંગીન તરફ આગળ વધવાની સદા વળાણ પકડો. ફાની કરતાં મીનોઇને લગતું કામ તમોને વધારે લાયક છે. બાકી મોજ શોખ અને તકલીદી મોટાઈ એ કાંઇ તમારે માટે નથી. તમારા દરજજાને તેથી તો હીણું લાગે એમ છે. તમારૂં કામ વધુ બુલંદ, તમારી નેમ વધુ ઉંચી અને તમારી વળાણ વધુ મોતેબર હોવી જોઇએ. મીનોઇ મકાનનાં રોશન સુખને લગતો ઉદ્યોગ ચાલુ રાખી જીંદગી ગુજારતાં તમો ગોયા ખુશનુદીનો અનુભવ મેળવતા રહેશો. (દીનકરદ. બા. ૮૯.) બુરા મીનોના ફીતુરી ફરેબ અને દુર્ગુણ રૂપી કુલવણીને વશ થવા જેટલી નબળાઇ ના દેખાડો. અકોમન મારફતે પેવશ થતા બદ વીચારો સામે સદા તમારાં મનના દરવાજા મજબુતાઇથી બંધ કરી મેળો. બુરાઇના સરદાર બદ અંગ્રેમઇન્યુશની અશો જરથોસ્તને ફરેબ આપનારી લાલચને જેમ તે મહાન નરે તુચ્છકારી કાઢી હતી. (વંદીદાદ. ૫. ૧૯. ફ. ૬.૭) તેજ મુજબ તેવી લલચાવનારી જાળનાં ફરેબી વળાંમાં ફસી પડતાં તમો પોતાને અટકાવી લઇ, તેવા ફરેબને શરૂઆતથીજ પામી જઈને તે સામે ધીકાર જાહેર કરો એવું કરો કે જેમ તે અશો નરને ફરેબ દઇ લલચાવવામાં બુરા મીનોના ફીતુરી શરીકાએ આજેજ થઇ નાસીપાસી સાથની નીષ્ફળતા મેળવી હતી, (વંદીદાદ. ૫. ૧૯. ફ. ૪૬.) તેમજ બદ રૂહાની શકતીઓને તમો ઉપર સહેજ પણ ગાલેબ થવા ના દેઓ, અને પાપી દરૂજોને જેર કરનાર તરીકેની તમારી ફરજ બજાવવામાં તમો ફતેહમંદ નીવડો. (ખોરદાદ યસ્ત. ક. ૯.) જેમ તે મહાન નર અહુરમજદને ખાતર પોતાનો પ્યારો જીવ વટીક ફેદા કરવાનું મોટું મન

દેખાડે છે, (યજશને હા. ૩૩. ૬ ૧૪.) તેમજ અહુરમજદના પ્રતીનીધી તરીકેની તમારી પવીત્ર ફરજો અદા કરવા જતાં એકબારગી તુરત વેળા તમોને હાડમારીના હાંડેસા વેઠવા પડે, યા વીપતી અને વધનો વચેથી પસાર થવું પડે, તો તેથી હીમત હારી નહી ખાતાં, સઘળું સબુરી અને સંતોષ સાથે સહન કરો. જેમ ભલી દીનના ફેલાવા માટે રોશન રાહનુમાઇ કરવાનું અશો જરથોસ્ત માથે લે છે, (યજશને હા. ૮. ૬. ૭; ૫૦. ૬ ૧૦.) તેમજ દીનના બચાવ અને તેનાં મુસ્તકીમપણાંને ખાતર તથા લે તરફનાં યકીનની જાળવળીને ખાતર સદા મંડેલા રહો. પોતે હાથ ધરેલું કામ પાર પાડવા માટે જેમ અશો જરથોસ્ત દીન બાએની અહુરમજદ સાથની શુભ ગુફતેગોની ખાહેશ રાખે છે, (યજશને. હા. ૩૩. ૬. ૬.) તેમજ સંપુર્ણું અશોઇ અને પવીત્રાઇનાં બળે તમારાં મનને ખીળવો, તમારાં મનની આંખે અહુરમજદને જોવા જેવી શકતી મેળવવાની ખાહેશ ધરાવો, અને ખીલેલી મનશકતીનાં શુભ પરીણામમાં અહુરમજદ સાથનો તમારો પવીત્ર વહેવાર ખોલી, તેની ગેબી બસારત માટે તમારાં મનના દરવાજા અશોઇની ચાવીથી ખોલી મુકો, અને તેની સાથે ગોયા વાતચીત કરતા થાઓ. આવી તમારી રૂઢીથી મીનોઇ બાબેની ઘણીક બાબદોની તમોને અણદીઠ માહીતી મળશે, અને દીનને લગતી ઘણીક બીકટ બાબદોનો સહેલથી ફડચો કરવાની ગેબી બસારત તમોને થશે. અહુરમજદને સદા તમારાં મનનાં મંદીરમાં બીરાજમાન કરો. તેને વીસારી નહી મેળતાં સદા તેનો વીચાર મનમાં મોજુદ રાખો, અને તેને લગતાજ નેક વીચારોને તમારાં મનમાં વાસો કરવા દેઓ, કે જેનાં પરીણામમાં તમારાં રવાનનું ભવીષ્ય રોશન થવા પામશે. (દીનકરદ. બા. ૩૫૫.) અને અહુરમજદને લગતી નેક ઇચ્છાને તમારામાં વાસો કરવા દીધાથી તમો તુરમંદ થવા પામશો. (દીનકરદ. બા. ૨૫૪.) તમારી નજર સનમુખ તે મહાન ધર્મગુરૂની ઉતમ જીંદગીનું નમુનેદાર ચીત્ર મોજુદ રાખો, અને સદા તેવીજ નેકી અને અશોઇ સાથે વર્તો. તેના વારસો તરીકે તેણે આરંભેલું જે કામ તમારે હાથ આવ્યું છે, તેને વાજબી ઇનસાફ આપો. તમારાં તન અને મનની મદદથી તે કામને મુસ્તકીમપણું અપાવો, અને તેને વધુ અને વધુ પાયદાર બનાવી વડપણમાં સર્વથી વડા તે રૂહશાદ અથોરનાનનાં નેક વસીહત મુજબ તેના નસીબવંત

વારસો લેખેની તમારી તમામ પવીત્ર ફરજ બજાવો. પોતાની જીંદગીના છેલા દીવસો ઉપર જેમ તે મહાન નર પોતાનું આરંભેલું મહાભારત કામ યાને પોતે જાહેર કરેલી નવી દીનના ફેલાવાનું કામ દીનઆગાહ દસ્તુરોને સોંપે છે, (યજશને. હા. ૫૩. ફ. ૨.) તેમ હાલના વખતના તેના વારસો લેખે તેની મારફતે તમોને એ કામ સોંપાયલું છે, કે તેની બુલંદીને જેમ અપાવતા રહેવું, લોકોમાં તે બાએ રૂડી રાહનુમાઇ કરી તે ઉપર તેઓનું યકીન મુસ્તકીમ બનાવવું, અને દીનનો સંબંધ ચાલુ રાખી તેની કીર્તી અને ઝમકની કાયમીને ટેકવી રાખવી, કે જેનાં નેક પરીણામમાં તમારાં રવાનને તમો કીર્તીવંત બનાવવા પામશો. (દીનકરદ બા. ૫૪.) જેમ તે મહાન નરના નામ સાથનાં એક અથોરનાન લેખેના એલકાબથી તે પેશાને જેમ મળતી, તેમ એવું કરો કે તમારાં એક અથોરનાન તરીકે ઓળખાવાનાં પરીણામમાં તે પેશાની પાયદારીને પુરતું કૌવત મળે, અને તેની કીર્તીમાં વધારો થાય. અહુરમજદના પ્રતીનીધી તરીકેની તમારી પવીત્ર ફરજો અદા કરો, અને તમારા તાબા તળેના બહેદીનોમાંથી નેક નસીહત, રૂડી રાહબરી, અને રોશન રાહનુમાઇ મારફતે, ખરાબી અને બદીને જડમુળથી ઉખેડી નાખી, બુરી સંગતમાં ફસી પડી આડે માર્ગે દોરવાઇ ગયલાઓને નેક નસીહત મારફતે સીધો રાહ દેખાડો. (દીનકરદ. બા. ૪૭) અભણને ભણેલો બનાવી તેની સાચી ફરજોથી તેને બેદાર કરવો જોઇએ, અને દુર્ગુણમાં વીંટળાયલી જીંદગી ગુજારનારને તેવી પાપી વળાણથી પાછો ફેરવી સદ્‌ગુણી બનાવવો જોઇએ. (શાયસ્ત લા શાયસ્ત. પ્ર. ૨૦. ફ. ૬.૭.) ધર્મનાં રક્ષણ ખાતર બહેદીનોની રાહનુમાઇ માટે ફરમાન યા ફતવા જાહેર કરતાં તમોએ કોઇ પણ રવેસે દુબવી દબાણ, યા લાગવગ, યા શરમને વશ થવું જોઇએ નહી. જે ફકત સાચું, સારૂં અને નેક લાગે તે જાહેર કરવાથી તમોએ કદી પણ આંચકી ખાવીજ નહી. ધર્મને લગતા ફતવા જાહેર કરતાં તમોએ ફકત અહુરમજદનીજ ઓરદુમાં ઓસ્તવાર રહી હીમતથી સ્વંતત્રતા જાળવવી જોઇએ. કોઇ ખાકી મોટાઇને ખાતર, તો કોઈ અમુક મંડળને રાજી રાખવા ખાતર દીલની લાગણીના ફતવાથી ઉલટું, પણ આસપાસનાંઓને રાજી રાખી તેઓની કહેવાતી મોટાઇને નમવા જેટલી નબળાઇને તમોએ કદી પણ વશ થવું નહી જોઇએ. ખરા નેક ફતવા જાહેર

ફરતાં એકબારગી ડામાડોળ યકીનવાળા હમદીનોથી તમોને કાંઇ ખમવું પણ પડે, તો તેની લેશભાર તમોએ દરકાર કરવી નહી. તમોએ તો ફકત અહુરમજદથીજ ડરવું. ફકત એટલોજ સંતોષ તમોને હોવો જોઇએ કે તમોએ જે કાંઈ જાહેર કીધું તે અહુરમજદની મરજીને મળતુંજ અને રફ્હશાદ વડા અથોરનાન જરથોસ્તનાં મોતેબર ફરમાનોને અનુસરતુંજ હોવું જોઇએ. તેથી વધુ કાંઇ નહી. દુન્યવી શરમ, લાગવગ, મોટાઇ યા કોઇ કહેવાતા બડેખાંની કહેવાતી પસંદગી મેળવવાની પાપી એબને જીગરના તુચ્છકાર સાથ ધીકારી કાઢવી. અશોઇની ઉતમ કેળવણી જે ગેથા તમોને અમર્ગી બખશશે, (જમ્યાદ યસ્ત. ક. ૧૨.) તથા મીનોઇ જહાનની આબાદ બક્ષેશનો હદીઓ લાવી આપશે, (દીનકરદ. બા. ૨૪૮.) તે હાસલ કરો. જયારે સ્પેંતોમઇન્યુશનો શુભ સબંધ તજી દીનની દાનાઇના અંધકાર વચે અંગ્રેમઇન્યુશના સાથી થઇ બદ રૂહાની શકતીઓને પોતા ઉપર ગાલેબ થવા જેટલી નબળાઇને વશ થઇ, તેઓ ગુનાહનાં ગીરફતાર થાય; ત્યારે તેઓની રૂડી રાહબરી કરી, હુજે [illegible] સાથનો તેઓનો પાપી સંબંધ તજાવી, ભલી શકતીઓના નેક સમાગમમાં તેઓને લાવી મેળવા જોઇએ; (દીનકરદ. બા. ૬૬.) કે જેથી તેઓ બુરાં કામોથી દુરી પકડી ભલાઇની ઓરદુમાં આવશે. ત્યાર પછી અહુરમજદને લગતાં કામો તેઓ મારફતે અમલમાં મેળાશે, કે જેમ કરવાને તમોએ તેઓને શીખવણી આપેલી હોવાથી તથા તે બાબેની ઉલટથી તમોએ તેઓની લાગણી ઉશકેરેલી હોવાથી અહુરમજદની ખુશનુદી તમો હાથ કરવા પામશો. (દીનકરદ. બા. ૪૧૦.) આ ફાની જીંદગી દરમ્યાન બહેદીનોની રોશન રાહનુમાઈ કરી ભવીષ્યના અજાબથી તેઓનો છુટકારો તમારે હાથે થવાથી બુરા મીનો અંગ્રેમઇન્યુશને શીકસ્ત મળશે, અને બુરા મીનોની બુરી ફુલવણીનો તેઓમાંથી ધટાડો થવાથી તમો સેવટને લગતી સંગીન ફતેહ મેળવનાર નીવડશો. (દીનકરદ. બા. ૧૯૨) એવી રીતે બને જહાનના ફાયદા ભર્યા માર્ગ તરફ બહેદીનોને દોરવવાથી તમો પોતાને માટે ભલાઇનો હદીઓ હાથ કરી શકશો. (યજશને. હા. ૪૩. ફ. ૩.) ધર્મ જ્ઞાનથી અને નેક નસીહતથી તેઓને એવી રીતે સુધારવાથી આ જહાનમાં તમો માન પામેલા, અને ચહવાયલા રહેશો.

તેમજ વળી મીનોઇ જહાનમાં તમારાં એ ભલાં કામનો લાયક બદલો મળશે. યાને ગોયા તેથી તમોને બને જહાનની નેકી હાંસલ થશે. (દીનકરદ. બા. ૮૨.) સ્પેંતોમઇન્યુશના સાથી થઇ તેના રોશન રાહ ઉપર કાયમ રહી, જ્યારે બહેદીનોની રૂડી રાહબરી કરશો, ત્યારે તમારાં તે પગલાંથી તેઓને તમો ગોયા બદી અને દુર્ગુણ સામે ચેતેલા અને ચોકેલા રહેવા માટે ખુલી આંખવાળા અને ખીલેલી મનશકતીવાળા બનાવી શકશો. (દીનકરદ. બા. ૧૧૩.) એક અથોરનાન તરીકેની ઉતમ અશોઈ, પહરેજગારી વચ્ચે તેને લગતી પાક ફરજો બજાવવાથી તમો ગોયા ફરેસ્તા ખસલત એખત્યાર કરવા પામશો. તમારી તે પાકીજગીનાં પરીણામમાં પાપની પલીદી, બદીની આલુદગી, અને ખરાબીની રીમની દફે કરી ખલકમાં આબાદીનો અમલ ચાલુ કરવા પામશો, કે જેથી ખલકને ફરાગત મળશે. અને માનવી મંડળનાં મોટાં ગોવાળોને મીનોઇ જહાનનાં રોશન સુખનાં ખેતર તરફ હંકારી લઇ જવા પામશો, કે જ્યાં તેઓને એવો ચારો મળશે, કે જે તેઓને માટે નહી વર્ણન થઇ શકે એવાં સંગીન સુખનો હમેશ નીભનારો હદીઓ તૈયાર કરશે. અને જ્યારે આવું સઘળું સુંદર સેવટ અને નેક પરીણામ તમોને આભારી ગણાશે, યાને તેવાં ભલા પરીણામના પહેલાં કારણ તરીકે તમો પુરવાર થશો, ત્યારે તમો જે ઉતમ લાભ મેળવવા પામશો, તેનો ખ્યાલ કેવો હરખાવનારો થઈ પડે છે. ત્યાર પછી જ્યારે મરણ નામનો એક જાણીતો બનાવ તમારી જીંદગીની હાલતમાં ફેરફાર કરી તમોને વધુ સંગીન જહાન તરફ આગળ વધવાની સવળતા કરી આપશે, ત્યારે આહા, કેવી ખુશનુદી; કેવી ઉમેદ; કેવી ઉલટ. દસ્તગીર દાદારની દબદબાવાળી દરબારના હનેશ દરબાનો યાને વજહો શકતીઓ તમોને એસ્તેકબાલ લેવા આવશે. ઓ, તે મોતેબર ખુશાલીનો કેવો લહેજતદાર અનુભવ ! તમારું આગળ વધતું એક એક કદમ ભલાંથી વધારે ભલાં સુખના સાથી થવાની ઉમેદથી તમોને હરખાવશે. અને તે પણ વળી કેવી હરખ ભરી ઉલટ વચ્ચે. ખુશનુદીના ઉછળતા ઉભરા વચ્ચે ભરાતું તે એક કદમ તે બુલંદ સુખને જલદી જઇ બાજવાને માટે બીજું કદમ જલદી ભરી દેવાની તલબ કરી દેશે, અને એમ કરતાં અંતે એક એવે ઠેકાણે તમો પોતાને આવી

પંહોચેલા જોશો, કે જયાંનો હદ વનાની રોશનીનો ચકચકીત ચળકાટ, મીનોઇ યજદ અમશાશપંદોનો દબદબા ભર્યો બુલંદ દેખાવ, અને તમારી આગળ થઇ ગયલાં અશો નર નારીઓનાં તમારાં જેવાં ભાગ્યશાળી રવાનોનાં નુરમંદ તેજ વચે દુરથી રોશનીનાં મુળના નીહાળી નહી શકાય એવા હદ વનાના ચળકાટના પ્રવાહ વચેથી એક નહી વર્ણન થઇ શકાય એવું હસ્તીનું એક મોતેબર મુળ માલમ પડશે, કે જેની નજદીક પંહોચવા માટે તમો અચરતી અને આનંદ વચે આગળ વધશો. ત્યાર પછી શહેનશાહોના શહેનશાહ અહુરમજદનાં બુલંદ તખતને શેજદો કરી જયારે તેના પ્રતીનીધી લેખે ફાની જહાન દરમ્યાન તમારી હકુમત તળેનાં માનવી મંડળની રાહબરી કરવાનાં તમારાં કામનો અહેવાલ ત્યાં જાહેર થશે, ત્યારે તમારી ફતેહમંદ નીવડેલી હકુમતની જાણ થતાંજ કેવા આવકારથી તમોને વધાવી લેવામાં આવશે. મીનોઇ સુખનાં કેવાં નેક નજરાણાંથી તમોને નવાજવામાં આવશે. પોતાની પવીત્ર સંફમાં તમારા જેવા એકનો વધારો થતાં મીનોઇ જહાનનાં મહાન મંડળમાં કેવી ખુશાલી પેદા થશે. અને તે મહાન પેગમબર અશો જરથોસ્તનાં પવીત્ર રવાન સાથનો મેળાપ કેવો મમતા ભર્યો, અને ખુશાલ નીવડશે. ત્યાર પછીની ત્યાંની તમારી હાલત. ઓ, તે કેવી સુંદર? કેવી તેની બુલંદ બલીહારી? કેવું ઉતમ સુખ?

બહેદીનો માટે સેવટના સખુનો.

ભલી દીન પાળનારા બહેદીનો, હવે તમોએ જોયું કે જે પવીત્ર ધર્મ તમો પાળો છો, તેનું રક્ષણ કરનારા, તેનો ફેલાવો કરનારા, તેની કાયમીને ટેકવી રાખનારા અને તેનાં પવીત્ર ક્રીયા કામોની બુલંદીને જાળવી રાખનારા અથોરનાન વર્ગનો દરજજો ધર્મ પ્રમાણે કેવો બુલંદ છે, તથા આગળી ઇરાની પાદશાહતના વખતમાં તેઓ કેવી માન ભરી પદવી ભોગવતા હતા. વળી તમોએ જોયું કે તમારો આ ફાની ફેરો ફતેહમંદ બનાવનારા, ખરા ખોટાંની તમોને સહમજ આપનારા, ધર્મનું ગ્નાન બખશનારા, તમારાં રવાનની રૂડી રાહબરી અને રોશન રાહનુમાઈ કરનારા,

મીનોઇ જહાનનાં હમેશગીનાં સુખી ધામ બહેસ્તના તમોને ઉમેદવાર બનાવનારા, અને અહુરમજદની નજદીકમાં તમોને પહોંચાડનારા પણુ તેઓજ છે. યાને ફાની જહાનના અંજાણુ મુલકમાં પગ મેળતાંજ તમોને તેઓનું કામ પડેછ, કે જે તમારી જીંદગીનાં સેવટ સુધી ચાલુ રહેછ. એક ભુલા પડેલા મુસાફર તરીકેની તમારી શરૂઆતની હાલત વચ્ચે તમારા રૂડા રાહબર, ભલા ભોમ્યા, સાચા સલાહકાર, ખરા ખેરખાહ, અને દીલસોજ દોસ્ત તરીકે તેઓ તમોને મદદગાર થઇ પડે છે. અશો જરથોસ્તના અને આગળી ઇરાની સલતનતના વખતના પેલા મોબેદાન મોબેદ અને દસ્તુરાન દસ્તુરોના વારસો તે હાલના અથોરનાનો પોતાના પવીત્ર પેશાની રૂહે એ સઘળી ફરજો બજાવે છે; અને રવાનના રાહબર લેખેની તમામ ફરજો અદા કરી તમારાં રવાનને મીનોઇ મકડે સલામત પહોચાડવાની બહુ બીકટ ફરજ માથે ઉથાવે છે, કે જેમ કરતાં ફાની મોજ મજાહ, એશઆરામ, અને તકલીદી મોટાઇનો તેઓને ભોગ આપવો પડે છે, અને વળી બાજે વખતે જે ધર્મ તમો પાળો છો, તેનાં રક્ષણુ અને એવાંજ બીજાં કારણોને લીધે હાડમારી અને સંકટ વટીક સબુરીથી સહન કરી પોતાના બહેદીનોનું યાને તમારૂં ભલું કરવાની કાળજી રાખે છે. ધર્મ વગરની ઇચ્છા કે જેથી એક માનવી તરીકે તમો આ ફાની જીંદગી ગુજારવાની લાયકાત ધરાવી શકતા નથી, (દીનકરદ. બા. ૧૪૭) તેથી તમોને દુર રાખી પોતાની રૂડી રાહબરી મારફતે તમારામાં ધર્મને લગતી ઉતમ ઇચ્છા પેવશ કરી અધર્મીપણુંના અંશને તમારામાંથી દુર કરી, અહુરમજદને લગતા રોશન રાહ તરફ તેઓ તમોને લઇ જાય છે. ત્યારે તમારી તરફની તેઓની એ સઘળી અથાગ કાળજી માટે તમો તેઓ તરફની કંઇ ચોકસ કીસમની ફરજથી બંધાયલા છો કે તેનો ખ્યાલ કરો. કોઇક તરફથી એક નજીવો ઉપકાર તમો ઉપર થતાંજ હાથ આવતી તકે તેનો વળતો બદલો વાળી આપવાની તમારી ફરજ તમો પીછાણી શકો છો, તેજ મુજબ જે નહી વર્ણુન થઇ શકે એવો ફાયદો અથોરનાન વર્ગ તરફથી તમો મેળવો છો, તેનો વળતો બદલો પણુ કાંઈ હોવો જોઇએ કે કેમ? ખચીત, આપ અને લેના કાયદા મુજબ તેમ થવુંજ જોઇએ. તમારી કોઇ કીસમની માંદગી દુર કરવા તમો એક વૈદની દવા કરો, અને તમારી તે માંદગી દુર થવા

પછી પેલા વૈદને તેની મહેનતનું લવાજમ નહી આપવાની બેઅદબી કરો, તો વાજબી રીતે તમારું તે પગલું જુલમ ભર્યું ગણાય. તેમજ અથોરનાનો તરફથી ફાયદા હાંસલ કરવા પછી તેના બદલા તરીકે તમો તરફથી કાંઇ મેળવવાની વકી તેઓને રહે નહી, તો તે કેવું કઢંગુ લાગે. આ ફાની જીંદગી એખ્ત્યાર કરવા પછી જેમ તમોને તમારી રોજીંદી જીંદગી ગુજારવાનાં સાધણ મેળવવાની અગત્ય રહે છે, તેમજ પોતાનાં કુટુંબનું પોષણ કરવા માટે અથોરનાન વર્ગને પણ રહે છે. હવે તમો તેવા સાધણ હાંસલ કરવા પછી નોકરી યા ધંધો કરી તેના બદલામાં તેવું સાધણ ભેગું કરવા પામો છો, તેમ અથોરનાનોના બાબમાં નથી રહેતું. તેઓનો ધંધો તો તમારું ભલું કરવાનો, તમોને નેક બનાવવાનો અને સેવટે માનવી મંડળમાંથી ખરાબી દુર કરી ખલકમાં આબાદી ફેલાવવાનો છે. અને તેમ હોવાથી તેઓનાં ગુજરાણનું સાધણ તેઓને તૈયાર કરી આપવાની તમારી ફરજ છે. જો તેમ તમો તરફથી થાય નહી, તો પછી તેઓ કયાં જાય! પોતાનાં પેટનું સાધણ તેઓ કયાંથી મેળવે? જાણો કે જેમ તેઓ તમારે માટે છે, તેમ તમો તેઓ માટે છો, યાને તેઓ વડે તમો અને તમો વડે તેઓ છે. એક બીજા વગર કોઇને ચાલી શકે એમ નથી. તેઓ સાથની શુભ સામેલગીરીથી તમોને શોભા છે. તેઓની ચઢતીમાં તમારી ચઢતી છે, અને તેઓનાં ભલાંમાં તમારું ભલું છે. જેમ તેઓ બુલંદ દરજ્જો ભોગવતા થઇ પોતાની પવીત્ર ફરજ બજાવવા પાછળ મંડેલા રહેશે, તેમ તમારા ધર્મને, તમોને, તમારી ઉધરતી ઓલાદને અને તમારા દેશને ફાયદો થશે. તમારી રોજીંદી જીંદગીનું સાધણ મેળવવા તમો જે કાંઇ મહેનત યા ધંધો કરો છો, તે સઘળું ખાકને લગતું યાને ફાની જહાનને લગતુંજ હોય છે, પણ અથોરનાનો તમારે માટે જે કરે છે, તે તો ફાની ઉપરાંત મીનોઇ જહાનના ફાયદાને લગતું હોય છે. તેઓનાં તેવાં કામમાં તેઓની જીંદગીનાં સાધણ ઉભા કરી આપવામાં તમારો જે અદના હીસો તમો આપશો, તેનો હજાર દશ હજાર ઘણો બદલો તમોને તેઓ મારફતે મીનોઇ જહાનમાં મળશે. અથોરનાનોનાં ભલાં માટે તમોએ આપેલો તમારો અદના ફાળો વખતે પ્રમાણમાં ફાયદાનો હીસ્સો તમોને મેળવી આપશે. તેઓને ઓશીયાળા

અને પરતંત્ર બનાવવાથી દુરી પકડી સ્વતંત્ર બનાવો, કારણ અથોરનાનો માટે ધર્મની બારીક ફરજો બજાવવામાં તેમજ તેને લગતા નેક ફ્રતવા જાહેર કરવામાં સ્વતંત્રપણાની ખાસ જરૂર રહે છે. માટે તમારી આગળ હાથ ઓળવા જેવી ગરજાઉ હાલતમાં તેઓને ના રાખો. પોતાની તેવી ગરજાઉ હાલત દરમ્યાન બાજે વખતે પોતાની પવીત્ર ફરજોથી તેઓ પાછળ હઠશે, કે જેનું પરીણામ પોતાની તેમજ તમારી ખરાબીમાં લાવશે. એક ટોળાનો જેમ ધર્મગુરૂ વર્ગ ઉતમ રહેવા પામે છે, તેમ તે ધર્મના મુસ્તકીમપણામાં વધારો થાય છે, અને તે ધર્મ પાળનારાઓને આયંદે લાભ થાય છે, માટે અથોરનાનો સ્વતંત્રપણે અને આબરૂથી પોતાનો ગુજારો કરી શકે તે માટે સદા ખંતીલા રહો. યાદ રાખો કે જો તેઓ તેમ સ્વતંત્ર થવા પામશે, અને પોતાની પવીત્ર ફરજ ઘણી બારીક રીતે અદા કરતા થઇ, વીધ્યા અને એલમની ખંતીલી શોધ પાછળ મંડેલા રહેશે, તો તેનાં નેક પરીણામમાં ધર્મને લગતી ઘણી બીકટ બાબદો ઉપર તેઓ નવું અજવાળું નાખવા પામશે, પોતે ઉતમ અશોઇ એખત્યાર કરી ભલા બનશે, અને તમોને પણ તેવા થવાની નેક તરબીયત આપશે. આ સઘળું ત્યારેજ બનશે કે જ્યારે તમો તરફથી તેઓનાં ભલાં કામમાં મદદ અને ઉતેજન મળશે, બાકી તેમ નહી થતાં તો કડવા અનુભવ ઉપરથી સાબેત થયું છે, તેમ તેઓમાં જ્ઞાનની કોટાઇ થવાને લીધે, અને પોતાની પવીત્ર ફરજ પાછળની તીક્ષણ લાગણી મંદ થવાને લીધે, પોતાના પેટનું સાધણ જેમ તેમ ફાંફાં ગારીને શોધવા જતાં વધારે અગત્યની પોતાની ફરજ ભુલી જશે, અશોઇ અને પાકીજગી વધારનારાં પવીત્ર ક્રીયા કામો જેને અમલમાં મેળનાર એકલા તેઓજ છે, તે બજાવવામાં થતી ગફલતીથી તેની બુલંદી ઘટી જશે, અને જેવી ભલી અસર તે ક્રીયા ભણુતર મારફતે થવી જોઇએ તેવી થવા પામશે નહી. ધર્મ જ્ઞાનની ગેરહાજરીમાં જેમ પોતે તેમજ તમોને તેઓ નેક બનવાની ઉતમ તરબીયત આપી શકશે નહી, અને ધર્મની ખીળવણી અને જાળવણી કરી શકશે નહી. આવી સઘળી ખરાબીનો શરૂઆતથીજ અટકાવ થવો જોઇએ, અને એટલા માટે અથોરનાન વર્ગને સંપુર્ણ જોગવાઇ કરી આપી, સ્વતંત્ર બનાવી તેઓની કેળવણીના વધારા પાછળ

કાળજી રાખવી જોઇએ. જેમ તેઓ મનની મદદથી ધર્મની જાળવણી અને ખીળવણી કરી તમોને નેક તરબીયત આપશે, તેમ તમોએ જરની મદદથી તેઓનાં તે કામને ઉતેજન આપી તેને ખીળવવું જોઇએ. તમારી રોજીંદી આવકનો અમુક હીસો અથોરનાન વર્ગની કાએલ્યતની કાયમી, અશોઇની ઓસ્તવારી અને બુલંદીની જાળવણી તથા ખીળવણી માટે વાપરો. લાયક કેળવાયલા અથોરનાનોને ઘટતું ઉતેજન આપો, અને તેઓને વધુ લાયક બનવા સંગીન સાધણ ભેગાં કરી આપી સ્વતંત્ર બનાવો. તેઓનાં ભલાંમાં તમારૂં ભલું અને તેઓનાં બુરાંમાં તમારૂં બુરૂં જુઓ. તમારી ઉછરતી ઓલાદની રોશન રાહનુમાઇ કે જે વના તમોને ચાલે નહી, તે માટે તેઓને તૈયાર થવાની જોગવાઈ કરી આપો. અને તમારાં રવાનના રૂડા રાહબર તરીકેનાં તેઓનાં નેક કામને ટેકવી રાખવા માટે તમારી તેઓ તરફની વળતી ફરજ અદા કરો યાને તેઓને સ્વતંત્ર ગુજરાણ કરી આપવાની તમારી આહન ફરજ બજાવવા માટે જરની મદદ સાથનો તમારો મુસ્તકીમ હાથ સહાયના માટે લંબાવો. પોતાની જીંદગીની જરૂરયાતનાં સાધણો ભેગાં કરવાની જંજાલ્યત અને ફીકરમાંથી તેઓને મોકળા કરો. નહી તો જો તેમ થશે નહી તો સાધણ મેળવવાની ફીકર વચ્ચે જ્યારે તેઓ પોતાના અથોરનાન તરીકેના પેશામાં પોતાનું આબરૂથી ગુજરાણ થાય તેટલું તમો પાસથી મેળવશે નહી, તો પોતાના પેશાની હદમાં નહી તેવાં કાંઇ તકલીફી સાધણો મારફતે યા કોઇ તકલીફી દુન્યવી ધંધા યા મહેનત મારફતે પોતાનું ગુજરાણ શોધવા જશે, કે જેમ થવાથી એક ખરા અથોરનાન તરીકેની તેઓની ખાલેસ ફરજો ઉપર રફતે રફતે પાણી ફરશે. એમ થવાથી તેઓના પેશાની બુલંદી ઝાંખ પામશે, અને તેઓના દરજજાને હીણું લાગશે. માટે એ સઘળી ખરાબી માટે તમોને દોષ દેવામાં નહી આવે, તે માટે એવું કરો કે તમારી તરફની અથોરનાનોની પવીત્ર ફરજોના બદલામાં તેઓને જે કાંઇ આશોદાદ તરીકે મળે તે ઉપર તેઓને પોતાનું ગુજરાણ સ્વતંત્રપણે આબરૂથી ગુજારવાને બની આવે. તેમ થતાં જે લાયક, કેળવાયલા અને અશો અથોરનાનો બહાર પડશે, તે તમોને જેમ ઉતમ લાભ અપાવી શકશે, તેમ તમારા મોતેબર ધર્મની ખીળવણી કરી

શકશે, અને તમારાં દેશને આબાદ કરશે. તેઓનાં ઉસ્તાદપણાં હેઠળ રહી તમારા ખવાસને સુધારો. (દીનકરદ. બા. ૧૧૩) હવે જેમ એક ઉસ્તાદ તરફ માનથી વર્તવાને એક ચેલો બંધાયલો છે, તેમજ અહુરમજદના પ્રતીનીધી તરીકેનું નેક કામ કરતા અથોરનાનો જેઓ તમારા બોઅ્યા, રાહબર, અને સલાહકાર છે, અને જેઓ તમોને ખરાં ખોટાંની પુરતી સમજ આપનાર, અહુરમજદની પીછાણયત આપનાર, અને ધર્મનું જ્ઞાન બખશનાર છે, તેઓ તરફ તમારે માનની નજરે જોવું જોઇએ. તેઓને માન આપવામાં તમોએ પોતાને માન મળતું માની લેવું જોઇએ. અને તેઓનું નમન કરવામાં તમોએ મગરૂરી માનવી જોઇએ. તેઓ તરફ કોઇ પણ રવેસે તીરસ્કાર અને વેરભાવથી જોવું યા તેઓને હીણતા રહી તેઓ તરફ કદી અણગમો ધરાવવો નહી. (દીનકરદ. બા. ૧૫૯.) તેઓની ખુશનુદી મેળવવી એ ગોયા અહુરમજદને ખુશનુદ કરવા સમાન છે, કારણ અહુરમજદની નેક રાહ ઉપર કાયમ રહી તે રોશન રાહ ઉપર સર્વેને ખેંચવાની તેના ખરા કાસદ તરીકેની સાચી ફરજો તેઓ બજાવે છે. ગુનાહની આલુદગીથી દુર રહેવા પામો એટલા માટે એક દસ્તુર તમોએ નેમવો યા મુકરર કરવો જોઇએ. (દીનકરદ. બા. ૧૯૬.) અને તેના કબજામાં પોતાને કાયમ રાખી તેની રૂડી રાહબરી અને સંગીન શીખામણ મુજબ પોતાની ફરજ અદા કરવી, અને તે મુજબ પાછળથી નેકીથી વર્તવું, કે જેમ નહી કરતાં યાને તેની શીખામણને મચક નહી આપતાં અને તમારી આપખુદ મરજી મુજબ વર્તવાનીજ જો ગંભીર ભુલ કરશો, તો ખરાબ ઉપરથી વધારે ખરાબ તરફ તમો ઢળી જવા પામશો. (શાયસ્ત લા શાયસ્ત. પ્ર. ૧૭. ફ. ૮.) માટે તેના હુકમને માન આપવું એ ભલું છે. (દીનકરદ બા. ૨૭૮) દીનને લગતી બાબદોનો અથોરનાનો મારફતે ખુલાસો મેળવો, અને તેઓ મારફતે મેળવેલી નેક નસીહત અને શુભ શીખામણ માનો. (દીનકરદ. બા ૧૫૫.) તમારી રોજીંદી જીંદગી દરમ્યાન કાંઇ પણ ગુંચવણ ઉભી થતાં તેઓની નેક સલાહ લેઓ, (ખુનદેહેશ. પ્ર. ૧૯. ફ. ૩૬) જે તમોને સીધે માર્ગે દોરવવામાં કારગાત લાગશે. દીનને લગતી ભેદી બાબદોનું જ્ઞાન એક દીન આધાહ દસ્તુર યા અશો અથોરનાન પાસે મેળવો, (પજશને. હા. ૫૩.

ફ. ૫) કે જે જ્ઞાન તમોને ઉતમ બનાવશે. બીજી સઘળી બાકી વીધ્યાને લગતું જ્ઞાન તમોને આ જહાનમાંજ પોતાનો ફાયદો આપી અટકશે, જ્યારે ધર્મનું જ્ઞાન તમોને આ જહાનમાં ભલા બનવાની તક આપવા સાથે મીનોઇને લગતા ફાયદા મેળવી આપશે, યાને સવાબના સાથી બનાવશે. (દીનકરદ. બા. ૭૪.) માટે દીવસનો એક ભાગ તેવું જ્ઞાન મેળવવા પાછળ રોકો, અને તેવાં જ્ઞાન મારફતે મેળવેલી તરબીયત મુજબ પાછળથી વર્તો. (દીનકરદ. બા. ૨૭૪.) દીનનાં જ્ઞાનની ગેરહાજરીમાં તેને લગતાં નેક ફરમાનો મુજબ તમો વર્તી શકશો નહી, ખરાં ખોટાં વચેના તફાવતની બીનમાહીતી વચે અને ખરી ફરજની પીછાણ્યતની ગેરહાજરીમાં તમો નેકી કરતાં બદી તરફ અને ભલાં કરતાં બુરાં તરફ વધારે ઢળી જશો, (દીનકરદ. બા. ૩૫૧.) અને તેવી ગુજરતી અધર્મી જીંદગીથી આયંદે મીનોઇ જહાનને લગતા કીમતી ફાયદાથી બેનસીબ રહેશો. માટે દીનની ભેદી બાબદોની સહમજ જરૂર મેળવો, કે જેથી તમો ગોયા દીનના દોસ્ત થઇ શકશો. (દીનકરદ. બા. ૮૫) વળી દીનની દોસ્તી કે જે દોલતની દોસ્તી કરતાં વધુ સંગીન છે; (દીનકરદ. બા. ૨૨૫) તે મારફતે તમો બહેસ્તને લગતું ઉતમ સુખ હાંસલ કરવા પામશો. (દીનકરદ. બા. ૮૫) તેવો અભ્યાસ વળી તમોને હમેશગીની દાનાઇ બખશશે. (દીનકરદ. બા. ૧૧૩) એક માનવી તરીકેની થતી કોઇક ફીસમની ગફલતી યા ગુનાહ જન્મ લેતાંજ તુરત તેના ઉપાય માટે દસ્તુર યા મોબેદની પાસે જઇ તમારી કસુરનો એકરાર કરી દેવો જોઇએ, અને તમારેથી થયલાં તે પાપની પશેમાની તેની સનમુખ જાહેર કરી ત્યાર પછી તેની સલાહ મુજબ વર્તવું. તેઓ તરફ કોઇ રીતે બેદાદીથી તમો વર્તયા હોઓ તો તે માટે તમોએ પશેમાની જાહેર કરવી જોઇએ, (પતેત પશેમાની. ક. ૪) અને તેઓ તરફ સદા મોટાં માનની નજરે જોતા રહેવું. તેઓને તમારા ભલા ખેરખાહ તરીકે માની તેઓનાં ફરમાન મુજબ તમારે વર્તવું જોઇએ. (દીનકરદ. બા. ૧૬.) તેઓ તરફથી મળેલી નેક સલાહ મુજબ ત્યાર પછી તમારે વર્તવું જોઇએ. આવી રીત એખત્યાર કરવાથી તમારી રોજીંદી જીંદગી ઉપર ચોકસ કીસમનો આંકોશ રહેશે, અને ખરાબીથી તમો સદા ચેતેલા અને ચોંકેલા રહેવા પામશો,

તે સાથે? વળી તેઓની ઉતમ નેકી, નીતી, અશોઇ અને સદગુણનો ઉમદા છાપ તમારાં મગજ ઉપર પડતો રહેશે, કે જેથી તમો તેઓને પગલે ચાલી ભલા બનવા પામશો. તમારી રાહબરી અને રાહનુમાઇની લગામ તેવા પહરેજગાર અથોરનાનોના હાથમાં રહેતાં તેઓની ભલી કોશેશ મારફતે તમો ભલા બનવા પામશો. તેઓ તમોને તમારા આ ફાની ફેરાની ખરી નેમ સહમજાવશે, ખરાં ખોટાં વચેનો તફાવત પીછાણતાં શીખવશે, ખરાંને વળગવાનું અને ખોટાંને તજી દેવાનું નેક શીક્ષણ આપશે, ધર્મને લગતા નેક ફતવા જાહેર કરી તમોને ધર્મનું બુલંદ ગ્નાન આપશે, તમારાં અને તમારી ઉધરતી ઓલાદનાં ધર્મ તરફનાં યકીનને મુસ્તકીમપણું અપાવશે. તમારા દેશના ધર્મને આબાદ કરે તેવાં ફરજદો માગવાં, (પજશને. હા. ૫૮. ફ. ૫. હા. ૧૨. ફ. ૫.) કે જે તમારે માટે એક ઉતમમાં ઉતમ મુરાદ છે, તે અહુરમજદ તરફથી તમોને મળે તેવું કરવા માટે તમારામાં તે બાબેની લાયકાત ભેગી કરો. તમારી ઉધરતી ઓલાદને ભલી નીવડેલી જોવા ચાહતા હોઓ, તો પહેલાં તમો પોતાને તેઓ મારફતે સુધારાના રસ્તા ઉપર મેળો, કારણ યોગ્ય લાયકાત વચ્ચે ભલી નીષ્ટાથી માંગવામાં આવેલી મુરાદોજ અહુરમજદ પાર પાડે છે. મીનોઇ જહાનની ભેદી બાબદોની તેઓ તમોને વાકેફગારી આપી ત્યાંના મોતેબર ફાયદા માટે ફાની જહાનના આ તખ્તા ઉપર તમોને તૈયાર કરી મેળશે, અને જેમ એક ઉસ્તાદ પોતાના ચેલાઓની પરીક્ષાના હીંગામની આગમજ તેઓને બરોબર શીખવીને તૈયાર કરી મેળે છે, તેમ તેઓ દરએક રીતે તમોને પોતાની નેક તરબીયતથી સુધારી તમોને ભલા બનાવી મીનોઇ સુખની ઉમેદવારી કરવાને લાયકના બનાવી મેળશે, કે જે પછી જ્યારે તમારી આ ટુંક જીંદગીની સાંકળની કડી ખરી પડશે, અને મરણ તમોને એક વધારે સંગીન જહાન તરફ લઇ જશે, ત્યારે ત્યાં થનારી તમારી પરીક્ષાની આવતી નજદીકી માટે તમોને નીરાંત રહેશે. ત્યાર પછી જ્યારે વડો ગુરૂ અહુરમજદ તમારી લાયકાતની તપાસ કરશે, ફાની ફેરો કેવો નીવડયો તેની તલાસ કરવા તમોને પરીક્ષાની કસોટી ઉપર કસી જોશે, ત્યારે અલબત્તાં જે પરીણામ નીપજશે, તે તમોને હમેશગીનું સંગીન સુખ આપનાર માલમ પડશે. ફાની જહાનની તકલીદી મોહીની, ખરાબીની

ખાહીઓ અને દુર્ગુણુના ડુંગરો વચ્ચે જે કડવો અનુભવ તમોને ફાની જીંદગી દરમ્યાન ચાખવો પડતો હતો, તે સઘળાંનો હવે અંત આવશે, અને હવે તો તેવી તમામ ખટપટથી નીરાળી, શાંત, સુખી અને સંગીન જહાનમાં તમોને નીરાંતે વાસો કરવાનું મળશે. તમારી દુન્યવી દોલત અને ખાકી અસકયામત વગેરે જે સઘળું મેળવવા પાછળ તમોએ તમારી ટુંક જીંદગી દરમ્યાન મહેનત અને જહેમત ખેંચી હતી, તે તો સઘળું ત્યાંજ રહી ગયું. મીનોઇ જહાનનાં સુખની ખરીદી માટે તો તેમાંનું કાંઇ પણ કામ લાગ્યું નહી. તમારી તે જીંદગી દરમ્યાન તમારાં જરનાં જોરે અથોરનાન વર્ગની કાયમી માટે તમારો અદના હીસ્સો આપતા રહી, તેના બદલામાં તેઓ મારફતે તમારો જે રૂડી રાહબરી અને રોશન રાહનુમાઇ થવા દઇ તમો પોતાને સુધારાને રસ્તે મેળવા પામ્યા, તે તમારો સુધારો અને તે તમારી નેકી તમોને મીનોઇ જહાનમાં કામ લાગી, કે જે સુધારા અને નેકી માટે તમો તમારા રાહબર અથોરનાનોને ખચીત આભારી હતા. તેઓની નેક નસીહત મારફતે ભલા બની તે ભલાઇના વળતા બદલામાં તમો બહેસ્તમાં તમારે માટે જગ્યા ખરીદવા પામ્યા, કે જ્યાં હમેશગીની શાંતી અને સદા નીભનારાં સંગીન સુખના દીલખુશ બાગમાં તમારાં રવાન અહુરમજદની ખુશનુદી અને મીનોઇ મંડળની માનવંત મુબારકબાદી વચ્ચે હવે આરામ ભોગવતાં થશે.